

వాస్తు కౌముది - ద్వితీయ భాగము

CHAPTER - II

వాస్తు కౌముది - ద్వితీయ భాగము

1. విషయ పరిచయము

వాస్తు చంద్రికా ప్రథమ భాగమునందు వాస్తు శబ్ద నిర్వచనం భూమిస్వరూప విచారణ గృహ ప్రయోజనము, గృహ శబ్ద వివేకము - వాస్తు శాస్త్ర భేదాలు - వాస్తు జ్యోతిష - వైద్య వేదాంతాది శాస్త్రాలకు ఉండే పరస్పరత - పరిసర దోషాలు జీవ - నిర్జీవ స్థలాలు - గ్రామారణ్యాదులు - బాహ్య వేధా దోషాలు - వేధాదోషాలను సవరించే విధానము - కాల ప్రభావంచే సంభవం అయ్యే నూతన వేధాదోషాలు - అన్నింటినిమించి పవిత్రత యొక్క ప్రాధాన్యత - బ్రహ్మాండ - జగత్ - విశ్వ - మహావిశ్వ - లోక - మహాలోక సంసారాల - లక్షణము సంసారత్రయ నిర్వచనము - మనం ఉండేది మహావిష్ణు - సంసారంలోని - బ్రహ్మాండము అనియు - బ్రహ్మాండాధిపతి సూర్యుడు అనియు - సూర్య గతి భేదాల వివేకము ఇత్యాది విషయాలు - సరళమైన భాషలో యథాశక్తి వివరించడం జరిగింది.

ఈ ద్వితీయ భాగమునందు - వాస్తు పురుషోత్పత్తి విషయము - వాస్తు ముహూర్తాలు - వృషభ కలశ చక్రముల స్వరూపము - వాస్తు పదాలు - వాస్తు పురుష శయనము - మూషా - అలిందాది శబ్ద నిర్వచనము శాలా విభేదాలు - నిర్మాణ సంబంధ దోషాలు - భూమి యొక్క జాగ్రదవస్థ - నిద్రావస్థలు - మున్నగు విషయాలను యథాశక్తి - సులభగ్రాహ్యమైన భాషలో తెలుపబడగలవు.

2. వాస్తు పురుషోత్పత్తి

వాస్తుపురుషుని పుట్టుకను గూర్చి ముఖ్యంగా రెండు కథలు ప్రశస్తిగా తెలియుచున్నవి. అందొకటి

శ్లో॥ “పూర్వ మాసీన్మహాభూతం సర్వలోకభయంకరమ్ !
తద్దే వైర్నిహితం భూమౌ సవాస్తు పురుషః స్మృతః”
- అగ్ని పురాణము

భావము - (సందర్భ యుతముగా)

పూర్వము త్రేతా యుగమున ఆకస్మికముగా ఒక భూతము ఉద్భవించింది. అది సర్వలోకాలకు భయం గల్గించేదిగా ఉంది. రోదసిని - అనగా భూమ్యాకాశముల మధ్య భాగాన్ని అంతయును ఆక్రమించింది. దేవతలు సైతం దానిని చూచి గాభరాపడినారు. బ్రహ్మతో మొర పెట్టుకున్నారు. బ్రహ్మదేవుడు వారి ప్రార్థనను మన్నించాడు - ‘దానిని మీరందరు పట్టుకొని తల క్రిందులుగా భూమి పై పడద్రోయుడు’ అన్నాడు. దేవతలు అందరును అటులనే చేశారు. మరల లేవకుండుటకై దానిపైన కూర్చున్నారు అని.

అనంతరము ఆ మహాభూతము రోదనము చేస్తూ బ్రహ్మను గూర్చి తీవ్రమైన తపము చేసింది. బ్రహ్మ దాని తపస్సునకు మెచ్చాడు. దాన్ని వాస్తు పురుషునిగా చేశాడు. దేవతానివాస కారణంగా పూజలు పొందుము అని అనుగ్రహించాడు.

వరాహమిహిరుడు ఈ విషయాన్నే మరికొంత వివరించాడు - బృహత్సంహితలో

శ్లో॥ కిమసి కిమసి భూతమభవద్రుద్ధానం రోదసీ శరీరేణ !
తదమరగణేన వినిగృహ్యధోముఖం నృస్తమ్.

యత్ర చయేన గృహీతం విబుధేనాధిష్ఠితం సతత్రైవ !
తదమరసుయం విధాతా వాస్తు పరం కల్పయామాస !!

భావము - ఒకానొక భూతము రోదసిని ఆక్రమించి భయంకరంగా ఉద్భవించింది. దానిని దేవతాగణము పూనికతో పట్టుకున్నారు. భూమి పై అధోముఖంగా ద్రోసినారు - మరల లేవకుండా ఉండేందుకై దాని వీపున కూర్చున్నారు. విధాత అంతట ఆ భూతంయొక్క ఏ భాగాన్నైతే ఏ దేవతగ్రహించాడో మరియు అధిష్టించాడో ఆ భాగాన్ని - అనగా భూతం యొక్క - ఆ అవయవాన్ని - ఆ దేవతా రూపంగా కల్పించాడు. మొదట తెల్పిన దానికిని వరాహమిహిరుడు తెల్పిన దానికి సామ్యం ఉన్ననూ కొంత వివరణ ఎక్కువగా ఉంది.

అదేమి యనగా -

మొదట దేవతలు - ఆ భూతములు లేవకుండా దానిపై ఉన్నారు - అని మాత్రమే గలదు.

బృహత్సంహితలో - ఆ భూతం యొక్క ఏ అంగాన్ని ఏ దేవత పట్టుకొన్నాడో - అచ్చట అనగా ఆ అంగం పై ఆ దేవత అధిష్టించాడు - అని తెల్పబడింది.

ఇది - వాస్తు విభాగంలో ఏకాదశీతిపద - చతుష్టయ పద - శతపదాది రూపంగా పదం యొక్క విభజనకును - దేవతాస్థాన నిరూపణకును ఉపయోగ పడుతున్నది.

వాస్తు పురుషోత్పత్తి విషయంలో - ఇంకొక కథ -

శ్లో॥ సంగ్రామేంధకరుద్రయోశ్చ సతితః స్వేదోమహేశాత్ క్షీతా !
తస్మాద్భూతమభూచ్చ భీతి జననం ధ్యావాపృథివ్యోర్మహాత్ !!
తద్దే పై రభసా నిగృహ్య నిహితం భూమావధోవక్త్రకమ్ !
దేవానాం వససాచ్చ వాస్తుపురుషః తేనైవ పూజ్యోబుధైః : !!

భావము: రుద్రునికి అంధ కాసురునికి యుద్ధం జరిగింది. ఆ యుద్ధ సమయంలో మహేశ్వరునికి చెమట పట్టింది. ఒకానొక చెమట బొట్టు జారి భూమి పై పడింది. ఆ చెమట బొట్టు నుండి ఒకానొక మహాభూతం పుట్టింది. అది భూనభోంతరాలను వ్యాపించి మహాభయంకరంగా ఉంది. దేవతలందరును ఎంతగానో ప్రయత్నించి దానిని పట్టుకున్నారు. తలక్రిందులుగా భూలోకం పై పడద్రోశారు - మరల లేవకుండా దాని పై నివసించారు. అది భూలోకమంతా వ్యాపించి యుంది. దేవతా నివాస కారణంగా ఆ భూతాన్ని వాస్తు పురుషుడుగా భూలోక వాసులు గ్రహించారు - ఆరాధింపసాగారు.

దీనిచే సమస్త భూమండలాన్ని వ్యాపించి వాస్తుపురుషుడు ఉన్నాడు అని తెలియుచున్నది. అందుచేతనే ప్రతి పూజాకార్యంనందును ఆరంభంలో వాస్తు పూజాపరంగా భూదేవిని ఇలా ప్రార్థిస్తారు.

“పృథ్వీ త్వయాధృతా లోకాః, దేవి త్వంధవిష్ణు నాధృతా !
త్వంచ ధారయ మాందేవి । పవిత్రం కురు చాసనమ్”

భావము: ఓ భూదేవీ॥ నీవు సమస్త లోకాలను ధరించావు - నిన్ను విష్ణువు ఉద్ధరించాడు - నీవు నన్ను ధరింపుము ఈ పూజ ముగియు వరకు - నాయీ స్థలమును పవిత్రంగావించి నిశ్చలంగా ఉంచుము.

ఇచ్చట ఒక ఆక్షేపము

అయ్యా - ఇది భూమాత యొక్క ప్రార్థన అగునుగాని వాస్తు పురుష ప్రార్థన ఎట్లు అగును - అని

సమాధానము - వాస్తు పురుషుడు భూమండలం అంతా వ్యాపించి ఉన్నాడు అన్నాము గదా - అనగా - భూమినంతా ఆశ్రయించాడు అని భావం - భూమి ఆశ్రయం అగును - వాస్తు పురుషుడు - ఆశ్రయ - లేక ఆశ్రితుడు అగును - ఆశ్రయ ఆశ్రయణోః అభేద : (ఆశ్రయానికి ఆశ్రితునకు భేదం లేదు) అనే నియమాన్ని అనుసరించి అది వాస్తు ప్రార్థన అనుటలో దోషం లేదు. దేవాలయ నమస్కారము - శిఖరనమస్కారము - ధ్వజస్తంభ నమస్కారము - మొదలైనవి అన్నియును దేవతా నమస్కారాలే అగుచున్నవి గదా ! అని సమాధానము ప్రత్యక్షంగా - వాస్తు పూజామంత్రాలును ప్రార్థనలును అనేకం కలవు.

“వాస్తోష్పతే శగ్మయా సంపదా తే

పక్షేమహి కణ్మయా గాతుమత్యా ।

ఆవహక్షేమ ఉతయోగ :

పరంనోయూయం పాత స్వస్తిభిస్సదానః

ఇది మంత్రము అగుటచే వైదిక సంస్కృత భాషలో ఉంది - పాఠకుల సౌకర్యార్థం అర్థాన్ని సైతం వ్రాస్తున్నాను.

అర్థము: (హే) వాస్తోష్పతే - ఓ వాస్తు పురుషుడా (వాస్తో : పతిః వాస్తోష్పతి : వాస్తోష్పతి : అలుక్ సమాసము గృహాదినిర్మాణ యోగ్యమైన భూమి వాస్తువు అనబడును - దానికి అధిపతి అయినవాడు - అని భావములే - నీ యొక్క శగ్మయా - సుఖకరమైనదియు, కణ్మయా - విహరణ శీలమైనదియు ! గాతుమత్యా - సన్నార్గ గామినియు ఆగు ! సంపదా - సంపదచే ! వయం - మేము ! పక్షేమహి - భాగస్వాములము - చేరినవారము - అగుదుముగాక - ఉత - మరియు ! నః - మాకు ! యోగః - యోగము - నూతనవస్తు సంప్రాప్తియు ! క్షేమః - ప్రాప్తసదార్థరక్షణము పరం - అధికంగా - శ్రేష్టముగా ! ఆవహ - కల్గింపుము - ఆవహింప జేయుము యూయం - మీరు - (వాస్తు పురుషునందు సర్వ దేవతలు - అధివసించడంవలన అతడు విశ్వేదేవతా స్వరూపుడు అని భావము) - సదా - ఎల్లప్పుడును ! స్వస్తి భిః - శుభవాక్కులతో ! నః - మమ్ము ! పాత - రక్షింతురుగాక !

భావము: ‘ఓ వాస్తుపురుషుడా - సర్వదేవతానివాస కారణంగా నీవు విశ్వేదేవతా స్వరూపుడవైతివి - మాకు సుఖదమును సత్ప్రవర్తనాదాయకమును అగు సంపదను అనుగ్రహింపుము మరియు మా యోగక్షేమములను వహింపుము - నిత్య స్వస్తివాక్కులతో మమ్ము రక్షింపుము’ - మొదలైన మంత్రాలు ఎన్నియో వాస్తు పూజాపరములు గలవు.

ఇంకొక ఆక్షేపము

అయ్యా ! ఏ పని చేయడానికి అయినను - ఆ పని చేసే పద్ధతిని తెలియడం - అనగా జ్ఞాన శక్తియు - ఆ పని చేయడానికి తగిన సామర్థ్యము - అనగా క్రియా శక్తియు - ఇక ఆ - పనిని చేయాలి అనే కోరిక - అనగా ఇచ్ఛా శక్తియు - ఉన్నచో - ఆ పని తేలికగా అగును అనగా - జ్ఞాన శక్తియు, క్రియా శక్తియు, ఇచ్ఛా శక్తియు, అనే శక్తిత్రయం గల్గినచో కార్య సిద్ధిగల్గుతుంది. ఇట్టి స్థితిలో - వాస్తుపూజా - గణేశ పూజా మొదలైనవి - ఎందులకు! ధనాన్ని కాలాన్ని దుర్వ్యయం చేయడమే కదా ! అని ఆక్షేపము.

సమాధానము: అటుల అనరాదు ! మానవుడు - ఎంతగా జ్ఞానాది శక్తి సంపన్నుడు అయినను దైవము ప్రతికూలించనిచో ఏ పనియును నెరవేరదు.

పంచైతాని మహాబాహో కారణాని నిబోధమే ।
సాంఖ్యేకృతాన్తే ప్రోక్తాని సిద్ధయే సర్వకర్మణామ్ ॥
అదిష్ఠానం తథాకర్తా కరణంచ పృథగ్విధమ్ ।
వివిధాశ్చ పృథక్ చేష్టా దైవంచైవాత్ర పశ్యమమ్ ॥
శరీర వాఙ్మనోభిర్యత్కర్మప్రారభతే నరః ।
న్యాయ్యంవిపరీతంవా పశ్యేతేతస్యహేతవః ॥

(భగవద్గీత - 18 అధ్యాయ 13 - 14 - 15)

భావము: మానవుడు ఎంతగా జ్ఞానాది శక్తి సంపన్నుడు అయినను - అతడు చేసే ప్రతి పనికిని ఈ అయిదు కారణాలు మిక్కిలి అవసరాలు అగును.

1. అదిష్ఠానమ్ - ఆశ్రయమైన శరీరము.
2. కర్తా - జీవుడు - ప్రాణధారణచే సమస్త శరీరాన్ని జీవింపజేయువాడు - "జీవయతి ప్రాణధారణేన సర్వ శరీరమ్ - ఇతి జీవః" - అని జీవ శబ్ద నిర్వచనము.
3. పృథగ్విధంకరణమ్ - వివిధాలైన కార్యముఖ్య సాధనాలు - అనగా ఆయా కార్య సాధనాలైన ఏకాదశేంద్రియాలు
జ్ఞానేంద్రియాలు 5
కర్మేంద్రియాలు 5
మనసు 1
మొత్తము 11 ఇంద్రియాలు

4. వివిధా : పృథక్చేష్టాః - వివిధాలైన ఆయా ఇంద్రియాల యొక్క - భిన్నములైన వ్యాపారాలు.
5. పంచమం దైవమ్ - అయిదవదియైన దైవము మానవుడు - శరీరంచేతను - వాక్కు చేతను - మనస్సు చేతను - అనగా త్రికరణములచే - ఏ పని చేసినను ఈ అయిదు కారణాలు మిక్కిలి అవశ్యకాలు అగును. తక్కిన కారణాలు నాలుగు సమగ్రంగా ఉన్ననూ అయిదవది అయిన దైవము అనే కారణం లేనిచో ఫలోన్ముఖమై అనుభవానికి కొన్ని దినాలలో లేక కొన్ని క్షణాలకు వస్తుంది - అని తలంచినదియు హఠాత్తుగా ఆగిపోవడమో - చెడిపోవడమో జరుగుతుంది.

ఉదా - కోస్తా ప్రాంతంలో కొబ్బరి తోటలు పెంచారు. కొన్ని పది సంవత్సరాలకు గాని - కొన్ని ఆరు సంవత్సరాలకు గాని పంటకు రావు - కొబ్బరి చెట్లు బాగుగా కాసినాయి రేపో మాపో కొబ్బరి కాయలు కోస్తాము అనుకున్నారు. హఠాత్తుగా తుపాను వచ్చింది - చెట్లన్నీ విరిగి పోయాయి. కొన్ని వరదలో కొట్టుకొని పోయి సముద్రంలో కలిసాయి.

ఒక్క దైవం యొక్క ప్రతి కూలత వల్లనే గదాచేతికి వచ్చిన పంట నాశనమైంది. అందుచేతనే మనవారు తాను సంపాదించేది అంతయును భగవంతుడిదే అంటారు.

“తైర్దత్తానప్రదాయైభ్యో యోభు జ్యేష్ఠేన ఏవసః”

(భగవద్గీత)

భావము: దేవతల అనుగ్రహంచేతనే మనకు అన్ని వస్తువులు లభిస్తాయి అనగా దేవతలే మనకు అన్నిటిని పరోక్షంగా ఇచ్చుచున్నారు. దేవతలు ఇచ్చిన వాటిని దేవతలకు అర్పింపక భుజించేవాడు దొంగయే.

దేవతలు కనబడరు గదా వారికి ఎట్లు సమర్పింపగలము - అని తలంపరాదు. ఆ కొరతను తీర్చేందుకే మనవారు అతిథిదేవోభవ - అన్నారు. ఆకలిగొని వచ్చిన అతిథిదైవస్వరూపుడు అని బోధించారు. పిర్తి సాయిబాబా సూక్తులను చదువండి మన కన్నులు తెరువబడుతాయి.

ఉదా - తేరా దియాసీ మై ఖాతా హూ ఔర్ దూసరోంకో దేతాహూ, మేరాకుచ్ భీ నహీ హై ఓ దైవమా నీవు ఇచ్చిన దానినే నేనూ తినుచున్నాను. ఇతరులకును ఇచ్చుచున్నాను. ఇందులో నాది ఏమియును లేదు - మొదలైనవి.

సారాంశము - వాస్తుపురుషుడు - సమస్త భూమండల స్వరూపుడు - సర్వ దేవతా నివాస కారణంగా అతడును సర్వ దేవతా స్వరూపుడైనను - అతన్ని పూజింపక గృహాది కార్యమేగాక ఏ కార్యమును చేయరాదు.

ఆక్షేపము

అయ్యా! వాస్తుపురుషుడు సకల భూమండల స్వరూపుడు అంటిరి - అటు లైనచో ఇంటికై గ్రహించినట్టి చిన్న స్థలమందు వాస్తు పురుషుడు పూర్తిగా ఉండడు గదా! ఇట్టి స్థితిలో ఆ స్థలమందు - అతని కరచరణాది రూపమైన అంగ విభాగము లేక పద విభాగము ఎట్లు సాధ్యమగును! అని ఆక్షేపము.

సమాధానము: ఆత్మ ఒక్కటియే అయిననూ శరీరేంద్రియాది రూపమైన ఉపాధి (ఆశ్రయ) భేదంచే భిన్నమైనది. ఆకాశము - సర్వవ్యాపకము ఏకమును అయినది. అయినను ఉపాధినాశముచే ఘటాకాశ - మరాకాశభేదముచే బహుధా విభక్తమైనది. ఇదే విధంగా వాస్తు పురుషుడు సర్వ భూమండల వ్యాప్తుడు అగుటచే ఒక్కడు అయినను - పరిగృహీతమైన గృహాది యోగ్య భూమిచే భిన్నుడు అని తలంపదగును. అందుచే గృహానికి గ్రహించిన స్వల్ప భూమి యందును వాస్తు పురుషుని యొక్క సర్వాంగ విభజన చేయవచ్చును. పిమ్మట - ఆయా అవయవాలను అనుసరించి వాస్తు శాస్త్రోక్తిని ముఖద్వార గర్భగృహాదికం నిర్మించి శుభాలను పొందదగును అని సమాధానము.

3. వాస్తు పురుష భేదములు - వాస్తు పురుషశయనము

స్థిర వాస్తు పురుషుడు - చరవాస్తుపురుషుడు అని వాస్తు పురుషుణ్ణి శాస్త్రకారులు రెండు విధాలుగా విభజించారు. స్థిరవాస్తుపురుషుడు భూతరూపముగా భూమండలమున పడి శయనించే వాస్తు పురుషుడు స్థిరవాస్తు పురుషుడు అనబడును.

చరవాస్తు పురుషుడు - సూర్యుని యొక్క మేషాది రాశి సంచార వశమున - దిశాసంచారమును మార్చే వాస్తు పురుషుడు చరవాస్తు పురుషుడు అనబడును. ఇతడు శాయితై అనగా ఎడమ భుజము పై తలఉంచి శయనిస్తాడు. సూర్యుడున్న రాశియందు పాదములుంచి - ఆ రాశికి సప్తమ రాశి యందు శిరము ఉంచి - వామ శాయితై ఉంటాడు. 12 రాశులకు 4 దిక్కులను ఆధారంగా గ్రహించి సూర్యచరాన్ని బట్టి శాస్త్ర కారులు - దిక్కులు నిర్ణయాన్ని చేసినారు. $(12 + 4 = 3)$ అనగా ఒక్కొక్క దిక్కునకు మూడు రాశులు వచ్చును.

ఈ విభజన గురించి క్లుప్తవాస్తు శాస్త్రకారుని ఈ పద్యమును పరిశీలించండి.

సీ॥ కన్యను తుల వృశ్చి - కంబుల దూరుపు
శిరముగ నవ్యాస్తు పురుషుడుండు
మాటి ధనుర్మకరకుం - భములందు దక్షిణ

మౌళియై మదినినెమ్మది వసించు
 మేటియై ఆ మీన - మేష వృషంబుల
 పడమటి తలగడై పవ్వళించు,
 గణుతింప మిథనుక - ర్కట సింహముల యందు
 నుత్తరశిరముగా - నుండునెపుడు
 గీ॥ ఎడమ ప్రక్కగిందు పడగ బర్యంకుడై
 దృష్టిపదములందు - దీటు కొలుపు
 నిట్టి లక్షణంబు - లెఱిగి గృహంబులు
 కట్టకార్యసిద్ధి - కనులనయన !

భావము : సూర్యుడు కన్యాతుల వృశ్చికల లందుండగా తూర్పున శిరముంచి - వాస్తుపురుషుడు శయనిస్తాడు. సూర్యుడు ధనుస్సు - మకరము - కుంభము అనే మూడు రాశులలో ఉన్నప్పుడు వాస్తు పురుషుడు - దక్షిణ దిక్కున తలుంచి శయనిస్తాడు - సూర్యుడు మీన మేషవృషములందు ఉండగా వాస్తు పురుషుడు పడమటి దిక్కున తల ఉంచి శయనిస్తాడు - సూర్యుడు మిథున కర్కట సింహ రాశులందు ఉండగా వాస్తు పురుషుడు ఉత్తరమున తల ఉంచుకొని శయనిస్తాడు.

అతడు ఎడమ భుజము పై తలఉంచి ఓరగిలి శయనిస్తాడు. అప్పుడు దృష్టి - పాదముల మీదను ఎడమ ప్రక్క దిశను ప్రసరిస్తుంది. దృష్టి పడే ఈ రెండు దిశలయందు గృహాదికం కట్టరాదు. ఆ దిక్కులుగా నడకసాగే గృహాలను నిర్మింపరాదు. ఆ దిక్కులందు ముఖ ద్వారం కల్గి కుడి ప్రక్కగను - తల వైపునకును నడక గల్గిన గృహాలను కట్టవచ్చును.

ఉదా - వాస్తుపురుషుడు - తూర్పున శిరము గల్గి ఎడమ భుజం పై తల ఉంచి పడుకొని ఉన్నాడు అనుకొందము - అప్పుడు పాదములు పడమటి దిశన ఉండును - ఎడమ చేతి పై తలఉంచి ఓరగిల్లి పరుండుటచే - దృష్టి - ఎడమ ప్రక్కన అనగా దక్షిణ దిక్కుగాను మరియు పాదములుండే పడమటి దిక్కుగాను పడును - అందుచే దక్షిణముగా నడకసాగే ఉత్తరముఖ ద్వార గృహమును కట్టరాదు దక్షిణ ముఖ ద్వారం గల్గినవై ఉత్తరముగా నడక సాగే ఉత్తర గృహమును కట్ట వచ్చును. అటులనే తూర్పు ముఖం గలదియై - పడమటికి అనగా అతని కాళ్ళ వైపు నడక సాగే పడమటి ఇల్లు కట్టరాదు. పడమట ముఖ ద్వారం గలదై - తూర్పుగా అతని తల వైపు నడక సాగే తూర్పు గృహాన్ని కట్ట వచ్చును. ఇటులనే తక్కిన దిక్కుల విషయమునందును తెలియదగును.

ఈ చరవాస్తు పురుషుని బట్టి - గృహారంభ కాలము - ముఖ ద్వార స్థాపనము - మొదలైనవి నిర్ణయింపబడును.

స్థిర వాస్తు పురుషుని బట్టి - దేవతా విన్యాసము వాస్తు పురుషాంగ విభాగము - మర్మోప మర్మాది ముఖ్య స్థాన నిర్ణయము మొదలైన విషయాలు నిర్ధారణ చేయదగియుండును. స్థిరవాస్తు పురుషుని యందు ఆదిత్యాది దేవతలు అతడు లేవకుండ అధిష్ఠితులై ఉన్నారు. అని వెనుక దెల్పినది మరువరాదు. ఏ దేవతలు ఏయే అంగములను ఆశ్రయించి ఉన్నదియు ఉత్తర గ్రంథంలో వివరింపబడును.

చరవాస్తు పురుషునకు సూర్య సంచార సంబంధము గలదు - అని అతని యొక్క - శిరోవినిమయ శయనం వలన పాఠకులు స్ఫుటంగా గ్రహించియే ఉందురు.

చాంద్రమానమును బట్టియు కృష్ణవాస్తు శాస్త్రకారుడు ఇటుల దెల్పినాడు.

సీ॥ ఉర్వి భాద్రపద దాశ్య - యుజ కార్తికంబుల
 నలవాస్తు ప్రాగ్నితా - తలగుడగును.
 మార్గ శీరిష పుష్య - మాఘమాసంబుల
 దక్షిణ శిరసుడై తనరియుండు
 వరుస ఫాల్గుణ వైశాఖములయందు
 పడమటి తలగడై - పవ్వళించు
 సరవి జ్యేష్ఠాషాఢ - శ్రావణంబులయందు
 నుత్తర తలగాగ నొగిపరుండు.
 సీ॥ వామశాయి యగుచు - వర్తించునిరతంబు
 నతని దృష్టి పథమునందు నిండ్లు
 గట్టిరేని మృతియు ఘన రోగములు గల్గు
 శిరము వెనుక బొసగు - సిరులు కృష్ణ !

భావము - భాద్రపదము ఆశ్వీణము కార్తికము - అనే మూడు నెలల యందు తూర్పున తలయుంచి వాస్తు పురుషుడు శయనిస్తాడు. మార్గశిరము పుష్యము - మాఘము అనే మూడు మాసములందు - దక్షిణ దిక్కున తలఉంచి శయనిస్తాడు. ఫాల్గుణ చైత్ర వైశాఖములు అనే మూడు మాసములందు పడమట తల యుంచి వాస్తుపురుషుడు శయనిస్తాడు - జ్యేష్ఠము ఆషాఢము శ్రావణము - అనే మూడు నెలల యందు వాస్తు పురుషుడు ఉత్తరమున తలఉంచి శయనిస్తాడు. ఎడమ భుజమున తల ఉంచి ఎడమ ప్రక్కకు ఓరగిలి శయనిస్తాడు. అందుచే దృష్టి ఎడమదిశగాను - పాదముల దిక్కుగాను పడును - పాదముల దిక్కుగాను దృష్టిపడిన ఎడమ దిక్కుగాను ముఖద్వారాలు ఉంచి శిరము దిశగా నడక సాగే గృహాలు గానీ - వీపునకు నడక సాగే గృహాలుగానీ కట్టవచ్చును.

1. అనగా భాద్రపద - ఆశ్వీణ కార్తికములందు తూర్పున శిరము, పడమట కాళ్లు - దృష్టి దక్షిణాన ఉండును గనుక ఈ మాసములందు పశ్చిమ దక్షిణములందు ముఖద్వారం గల్గి తూర్పునకు ఉత్తరాదికిని నడకసాగే గృహాలు కట్టవచ్చును. అనగా ఆరంభంచేయవచ్చును.
2. మార్గశిర పుష్య మాఘ మాసములందు దక్షిణమున శిరము - ఉత్తరమున కాళ్లు - వామశాయి అగుటచే చూపు పశ్చిమాన పడును. అందుచే ఉత్తరము సింహద్వారాలు గల్గి దక్షిణానికి నడకసాగే దక్షిణ గృహాలును పశ్చిమాన సింహద్వారం గల్గి తూర్పునకు నడకసాగే గృహాలును నిర్మింపవచ్చును. అనగా ఆరంభంచేయవచ్చును.
3. ఫాల్గుణ చైత్ర వైశాఖములందు పశ్చిమమున శిరము తూర్పున పాదములు - దృష్టి ఉత్తరమున ఉండును. అందుచే ఈ మాసములలో తూర్పునను ఉత్తరమునను ముఖద్వారాలు గల్గి పడమటికిని దక్షిణానికిని నడక సాగే - పశ్చిమ దక్షిణ గృహాలు కట్టవచ్చును. అనగా ఆరంభంచేయవచ్చును.
4. జ్యేష్ఠాషాఢ శ్రావణ మాసములందు ఉత్తరమున తల - దక్షిణమున పాదాలు - దృష్టి తూర్పున ఉండును. అందుచే ఈ నెలలలో దక్షిణమున సింహద్వారం గల్గి ఉత్తరానికి నడక సాగే ఉత్తర గృహాలు - అటులనే తూర్పున ముఖ ద్వారం గల్గి పడమటికి నడక సాగే పశ్చిమ గృహాలుగానీ కట్టవచ్చును. అనగా ఆరంభము చేయవచ్చును.

4. చరవాస్తు పురుషునికి భాద్రపదారంభ హేతువు

వాస్తు పురుషుడు... రుద్రుని చెమట బొట్టు వలన జనించినాడు అని వెనుక తెలిసికొంటిమి. రుద్రుస్వేదబిందు జాతుడు అనడం వలన ఇతడు రుద్ర పుత్రుడైనాడు. ఇతడు భూమి పై పడిన దినము అనగా దేవతలచే భూమి పై పడడోయబడిన దినము - భాద్రపద కృష్ణ తృతీయతిథి అని శాస్త్రజ్ఞులు అందురు. వారము శనివారము - నక్షత్రము కృత్తిక - యోగము న్యతీపాతము కరణము - విష్టికరణము - అందుచే భాద్రపద ఆశ్వీజ కార్తీకములు తూర్పు శిరముగ వామశాయయై చరవాస్తు పురుషుడు ఉండునని తెలుపబడినాడు.

5. స్థిరవాస్తు పురుష విషయము - శయనము

జన్మను బట్టి స్థిర వాస్తు పురుషుని యొక్క శీర్ష (శిరము) ద్యంగవిభాగము చేయబడింది. ఇతడు అధోముఖమున అనగా బోర్లపండుకొని - శయనిస్తాడు. అతని అవయవాలకు దిశా విభాగము - ఇటుల చేయబడింది.

శ్లో॥ ఈశేతస్యశిరస్తదా వినిహితం పాదౌ నిరుత్యాం స్థితౌ
వాయవ్యేచ పుతాశనేచ భుజయోః సంస్థాపితౌ కూర్చౌ
క్షిప్తంవక్షసి హస్తయోస్తలమతః ప్రోత్తావతాం ప్రాపితః
తస్యాంగేషుచ దేవతా వినిహితా యద్వత్ప్ర వక్ష్యేతథా ॥

భావము - ఈ స్థిర వాస్తు పురుషుని తల, ఈశాన్యమున ఉండును. దానిని అనుసరించి పాదములు నైరుతిని ఉండును. చేతులు ముడుచుకొని శయనిస్తున్నాడు. గనుక కుడి భుజము ఆగ్నేయంగా ఉండును. ఎడమభుజము వాయవ్యముగా ఉండును. కరతలము వక్షమున ఉండును గనుక ఈ అవయవాలు అనగా కరతలాలు రెండు - వక్షము - అనే మూడు - ఈశాన్య నైరుతుల మధ్య భాగము నందు ఉండును. ఇక తక్కిన అవయవాలు - అనగా వక్షము పై భాగాలైన కంఠ ముఖ నేత్రాదులు వాయవ్యాగ్నేయములుగా ఈశాన్య భాగంలో ఉండును. ఇక వక్షము క్రింది భాగాలైన ఉదర (పొట్ట) మేఢ్ర (పురుషలింగము) ఊరు (తొడలు) జంఘా (పిక్కలు) జాను (మోకాళ్లు)పులు మొదలైన అవయవాలు నైరుతి ప్రక్కగా ఆగ్నేయ వాయవ్యాలుగా ఉండును. ఈ అవయవాల యందు దేవతలందరు ప్రతిష్ఠితులైనారు. ఏ అంగము ఏ దేవతకు నివాస స్థానం తెల్పెదను.

వాస్తు క్షేత్రమును $(9 \times 9 = 81)$ ఎనుబది ఒకటి అయిన పదముగావి భాగము చేసినప్పుడు శిరోభాగము ఈశాన్యము అగును. అటులగాక $(8 \times 8 = 64)$ అరుపది నాల్గు అయిన పదముగా విభజించినప్పుడు శిరోభాగము తూర్పున ఉండును. అని మతాంతరము గలదు. 'వాస్తు విద్య' యందు ఈ విషయం తెలుపబడింది.

॥ఏకాశీతి పదస్యేష దిగ్విభాగా శ్రితంశిరః ॥

మహేంద్రసంశ్రితం విద్యాచ్చతుష్టష్టి పదసనతు ॥

అర్థము - ఈశదిగ్వి భాగాశ్రితంశిరః : ఈశాన్య దిగ్భాగాన్ని ఆశ్రయించిన శిరము ఏకాశీతి పదస్య ఎనుబదిఒకటి పదాలుగల్గిన క్షేత్రమునకు । మహేంద్రాశ్రితం (శిరః): మహేంద్రదిశ - అనగా తూర్పును ఆశ్రయించిన శిరము. చతుష్టష్టి పదస్యతు - అరువదినాల్గు పదాలుగల్గిన క్షేత్రానికి అని । విద్యాత్ - తెలియదగును ।

భావము - శ్లోకమునకు ముందుగానే వ్రాయబడింది.

సారాంశము : జన్మవలన స్థిరవాస్తు పురుషుడు ఈశాన్య శిరస్సుడు లేక ప్రాచీ శిరస్సుడు అయినాడు. భూపతనమును బట్టి చరవాస్తు పురుషునికి - భాద్రపదంతో తూర్పు నుండి అనగా తూర్పున శిరముగ

శయనారంభమైనది. వాస్తు పురుషుడు రుద్ర పుత్రుడు రుద్ర స్వేదబిందుజనితుడు - రుద్రవాస్తులు - అష్టవిధస్వరూపులు - అందువలన ఆయములు ఎనిమిదియైనవి అందురు. ఈ చరవాస్తు పురుషునే మాస వాస్తువు అనియు అందురు.

6. శూన్యమాసాలయందు వాస్తుకార్యాలు చేయరాదు.

శ్లో॥ మీనచైత్రో ధనుఃపుష్యః మిథునాషాఢకోపిచ
కన్యా భాద్ర పద్మశైవ శూన్యమాసాః ప్రకీర్తితాః

భావము :- సూర్యుడు మీనరాశిలో ఉండగావచ్చిన చైత్రమాసము సూర్యుడు ధనురాశిలో ఉండగావచ్చిన పుష్యమాసము, సూర్యుడు మిథునరాశిలో ఉండగా వచ్చిన ఆషాఢ మాసము, సూర్యుడు కన్యలో ఉండగా వచ్చిన భాద్రపదమాసము అనే నాలుగు శూన్యమాసములు అనబడును. ఈశూన్య మాసాల యందు వాస్తు కర్మలే గాక వివాహాది శుభ కార్యాలు సైతం చేయరు.

విశేషము :- మీన చైత్రము అనడం వలన - మేషచైత్రములో ధనుః పుష్యము అనడం వలన మకర పుష్యములో మిథునాషాఢం అనడం వలన కర్కాటకాషాఢములో కన్యా భాద్రపదం అనడం వలన కర్కాటక భాద్రపదంలో శాస్త్రబోధితాలైన శుభ కార్యాలు చేయవచ్చును అనియు అవి శూన్యమాసాలు గావు అనియును తెలియుచున్నది.

ఇటులనే వాస్తు కర్తరి యందును - వాస్తు కర్మలు చేయరాదు.

వాస్తు కర్తరీ నిర్ణయము

సాధారణంగా - కృత్తికా నక్షత్రంలో సూర్యుడు ఉండేకాలాన్ని కర్తరి అని కత్తెర కారై అని అంటారు. వాస్తు కర్తరి కొంత వ్యాపకంగా ఉంటుంది. భరణీ నక్షత్రము యొక్క మూడు నాలుగు పాదాలు కృత్తిక యొక్క నాల్గు పాదాలు రోహిణి యొక్క ఒకటి రెండు పాదాలు వాస్తు కర్తరి అనబడును. కొందరు రోహిణి యొక్క మొదటి పాదాంతము వరకే అనగా మొత్తము ఏడు నక్షత్ర పాదాలు మాత్రమే వాస్తు కర్తరి అందురు. మరి కొందరు భరణి మూడు నాల్గు పాదాలు రోహిణి మొదటి పాదాన్ని అనగా ఈ మూడు పాదాలను డొల్లు కర్తరి అందురు.

ఈ వాస్తు కర్తరి యందు - గృహ సంబంధ కార్యాలు చేయరాదు - అంతేగాని - వివాహాది శుభ కార్యాలకు నిషేధం లేదు - అని తెలియదగును. గృహప్రవేశాదులు మాత్రము చేయవచ్చును. అని కొందరు అందురు. ఇది వాస్తు శాస్త్రము అగుటచే అధికంగా ముహూర్త చర్చచేయడం అనుచితం అని తలంతును.

7. అధిక మాసక్లయ (మల) మాస నిర్ణయము

చంద్రుడు భూమి చుట్టూ ఒకసారి తిరిగే కాలాన్ని ఒక నెల అందురు. ఇందు పౌర్ణమియు ఒక అమావాస్యయు ఉంటాయి. ఈ కారణంచేతనే పౌర్ణమికి - నెల అనియు నామాంతరము గలదు. నెలనే వెన్నెల అనియు అందురు. పూర్తిగా అనగా రాత్రి అంతా అధికంగా వెన్నెల ఉండే ఒక రాత్రి మాసానికి ఒక సారి మాత్రమే వచ్చుట వలన పౌర్ణమి ప్రాధాన్యంతో నెల అన్నారు. ఈ కారణం వల్లనే చంద్రునికిని నెల అని పేరు గల్గింది.

నెల ఓండుపు (చంద్రోదయము) మొదలైన పదాలు వ్యవహారానికి వచ్చాయి.

ఇక అమావాస్య విషయము - 'అమా' అనగా కలిసి కూడ - 'తోడుగ' అని అర్థము. అమా - సహ, వసతః నివసత

తిష్ఠతః రవి చంద్రౌ - అస్యాంతిథౌ ఇతి అమావాస్యః రవి చంద్రులు ఈతిథి యందు కలిసి ఉంటారు. అందుచే ఈ తిథికి అమావాస్య అని పేరు వచ్చింది అని అమావాస్య నామ నిర్వచనము. అయినను వెన్నెలకు ఉండే ప్రాధాన్యాన్ని ఆనందాన్ని అనుసరించి నెల అనియే ఈ కాలానికి పేరు పెట్టారు. సామాన్యంగా చంద్రుడు భూమి చుట్టూ తిరుగడానికి 28 దినాలు పట్టును.

సూర్యుడు ఒకరాశి నుండి ఇంకొకరాశికి మారడాన్ని సంక్రమణం సంక్రాంతి అని అందురు. పండ్రెండు రాశులు ఉండడంవలన పండ్రెండురాశి సంక్రమణాలు సూర్యునికి గలవు. అయిననూ అయినముల మార్పును ప్రధానంగా గ్రహించి (అయినములు మారే రాశులను ముఖ్యంగా గ్రహించి) మకర సంక్రాంతిని, కర్కాటక సంక్రాంతిని విశేషించి పేర్కొనడం జరుగుతుంది. మకర సంక్రాంతినే సంక్రాంతి అనియు ఉత్తరాయణ పుణ్యకాలము అనియు మనంగా కీర్తించడం గలదు. సూర్యుని యొక్క కర్కాటక సంక్రమణాన్ని దక్షిణాయన ప్రారంభకాలం అందురు. ఈ కాలంలో తొలి ఏకాదశి (మహా విష్ణుని యొక్క శయనైకాదశి) వస్తుంది. సూర్యుడు ఒక రాశి నుండి ఇంకొక రాశిలో సంక్రమించడానికి సుమారు ముప్పది దినాలు అనగా మాసము పట్టును. సూర్యుని యొక్క రాశి సంక్రమణాన్ని బట్టి సౌరమాసంలో నెలల పేర్లు మేషాది రాశుల పేరులతోడనే అనగా మేష మాసము, వృషభ మాసము, మిథున మాసము మొదలైన విధంగా ఉంటాయి. చాంద్రమాసంలో పౌర్ణమి యొక్క ప్రాధాన్యాన్ని బట్టి పౌర్ణమి నాడు చంద్రుడు ఉండే నక్షత్రాన్ని అనుసరించి నెలల పేర్లు ఉంటాయి.

ఉదా - చిత్త నక్షత్ర యుక్త పౌర్ణమి గలది చైత్రమాసము. విశాఖ నక్షత్రయుక్త పౌర్ణమి గలది వైశాఖ మాసము మొదలగు విధంగా చాంద్రమాసం నెలల పేర్లు ఉండును. ఈ విషయమునకు అంతకును సారాంశము.

సారాంశము - చాంద్రమాసంలో చంద్రుని భూభ్రమణ కాలాన్ని నెల అందురు. ఈ భ్రమణ కాలం సుమారు 28 దినాలుగా ఉండును. సౌరమాసంలో సూర్యుని యొక్క రాశి సంక్రమణాన్ని మాసం లేక నెల అందురు. ఈ రాశి సంక్రమణ కాలము సుమారు 30 దినాలుగా ఉండును. చాంద్రమాసంలో నెలపేరు పౌర్ణమి తిథివాటి చంద్రనక్షత్రాన్ని బట్టి ఉంటుంది. సౌరమాసంలో సూర్యుడు ఉండే రాశిని బట్టి మాస నామం ఉంటుంది. సౌర మాసంలో మాసమునకు దినాలు చాంద్రమాసం కంటే సుమారు 1 1/2 దినం లేక 2 దినాలు అధికంగా ఉండును.

ఇటుల సౌర మాసంలో నెల పరిమాణ కాలం చాంద్రమాసం కంటే ఎక్కువగా ఉండడం వలన చంద్రుడు ఒకసారి భూప్రదక్షిణం చేసే పరికి అనగా చాంద్రమాస మాసకాలానికి సూర్యుడు ఒకరాశి నుండి ఇంకొక రాశికి మారడం అనగా సూర్యునికి రాశ్యంతర సంక్రమణం అనేది కల్గక పోవచ్చును. అటులనే ఇంకొక్క సారి రెండు రాశులలో సంక్రమించడం సైతం జరగడం గలదు. చాంద్రమాసమాసంలో సూర్యునికి రాశిమార్పు లేనిచో - అట్టి మాసాన్ని అసంక్రమణమాసం అందురు. అసంక్రమణ మాసాన్నే అధిక మాసం అందురు. రెండు రాశులు సూర్యుడు మారిన మాసాన్ని అనగా రాశిద్వయసంక్రమణమాసాన్నే క్షయ మాసం అందురు. ఈ రెండింటిని మలమాసాలు అనియు అందురు.

శ్లో॥ యస్మిన్ మాసేన సంక్రాంతిః సంక్రాంతి ద్వయమేవనా ,
మలమాసః పవిత్రతేయః మాసః స్యాత్త త్రయేదశః ॥

(కాలక గృహ్యము - నిర్ణయసిందూరాధ్యాతము)

భావము - మల మాసము అనేది రెండు విధాలుగా ఉంటును.

1. సూర్య సంక్రమణము లేనిది అధిక మాస భావము.
2. సూర్య సంక్రాంతి ద్వయము గల్గినది క్షయ మాస భావము ఇట్లు పర్యవసాది సంవత్సరానికి చాంద్రమాస ప్రకారము నెలలు పదమూడు అగును.

ఈ అధికమాస క్షయమాసములందు గృహకార్యాలు చేయరాదు అని తెలియజేయును.

8. వృషభచక్ర కలశ చక్రములు

1. వృషభచక్రము

పాఠకులు సౌకర్యానికై మొదట సంగ్రహంగా వివరము తెలుపబడుచున్నది.

- అ) వృషభ చక్ర శుద్ధిని-గృహారంభ గృహ ప్రవేశాలు రెండింటికిని ఉపయోగిస్తారు.
- బి) వృషభ చక్రములో ఉత్తరాషాఢా శ్రవణముల మధ్యన ఉండే అభిజిత్ నక్షత్రము పరిగణనలోకి తీసికొనబడును. అందుచే 28 నక్షత్రాలు అగును.
- సి) సూర్యుడు ఉండే నక్షత్రము నుండి, ఆ దినాన అనగా ముహూర్త సమయానికి చంద్రుడుండే నక్షత్రము వరకు లెక్కింపవలయును. అటుల లెక్కించినచో

	అవయవము	ఫలము
మొదటి 3 నక్షత్రాలు	శిరస్సు	మృత్యు భయము
పిమ్మట +4 అనగా 4 నుండి 7 నక్షత్రాలు	ముందు కాళ్లు	దురవస్థ
పిమ్మట +4 అనగా 8 నుండి 11 నక్షత్రాలు	వెనుక కాళ్లు	చిరకాలస్థితి
పిమ్మట +3 అనగా 12 నుండి 14 నక్షత్రాలు	తోక	దేశభ్రమణము
పిమ్మట +4 అనగా 15 నుండి 18 నక్షత్రాలు	ఎడమ పార్శ్వము (ఎడమపాట్ట)	ధన ప్రదము
పిమ్మట +4 అనగా 19 నుండి 22 నక్షత్రాలు	కుడి పార్శ్వము (కుడిపాట్ట)	దాన్య లాభము
పిమ్మట +3 అనగా 23 నుండి 25 నక్షత్రాలు	వెనుక భాగము	సంపద
పిమ్మట +3 అనగా 26 నుండి 28 నక్షత్రాలు	ముఖము	పశులాభము

మొత్తము 28 నక్షత్రాలు - అభిజిత్తుతో కలిసి

ఉదా : సూర్యుడు పుష్యమీ నక్షత్రములో ఉన్నాడు. సూర్యుడు ఉండే నక్షత్రాన్ని కార్తి అందురు. పాఠ మాసమును అనుసరించి కర్కాటక మాసమును, చాంద్రమాసమును అనుసరించి శ్రావణమాసమును అగును. చంద్రుడు రేవతీ నక్షత్రములో అనగా మీనరాశిలో గలడు.

పుష్కమి నుండి రేవతి వరకు అభిజిత్తో కలిసి లెక్కించినచో 21 (ఇరువది ఒక్క) నక్షత్రము లగును. పైన వ్రాసిన పట్టిక ప్రకారము 18 నుండి 22 వరకు వృషభము యొక్క ఉదయమున కుడి ప్రక్క అగును. ఫలము ధాన్య లాభము అని చెప్ప బడినది అందుచే శుభము అగును.

ఇక యజమానుడు - పేరు - నాగేంద్రరావు, నాగేంద్రరావు నక్షత్రము (నా-నీ-నూ-నే) అనూరాధ అగును. అనూరాధ నుండి రేవతి 11 వ నక్షత్రము అగును.

11-9 వ 2 సంపదతార అగును.

అందుచే గృహారంభముహూర్తము సరియైన లగ్నమును గుర్తించి నిర్ణయింపవచ్చును. చరవాస్తు పురుషుని అనుసరించి వాస్తు ముహూర్తములు వెనుక తెలుపబడినవి. చర వాస్తు పురుషునికి సూర్యునితో సంబంధము గలదు గనుక పగటి వేళ యందే పూర్వాహ్నము నందే గురు శుక్రల బలాన్ని అనుసరించి ఏర్పాటు చేయడం శుభంగా ఉండును.

గమనిక - ముహూర్త విషయమున సిద్ధాంతములను సంప్రదించడం ముఖ్యం అని తలంపదగును.

9. కలశ చక్రము

కలశ చక్ర శుద్ధిని గృహప్రవేశముహూర్తమునకు మాత్రమే చూడవలయును, అని సిద్ధాంతములు అందురు. గృహప్రవేశముహూర్తాలు మాత్రము బ్రహ్మముహూర్తము నందును అనగా వేకువ జామునను, అటులనే రాత్రివేళ సాత్విక కాలమునందును కలశ చక్రశుద్ధమైన శుభ ముహూర్తమున చేయవచ్చును.

మానవులందు వలెనే సమయములందును తుదకు ప్రతి దినమునందును సాత్విక, రాజస, తామస వేళలు గలవు.

వేకువన అనగా తెల్లవారుజామున సుమారు నాల్గు గంటల నుండి సూర్యోదయం తర్వాత రెండు గంటల వరకు అనగా సుమారు ఎనిమిది గంటల వరకు సాత్విక కాలము అనబడును. అప్పటి నుండి అనగా ఎనిమిది గంటల నుండి సాయం కాలము సుమారు నాల్గు గంటల వరకు రాజస కాలము అనబడును. అనగా సుమారు ఎనిమిది గంటల కాలము రాజసకాలము అనబడును. సాయం కాలము నాల్గు గంటల నుండి రాత్రి ఎనిమిది గంటల వరకు అనగా నాల్గు గంటల కాలము మరల సాత్విక కాలము అనబడును. రాత్రి ఎనిమిది నుండి వేకువన నాలుగు గంటల వరకు తామస కాలము అనబడును. దీనిచే సాత్వికాది ప్రతి కాలము సుమారు ఎనిమిది గంటలు ఉండును. ($8 \times 3 = 24$ గంటలు దినము అగును) ఇందులో సాత్విక కాలము నాలుగు + నాలుగుగా విభక్తమై ప్రాతః సంధ్య యందును సాయం సంధ్య యందును వచ్చుచున్నది. ఈ సంధ్యాకాలాలలో సామాన్యముగా కొంత వరకు ఆచారం గల వారును దైవ ప్రార్థన చేస్తారు. మందిరములకు పోయి దైవ దర్శనము చేస్తారు. దేవాలయాల యందును ఈ సమయాల యందే అర్చనలు జరుగుచుండును. బ్రహ్మనిష్ఠాపరులు ధ్యాన నిమగ్నులు అగుదురు.

రాజసకాలములో చాలవరకు అందరును తమతమ కర్మలయందు ప్రవృత్తులు అగుదురు. రజః కర్మణి భారత అనగా రజోగుణము కర్మప్రవృత్తులను చేయును?

తామస కాలంలో జార చోరులు నిశాచర ప్రాణులు తప్ప అందరును, నిద్రామగ్నులు అగుదురు.

ఇది సామాన్య నియమము. కొందరు మహాత్ములు నిత్యము ధ్యానమయులు, బ్రహ్మమయులుగా ఉండురు అన్నచో అట్టి వారు పూర్ణ సాత్త్వికులు అనబడుదురు. కొందరు అహార నిద్రాదులను సైతము నిర్లభ్యము చేసి ధనార్జనాది కర్మ ప్రవృత్తులు అయి ఉండురు అన్నచో వారిని ఆధిక రాజసులు అనవలయును. కొందరు తివడం త్రాగడం నిద్రపోవడం తప్ప ఇతరములు ఏమియు చేయరు. అన్నచో అట్టి వారు కుంభ కర్ణుడివలె పూర్ణ తామసులు అని తలంప వలయును.

ప్రస్తుతాంశము - గృహ ప్రవేశ ముహూర్తాలుగాని గృహారంభ ముహూర్తాలు గాని సాధ్యమైనంత వరకు సాత్త్విక నేళలలో ఉండడం శుభము తుదకు ఉదయము అయినచో 11 గంటల లోపుగాను ఉండడం శుభము గృహ ప్రవేశ ముహూర్తాలు సాయంకాలమునను ఉండవచ్చును అన్నారు గనుక కనీసము ఎనిమిది తొమ్మిది గంటలు రాత్రి దాటకుండ ఉండడము శుభము అనితలంచ వలయును.

ఇక కలశచక్ర విషయమును పరిశీలించుదాము.

కలశ చక్రవిషయము నందు ఇరువదియేడు (27) నక్షత్రాలనే పరిగణనలోకి తీసుకొనవలయును, అనగా ఇందు అభిజిత్తుచేరదు.

వృషభచక్రమునందు వలెనే సూర్యుడు ఉండే నక్షత్రమునుండి - లగ్నకాల చంద్ర నక్షత్రము వరకు లెక్కింపవలయును అట్లు లెక్కింపగా.

నక్షత్రసంఖ్య	అవయవము	ఫలము
సూర్య నక్షత్రము నుండి 1 నక్షత్రము	శిరస్సు	శిరచ్ఛేదము
పిమ్మట +4 అనగా 2 నుండి 5 నక్షత్రాలు	ప్రాగ్భాగము	పరదేశగమనము
పిమ్మట +4 అనగా 6 నుండి 9 నక్షత్రాలు	దక్షిణభాగము	నిర్భయము
పిమ్మట +4 అనగా 10 నుండి 13 నక్షత్రాలు	పశ్చిమభాగము	ధాన్యలాభము
పిమ్మట +4 అనగా 14 నుండి 17 నక్షత్రాలు	ఉత్తరభాగము	దారిద్ర్యము
పిమ్మట +4 అనగా 18 నుండి 21 నక్షత్రాలు	మధ్యభాగము	గర్భప్రాసము
పిమ్మట +3 అనగా 22 నుండి 24 నక్షత్రాలు	కంఠస్థానము	సంపద
పిమ్మట +3 అనగా 25 నుండి 27 నక్షత్రాలు	అధోభాగము	పూర్ణాయువు
మొత్తము 27 నక్షత్రాలు		

వృషభ చక్రమునకు వలెనే ఉదాహరణము తెల్పెదను.

ఉదా: సూర్యుడు శతభిషానక్షత్రము నందు గలడు చంద్రుడు పునర్వసు నక్షత్రమునందు గలడు - వీరారెడ్డికి ముహూర్తము సరిపడునా లేదా - ఉదయము సుమారు తొమ్మిదిగంటల ప్రాంతము మీన లగ్నము అనుకొందుము.

శతభిష నుండి పునర్వసు 11వ నక్షత్రము అగును. 9వ నక్షత్రము నుండి 13వ నక్షత్రము వరకు కలశమునకు పశ్చిమ భాగము అగును. పశ్చిమము ధాన్య లాభము అని ఫలితము చెప్పబడినది కనుక కలశ చక్రరీత్యా ముహూర్తము శుద్ధముగానే ఉంది.

ఇక వీరారెడ్డి నామ నక్షత్రము రోహిణీ నక్షత్రము అగును (ఓ-వా-వీ-వూ-రోహిణీ) రోహిణీ నుండి పునర్వసు (4) నాల్గవ నక్షత్రము అగును. నాలుగు క్షేమతార అగును. అందుచే ముహూర్తము సరియైనదే అని తలంపదగును. తక్కిన వారము తిథి మొదలైన విషయాలను సిద్ధాంతముల ద్వారా గ్రహింపదగును. కేవలము కలశ చక్రము స్ఫుటముగా తెలియడానికి మాత్రమే ఈ ఉదాహరణము తెలుపబడినది అని గ్రహింప దగును.

ముఖ్యంగా న్యాయార్జిత ధనముచే నిర్మిత గృహముతో బాటు - గృహ యజమాని ధర్మవర్తనుడు శమదమాది గుణసంపన్నుడు - పరోపకారపరాయణుడు, దైవశక్తి సంపన్నుడు - భాగవతసేవాతత్పరుడు అయినచో ముహూర్త బలాలు వాస్తు శాస్త్ర లక్షణ శోభిత గృహాలు అధిక శుభాలు గల్గిస్తాయి. అపవిత్రంగా యజమానుడు ప్రవర్తిస్తే విశ్వకర్మ నిర్మిత లంకానగరం వలె లంకేశ్వరుడు వలె పతనం పొందవలసివచ్చును అని గృహస్థుడు సదా పవిత్రుడై ఉండవలయును. ధర్మ రక్షతి రక్షితః !

10. నిర్మాణ భేదములు

నిర్మాణములు అనగా కట్టడములు పెక్కు విధాలుగా ఉండును. గుడిసెలు, పూరిండ్లు, పెంకుటిండ్లు, పక్కా గృహాలు, భవనాలు, సౌధములు (పెద్ద మేడలు) ప్రభుత్వ భవనాలు, న్యాయాలయాలు, విద్యాలయాలు, వైద్యశాలలు, సభాభవనాలు, నాట్యశాలలు, రంగస్థలాలు, పరిశోధనాలయాలు, గ్రంథాలయాలు, విశ్రాంతి గృహాలు, మఠాలు, దేవాలయాలు, వివాహ వేదికలు, వస్తు ప్రదర్శన శాలలు, యాగ శాలలు, సామాన్య వేదికలు, ధర్మశాలలు, కూపములు (చేదుడు బావులు), దిగుడు బావులు (వాసి), సరోవరములు, కోనేరులు మొదలైనవి. నేడు సైన్సు ఎంతగానో అభివృద్ధిని పొందినది. అందుచే రైల్వే స్టేషన్లు, రైల్వే నిర్మాణ కర్మాగారాలు, విమానాశ్రయాలు, విమాన నిర్మాణ కేంద్రాలు, బస్సు స్టాపులు, బస్సుల నిర్మాణ కేంద్రాలు, ఇత్యాదిగా నూతన నిర్మాణాలు సైతము పెక్కింటిని పేర్కొనవచ్చును. అయినను ఇవి అన్నియును భూమి పై ఏర్పడినట్టివే అగును. 'భూమియే ముఖ్యమైన వస్తువు' అందు జనించినవి అన్నియును వాస్తువులే అగును. అని వెనుక ప్రథమ భాగములో తెల్పడమైనవి. బహువిధాలుగా కనబడే ఈ వాస్తువులన్నింటిని సంగ్రహంగా మూడు విధాలుగా పేర్కొనవచ్చును.

1. నివాస గృహాలు - ఇందు గుడిసెలు మొదలుకొని పెద్ద అపార్ట్ మెంటుల వరకు అన్నియును చేరును.
2. ప్రాసాదములు - ఇందు అధికారిక ప్రభుత్వకార్యాలయాలు - దేవాలయాలు-మున్నగునవి చేరును. 'ప్రాసాదో దేవ - భూభుజామ్' - అని అమరకోశము ప్రభుత్వ భవనాలు, దేవతాసంబంధమైన మందిరాలు, ప్రాసాదాలు అనబడును. అని నిఘంటు భావము ప్రభుత్వ భవనాల ద్వారా అచ్చట ప్రజలు శాసించబడుతారు. భగవంతుని ద్వారా విశ్వ మంతయును శాసించబడుతుంది. అయినను శాసకత్వము అనే ధర్మము రెండింటిను కలదు అనే భావముతో ఇరువురి నివాసాలకు సమానముగా ప్రాసాద పదము ఏర్పడి ఉండును. ప్రాసాదము అనగా అను గ్రహము - దయ నిర్మలత అగును. ప్రాసాదగుణము గలవానినే ప్రసన్నుడు అందురు. ప్రభుత్వము రక్షిస్తుంది - భగవంతుడును రక్షిస్తాడు అనియును ఇరువురి నివాసములకు ప్రాసాదము అనే పదము గల్గి యుండును.
3. సామాన్య గృహాలు - సమాజవరముగా అందరికిని ఉపయోగపడే విద్యాలయాలు, ధర్మశాలలు, చరిత్రేంద్రములు, వైద్యాలయాలు, రైల్వే స్టేషన్లు, విక్రయ శాలలు, వస్తు ప్రదర్శన శాలలు, మొదలైనవి అన్నియును ఇందుచేరదగును.

11. వాస్తు పద విభాగము - (వాస్తు పదన్యాసము) - ప్రయోజనము

"ఓ మిత్యేత దక్షరమిదం సర్వం తస్యో పాఖ్యానం భూతం
భవద్భవిష్యదితి సర్వమోజ్కారేవ, యచ్చాన్యత్ త్రికాలాతీతమ్, తదప్యోజ్కార ఏవ"
(మాణ్డూక్యోపనిషత్)

భావము : "ఓంకారము అక్షరమైన సర్వంబ్రహ్మ స్వరూపము, చేతనాచేతనాత్మకమైన ఈ ప్రపంచమంతయును ఓంకారరూపమే అగును. భూతమును, వర్తమానమును, భవిష్యమును సర్వము ఓంకార రూపమే అగును. త్రికాలాతీతమును ఓంకారమే" సర్వమును ఓంకార రూపం అయినప్పుడు సంసారములోని గృహాదికము ఓంకార రూపమే అని ప్రత్యేకంగా తెలుపనవసరం లేదు.

ప్రస్తుతాంశము : వ్యష్టి రూపమైన ఓంకారమును అనగా ప్రణవమును అకార ఉకార మకారాత్మకము అందురు. ఇదియే సగుణ బ్రహ్మము అనబడును.

సమష్ట్యై బ్రహ్మరూపంస్యాత్ వ్యష్టిస్తు జగదీక్షణాత్ !
అకారోకారమకారైర్వ్యష్టి రూపంతదుచ్యతే !
సంసారాత్మ స్వరూపోయం సగుణం బ్రహ్మఉచ్యతే !
యదేతన్నిర్గుణం బ్రహ్మతన్నిషిద్ధ స్వరూపవత్ !
(ప్రణవనాదదీపికా - యోగానందయతి)

భావము - సమష్టియైన ఓంకారము, నిర్గుణమును సర్వనిషేధ రూపమును అయిన పురుషాఖ్య పరబ్రహ్మము + అకార ఉకార మకారరూపమైన ఓంకారము - సగుణపరబ్రహ్మము - ఇదియే జగద్రూపమును అగును.

అకారము - జ్ఞానశక్తియు - ఉకారము క్రియాశక్తియు మకారము ఇచ్ఛా శక్తియు అని ఒకానొక నిర్వచనము. ఏ పని చేయడానికి అయినను జ్ఞానమును, ఇచ్ఛయు, క్రియయు అనే ఈ మూడు శక్తులు తప్పక అవసరం అగును.

'ఇల్లు కట్టవలయును' - అనే కోరిక రూపమైన ఇచ్ఛా శక్తితో బాటు గృహయోగ్య స్థలము ధనము - రాళ్లు - సిమెంటు పరిజనము - ఇత్యాది పరికరాత్మకమైన కియాశక్తియు ఉన్నను ఎటుల నిర్మింపవలసినది అనే విషయాన్ని తెలియజేసే నిర్మాణ విషయకమైన జ్ఞాన శక్తి లేనిచో గృహ నిర్మాణం అనేది సాధ్యముగాదు. ఇంటి చుట్టూ పిశాచ భాగంగా ఎంతవదలవలయునో - ముఖ ద్వారం ఎచ్చట నుంచవలయునో - బ్రహ్మస్థానం ఏదియో, పాకశాల (వంటగది) ఎచ్చట ఏ దిశగా ఉండవలయునో వీటి పరిమితి ఎంతయో నవవర్గ శుద్ధి ఎట్లున్నదో మొదలైన వాటిని తెలియజేసేదియే జ్ఞానశక్తి అగును. ఇట్టి జ్ఞానశక్తిని గల్గించేదియే వాస్తు పద విన్యాసము లేక వాస్తు పద విభాగము, వాస్తు శాస్త్రము అనబడును.

వాస్తు పురుషుని యందు అనగా రుద్రస్వేద జనితుడై దేవతలచే తలక్రిందులుగా త్రోయబడిన వాడై భూమి పై బడిన స్థిర వాస్తు పురుషుని యందు సమస్త దేవతలు వసించుచున్నారు అని వెనుక తెలుప బడింది. సమస్త భూమండలము నందు ఉండే వాస్తు పురుషుడు గృహనిర్మాణార్థమై గ్రహింపబడిన అల్ప క్షేత్రమునందు పూర్ణ శరీరుడై ఎట్లుండునదియును వెనుక తెలుపబడినది.

ఇప్పుడు ఈ వాస్తు క్షేత్ర భాగము ద్వారా ఏ దేవతకు ఏ వాస్తు భాగము నివాసమో తెలుపబడును. మరియు ఏ దేవతా భాగమున ద్వారా దిక్కు ఉంచదగునో బోధింపబడును. దీనిచే గృహనిర్మాణము సులభమును - శుభమును అగును. ఈ వాస్తు విభాగమును గుర్తింపక గృహాదికం నిర్మించినచో పూర్వ పుణ్యవశమున శుభదశా భుక్తులందు శుభాలు గల్గినను అశుభ దశాభుక్తుల కాలమందు అశుభాలను అధికంగా పొందవలసి వచ్చును.

వాస్తు స్థల విభాగం అనేది - ఆయా నిర్మాణ విశేషాలను బట్టి - భిన్నంగా ఉంటుంది.

ప్రథమ పదం సకలం స్వస్తికం అనబడును.

‘పదమేకం స్వస్తికం స్యాత్’?

(అపరాజిత పృచ్ఛ)

భావము: ఒకటిగా ఉండే పదము స్వస్తికము అనబడును. శిల్పరత్నము నందు ఈ ‘స్వస్తికము’ అనునదియే సకలము అని పేర్కొన బడింది. లక్షణము సైతం ఇట్లు తెలుపబడింది.

“ప్రాప్తసూత్ర చతుష్కాంత రైకం స్యాత్ సకలమతమ్ !

ప్రాచ్యోదీచ్యైక కోష్ఠాది సంప్రవృద్ధ్యా క్రమాన్నయేత్ !

భావము: నాల్గు సూత్రముల మధ్యన ఉండే స్థలం సకలం అనబడును. కోణములు సరిగా 90 డిగ్రీలకు ఉండవలయును. సూత్రమును మొదట ప్రాచ్య ఉదీచి కోణము నుండి అనగా ఈశాన్యం నుండి ఆగ్నేయకోణమునకు పట్టవలయును. అచ్చటనుండి వైరుతి కోణమునకు పట్టవలయును. పిమ్మట వైరుతి నుండి వాయవ్యమునకు పట్టవలయును. అనంతరము వాయవ్యము నుండి ఈశాన్యమునకు గొనిపోయి ఆరంభ సూత్రముతో గలుపవలయును. ఇటుల ఏర్పడిన నాల్గు కోణముల మధ్య భాగమైన ఏ కపదవాస్తువు సకలము లేక స్వస్తికము అనబడును. అనగా అవిభక్తసమ చతురస్రము స్వస్తికము లేక సకలము అని సారాంశము.

ఈ ఏక పదవాస్తువును అనగా సకలము లేక స్వస్తికము అనే వాస్తువును యతీశ్వర గృహములు అగ్నికార్యములైన హోమగుండములు చిన్న చిన్న మండపములు గురు పూజా వేదికలు, సభా వేదికలు మొదలైనవాటికి ఉపయోగిస్తారు. ఈ పదాలు అన్నియును చతురస్రాలుగానే కాక వృత్తాకారాలుగా సైతం ఉండవచ్చును.

విశేషము: సర్వ దేవతా స్వరూపుడైన బ్రహ్మదేవుడు ఏకపదవాస్తువునంతయును ఆక్రమించి ఉండును. యతీశ్వర మతాలనుగాని - హోమగుండమును గాని ఒక చోట పవిత్రము ఇంకొక చోట అపవిత్రము అనుటకు సాధ్యంగాదు గదా ?

ఉదాహరణము-1 ఏకపదవాస్తువు :- చతురస్రరూపము.

వాయువ్యము

ఉత్తరము

ఈశాన్యము

పశ్చిమము

నైఋతి

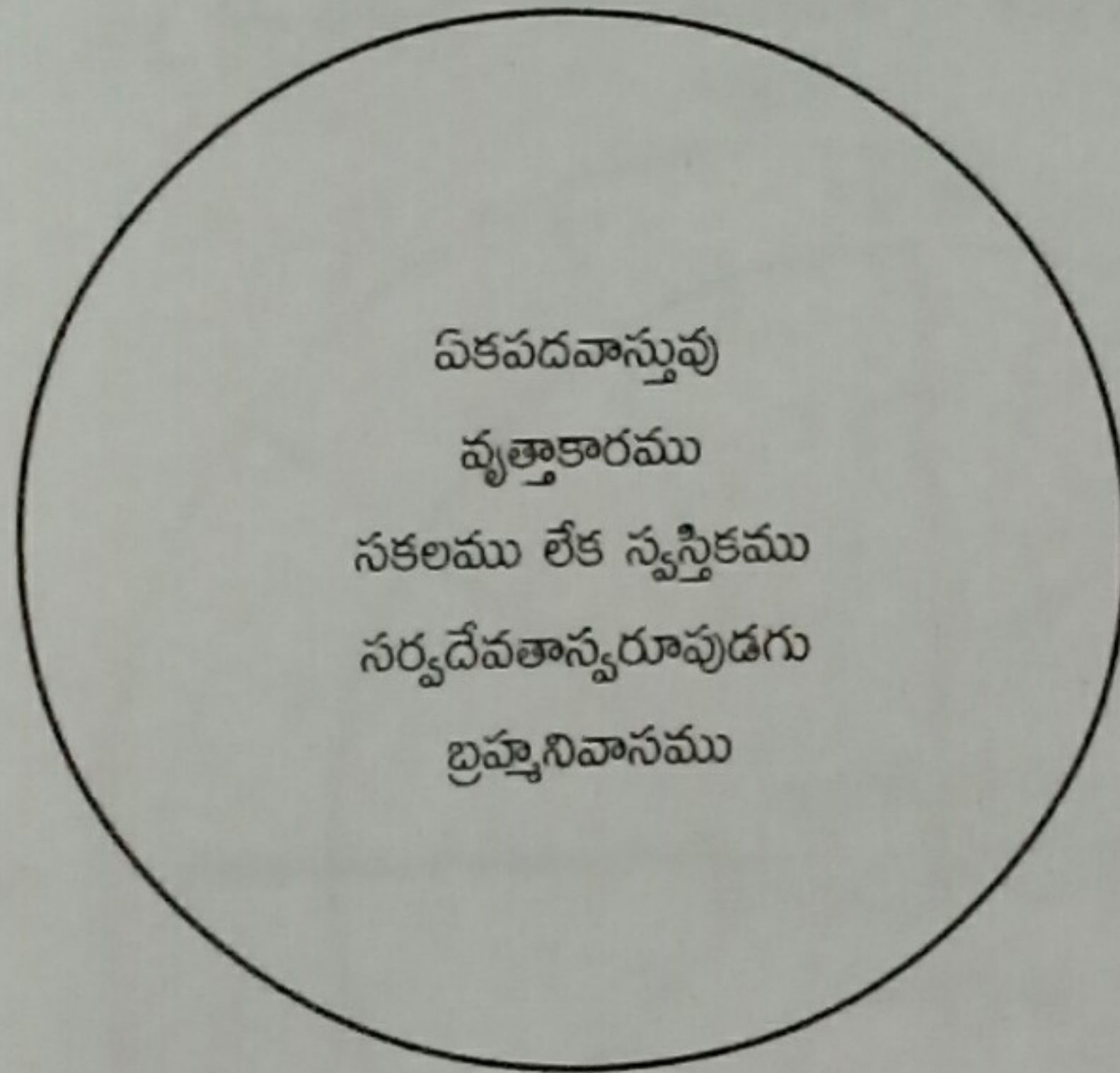
దక్షిణము

ఆగ్నేయము

ఏకపదవాస్తువు - చతురస్ర రూపము, సకల వాస్తువు లేక
స్వస్థికవాస్తువు, బ్రహ్మ నివాస రూపము, సరమ పవిత్రము

తూర్పు

ఉదా - ఏకపద వాస్తువు వృత్తాకారము

2. చతుష్పదవాస్తువు - (పేచకము-లేక పుష్పకము) $2 \times 2 = 4$

ఏకపదవాస్తువునకు తూర్పు పడమరలుగాను మరియు ఉత్తర దక్షిణములుగాను రెండు సమరేఖలు గీసినచో చతుష్పదవాస్తువు ఏర్పడును. దీనిని శిల్పరత్నకారుడు పేచక - వాస్తువు అనెను.

“చతుష్పదంపేచకంస్యాత్” (శిల్పరత్నము)

భావము - నాల్గు పదములు గలది పేచక వాస్తువు అనబడును.

ఇదియే అపరాజిత పృచ్ఛ లో పుష్పకము అని పేర్కొనబడింది.

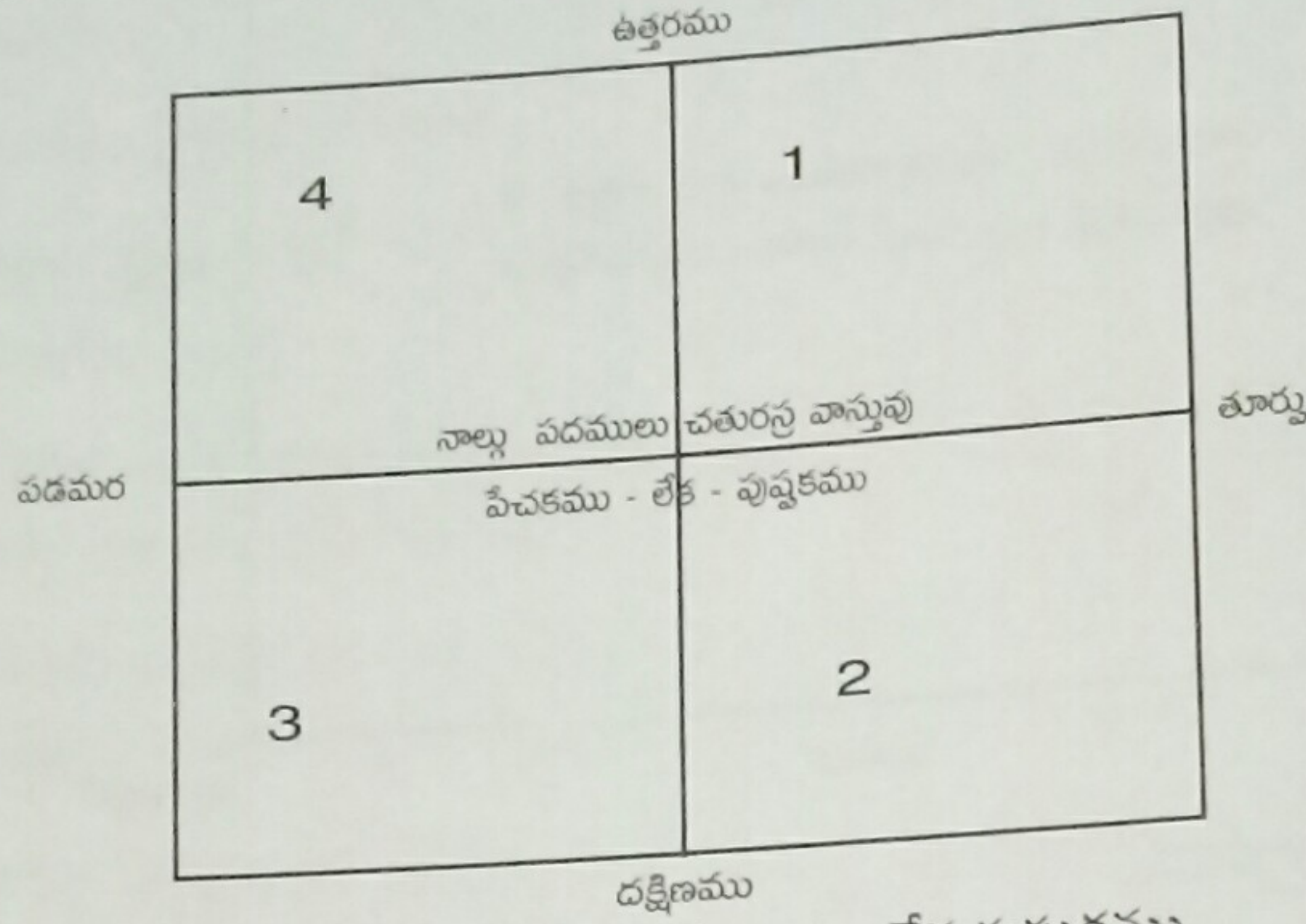
“పుష్పకం తచ్ఛత్యుష్టయమ్” (అపరాజితపృచ్ఛ)

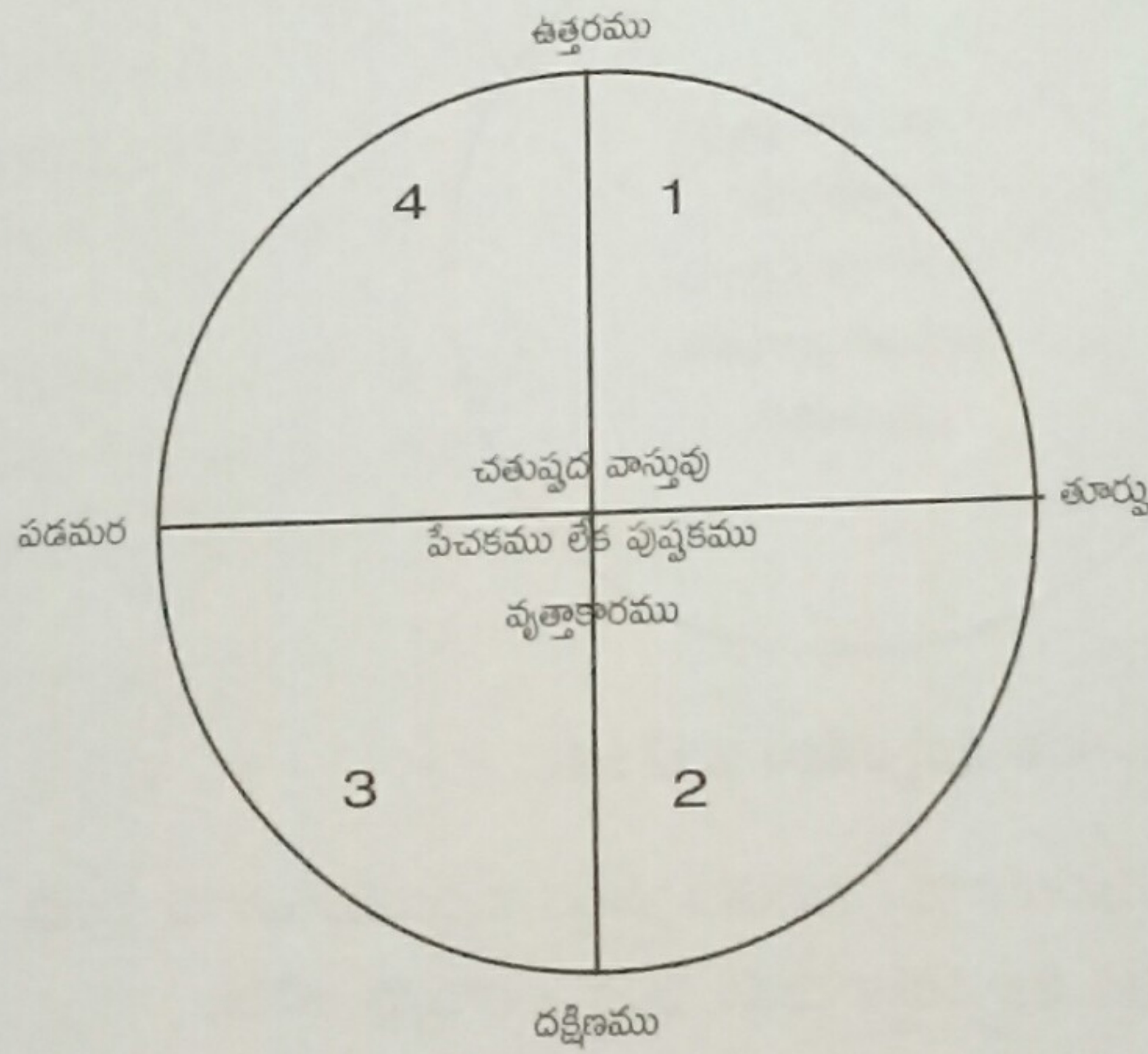
భావము - పదాలు నాల్గు గలది పుష్పకము అనబడును. దీనిని వివాహ వేదికలు - మొదలగువాటి యందు ఉపయోగిస్తారు.

విషయము తేలికగా తెలియడానికిగాను పటము వ్రాయబడుచున్నది.

ఉదాహరణము - చతురస్ర రూపము పేచక - లేక - పుష్పకవాస్తువు

ఉదా-2: చతుష్పదవాస్తువు వృత్తాకారము - పేచకము లేక పుష్పకము

3. నవ పదవాస్తువు - పీఠము - లేక - నందనవాస్తువు $3 \times 3 = 9$

సమానమైన వైశాల్యము ఉండునట్లు మూడు నిలువు గీతలు మూడు అడ్డు గీతలు తూర్పు పడమరలుగాను గీసినచో, నవపదవాస్తువు ఏర్పడును దీనిని శిల్ప రత్నకారుడు పీఠవాస్తువు అన్నాడు పీఠం నవపదం స్మృతమ్ (శిల్ప రత్నము).

భావము - తొమ్మిది పదాలుగలది. పీఠము అని తలంప బడినది. అపరాజిత పృచ్ఛములో - నందము - లేక నందనము అనబడింది.

నందం నవపదం ప్రోక్తమ్

నందనం స్యాన్నవపదకు (సారాంతరము) అనరాజిత పృచ్ఛ

భావము - నవపదయుతము నందము (నందనము) అగును.

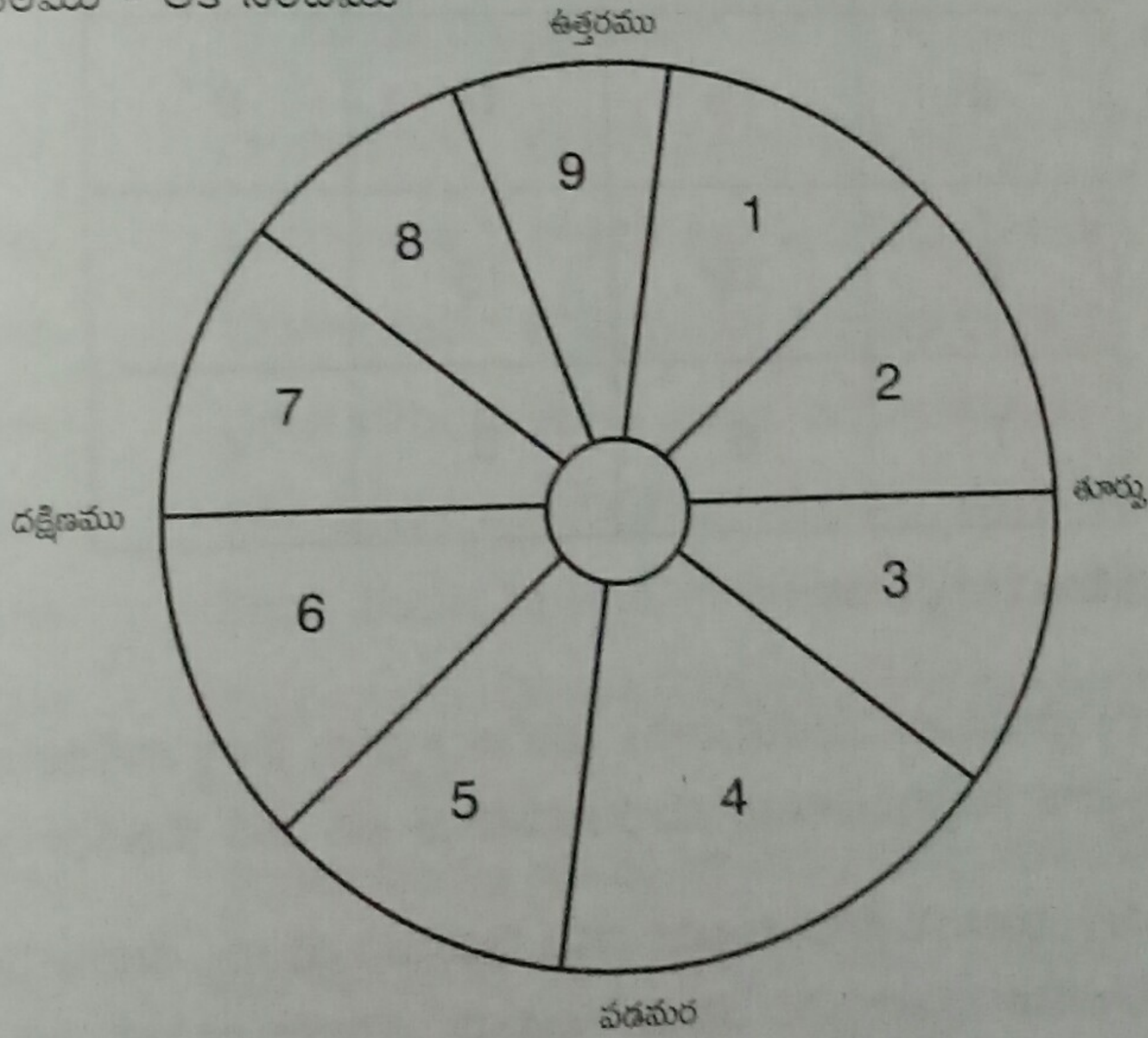
ఫలము : పీఠము - లేక - నందము అనే ఈ వాస్తువును నన ప్రవేశమందు గ్రహింతురు.

ఉదాహరణము - నవపదవాస్తువు - పీఠము లేక నందవాస్తువు (చతురస్రము)

ఉత్తరము		
7	8 నవపదవాస్తువు	1
6	9 బ్రహ్మనివాసము	2
5	4	3
దక్షిణము		

ఉదా - నవపదము - పీఠము - లేక నందము

వృత్తాకారము

4. షోడశపద వాస్తువు - మహాపీఠము లేక షోడశము

నాల్గు గీతలు తూర్పు పడమరలు గాను - నాల్గు గీతలు ఉత్తర దక్షిణములుగాను గీయవలయును.

ఉపయోగము : దీనిని మండప నిర్మాణములకు జగతీ నిర్మాణములకు ఉపయోగిస్తారు.

శిల్ప రత్నకారుడు - ఈ షోడశపదవాస్తువును మహా పీఠము అని పేర్కొన్నాడు.

మహాపీఠం షోడశభిః - శిల్ప రత్నము

భావము - పదునారు పదములచే మహా పీఠవాస్తువు గల్గును.

అపరాజి తప్పచ్చకారుడు - షోడశక పదవాస్తువు అన్నాడు

షోడశం పదషోడశై : అపరాజితప్పచ్చ.

భావము : షోడశ (పదునారు) పదములచే షోడశ పదవాస్తువు ఏర్పడును.

షట్ + దశ - షోడశ (ఆరు + పది = పదునారు)

గమనిక : ఎన్ని నిలువు రేఖలు ఉండునో అన్ని అడ్డ రేఖలు ఉండవలయును అనియు అన్ని రేఖలును సమాంతరములుగా ఉండవలయును అనియు గ్రహింపవలయును. వాస్తు పురుష అవయవ దేవతా స్థాన నిర్ణయము నందు హృదయము బ్రహ్మస్థానము అనియు తెలియదగును. తక్కిన దేవతాస్థానములు సైతము ఉత్తరగ్రంథములో వివరింపబడును.

ఉదా - షోడశము - మహా పీఠము

10	11	12	1
9	13	14	2
8	15	16	3
7	6	5	4

ఉన్నప్పుడు ఇటుల విభజింప సాధ్యమగును.

త్రికోణములను సైతము ప్రాచీనులు విభజించినారు. త్రికోణ గృహాలు వేశ్యా వాటికలకు ఉపయోగపడును అని కొందరు అందురు. వ్యాపార కేంద్రములకును ఉపయోగపడును అని మరి కొందరు అందురు.

ముఖ్య విషయము : వెనుక అయిదవ శీర్షిక యందు వాస్తు పురుషుని యొక్క శిరము మొదలైన అంగముల స్థితి తెలుపబడినది. ఈ విభజననూ నవతాస్థితికి ఉపయోగపడును. తద్వారా ద్వారాది స్థాపన కార్యములు సులభం అగును.

ప్రస్తుతాంశము : ఇంతవరకు పాఠకులు స్పృహంగా అర్థము చేసుకొనుటకై కొన్ని వాస్తువులు ఉదాహరణములలో చూపబడినాయి. చతుష్పదవాస్తువు మొదలుకొని అన్నియును వర్గమూలములు (స్కేర్స్) అని గ్రహించి యుందురు.

పాఠకులు సులభంగా గ్రహించుటకై ఈ క్రింద పట్టిక వ్రాయుచున్నాను. నియమతానుసారులు - శిల్ప రత్నాదులు

1. $1 \times 1 = 1$	పదము	-	సకలము
2. $2 \times 2 = 4$	చతుష్పదము	-	పేచకము
3. $3 \times 3 = 9$	నవపదము	-	పీఠము
4. $4 \times 4 = 16$	షోడశపదము	-	మహా పీఠము
5. $5 \times 5 = 25$	పంచవింశతి పదములు	-	ఉపపీఠము
6. $6 \times 6 = 36$	ముప్పదియారు	-	ఉగ్ర పీఠము
	సమాన పదములు గలది		
7. $7 \times 7 = 49$	నలుబది తొమ్మిది	-	స్థండిలము
	సమాన పదములు గలది		
8. $8 \times 8 = 64$	అరువది నాలుగు	-	మండూకము
	సమానపదములు గలది ఇది		
	చతుష్టస్థి పదవాస్తువు అనబడును.		
9. $9 \times 9 = 81$	ఎనుబది యొకటి పదములు గలది	-	పరమశాయి
	ఇది ఏకాశీతి పదవాస్తువు అని ప్రసిద్ధము	-	పరశాయి
10. $10 \times 10 = 100$	నూరు సమాన పదాలు గలది		
	ఇది శతపద వాస్తువు అనబడును.	-	ఆసనము
11. $11 \times 11 = 121$	నూటా ఇరువది యొకటి సమాన పదాలుగలది	-	స్థానీయము
12. $12 \times 12 = 144$	నూటా నలుబది నాలుగు సమాన పదములు గలది	-	దేశీయము
13. $13 \times 13 = 169$	నూటా అరువది తొమ్మిది సమాన పదములు గలది	-	ఉభయ చండితము
14. $14 \times 14 = 196$	నూటా తొంబది యారు సమాన పదములు గలది	-	భద్రమహాసనము
15. $15 \times 15 = 225$	రెండువందల ఇరువది యైదు సమాన పదములు గలది	-	పద్మగర్భము
16. $16 \times 16 = 256$	రెండు వందల ఏబది యారు సమాన పదములు గలది	-	త్రియుతము
17. $17 \times 17 = 289$	రెండు వందల ఎనుబది తొమ్మిది సమాన పదములు గలది	-	(వృత్తభోగము, ప్రతభోగము)
18. $18 \times 18 = 324$	మూడు వందల ఇరువది నాలుగు సమాన పదములుగలది	-	కర్ణాష్టకము
19. $19 \times 19 = 361$	మూడు వందల అరవది ఒక్కటి సమాన పదములు గలది	-	గణికము
20. $20 \times 20 = 400$	నాలుగువందల సమాన పదములు గలది	-	సూర్యవిశాలము
21. $21 \times 21 = 441$	నాలుగు వందల నలువదిఒక్కటి సమాన పదములు గలది.	-	సుసంహితము
22. $22 \times 22 = 484$	నాలుగు వందల ఎనుబది నాలుగు సమాన పదములు గలది	-	సుప్రతికాంతము
23. $23 \times 23 = 529$	ఐదు వందల ఇరువది తొమ్మిది సమాన పదములు గలది	-	విశాలము
24. $24 \times 24 = 576$	ఐదు వందల డెబ్బదియారు సమాన పదములు గలది	-	విప్రగర్భము

25. $25 \times 25 = 625$	ఆరు వందల ఇరువది యైదు సమాన పదములు గలది	- విశ్వేశ పదము
26. $26 \times 26 = 676$	ఆరు వందల డెబ్బది యారు సమాన పదములు గలది	- విపులభోగము
27. $27 \times 27 = 729$	ఏడువందల ఇరువది తొమ్మిది సమాన పదములు గలది	- విప్రతికాంతము
28. $28 \times 28 = 784$	ఏడువందల ఎనుబది నాలుగు సమాన పదములు గలది	- విశాలాక్షము
29. $29 \times 29 = 841$	ఎనిమిది వందల నలుబది యొక్కటి సమాన పదములు గలది	- విప్రభక్తికము
30. $30 \times 30 = 900$	తొమ్మిది వందల సమాన పదములు గలది	- విశ్వేశనారి
31. $31 \times 31 = 961$	తొమ్మిది వందల అరువది ఒక్కటి సమాన పదములు గలది	- ఈశ్వరకాంత
32. $32 \times 32 = 1024$	ఒక్కవెయ్యి ఇరువది నాలుగు సమాన పదములు గలది	- ఇంద్రకాంతము

ఈ విధముగా వాస్తు పదములు తెలుపబడినవి.

12. ఏకాదశ వాస్తు పద విభాగము

ఆచార్య - భువనదేవ విరచితమైన 'అపరాజిత పృచ్ఛ' లో పదునొకండు విధాలైన వాస్తు పదములు మాత్రమే తెలుపబడినాయి. పదునొకండుకు మించి ($11 \times 11 = 121$ వాస్తు విభాగాలకు మించి) వాస్తు విభాగము చేయరాదు అనియు నియమము చేయబడింది ఇందుకు కారణం వాస్తు పురుషుడు, రుద్ర స్వేదబిందు జనితుడనియు - రుద్రుడు - ఏకాదశమూర్తి అనియు రుద్రాంశజుడైన వాస్తు పురుషుణ్ణి సైతం అటులనే విభజింపవలయును అనియు - ఆచార్య భువన దేవ (అపరాజితపృచ్ఛ కర్తృ భావము అయి ఉండవచ్చు) ఈ పదునొకండు వాస్తు పదాలు వర్గమూల జనితా లైనను పేరులందు భేదంగలదు.

'అపరాజిత పృచ్ఛ'లోని ఈ కారికలను చదువండి

॥స్వస్తికం పుష్పకం నందం షోడశాశ్రం చతుర్థకమ్ ।
పంచమం కులతిలకం సుభద్రం షష్ఠ మేవచ ।
సప్తమో మరీచిగణో భద్రకం స్యాత్తథాష్టకమ్ ।
నవనుం కామదం ప్రోక్తం దశమం భద్రముచ్యతే ।
సర్వతో భద్రనామాఖ్య మతఃః నకారయేత్ ।
వాస్తున్యే కాదశైవస్యఃప్రోక్తాని పరమేశ్వరైః

భావము: - 1. స్వస్తికము, 2. పుష్పకము, 3. నందము, 4. షోడశాశ్రము, 5. కులతిలకము, 6. సుభద్రము, 7. మరీచిగణము, 8. భద్రకము, 9. కామదము, 10. భద్రము, 11. సర్వతోభద్రము, వీటి యొక్క లక్షణాలు పూర్వమే ఈ గ్రంథంలో 31 శీర్షికలో తెలుపబడినాయి. శిల్ప రత్నకారునికి అపరాజిత పృచ్ఛా కర్తకును పదములందు ఉండే నామ భేదాలను మాత్రం వెనుక తెలిసిననూ మరల పట్టికగా వ్రాస్తున్నాను.

శిల్పరత్నాదులు

అపరాజిత వృచ్చ

1. $1 \times 1 = 1$ పదము	-	సకలము	-	స్వస్తికము
2. $2 \times 2 = 4$ పదములు	-	పేచకము	-	పుష్పకము
3. $3 \times 3 = 9$ పదములు	-	పీఠము	-	నందము
4. $4 \times 4 = 16$ పదములు	-	మహాపీఠము	-	షోడశము
5. $5 \times 5 = 25$ పదములు	-	ఉపపీఠము	-	కులము, కులతీలకము
6. $6 \times 6 = 36$ పదములు	-	ఉగ్రపీఠము	-	సుభద్రకము
7. $7 \times 7 = 49$ పదములు	-	స్థండిలము	-	మరీచిగణము
8. $8 \times 8 = 64$ పదములు	-	మండూకము	-	భద్రకము
(ఇదియే చతుష్ఠి పదవాస్తువ - అనబడును)				
9. $9 \times 9 = 81$ పదములు	-	పరమశాయి	-	కామదము
(ఇదియే ఏకాశీతి పద వాస్తువు - అనబడును)				
10. $10 \times 10 = 100$ పదములు	-	ఆసనము	-	భద్రము
(ఇదియే శతపదవాస్తువు అనబడును)				
11. $32 \times 32 = 1024$ పదములు	-	ఇంద్రకాంతము	-	సర్వతో భద్రము
(ఇదియే సహస్రపద వాస్తువు అనబడును)				

సహస్రపదవాస్తువు నందు ఇరువదినాలుగు పదములు ఎక్కువగా గలవు. అయినను ఇది సహస్ర పదవాస్తువుగానే పేర్కొనబడింది. సహస్రమునకు వర్గమూల సంఖ్యలు లేనందువలననూ ఇరువది నాలుగు, నూటిలో సగానికి తక్కువగా ఉండడంవల్లనూ - సహస్రపదముగా తలంపబడినది అని తలంపవలయును.

13. వాస్తుత్రయ ప్రాముఖ్యము

ఏకపదవాస్తువు మొదలైన వాస్తువులు ప్రత్యేకించి కొన్ని నిర్మాణములందు మాత్రమే వాడబడును. గ్రామనగర - రాజభవన - సౌధాధి సకలనిర్మాణములందును మూడువిధాలైన వాస్తువులను మాత్రమే ఉపయోగిస్తారు.

భోజ రాజకృతమైన సమరాంగణ సూత్రధారమందు ఇట్లు గలదు.

ఏకాశీతి పదోయస్యాత్ తథాశతపదశ్చయః

చతుష్ఠి పదోయశ్చ వాస్తు రత్రత్రిధోదితః

ఈ శ్లోకము మిక్కిలి ముఖ్యమైనది గనుక పాఠకుల సౌకర్యార్థమై పదవిభాగము - అర్థము వ్రాయుచున్నాను.

పదవిభాగము: ఏక - అశాలిపద:య:స్యాత్ తథాయ: శతపద: చయ: చతుష్ఠిపద:వాస్తు: అత్రత్రిధాఉదిత:

అర్థము య: ఏకాశీతిపద: వాస్తు: ఏది ఏనిమిది ఒక్క పదములు గల్గిన వాస్తువో, తథా - అట్లనే, య: శతపద: వాస్తు: చ - ఏదైతే నూరు పదాలు గల్గిన వాస్తువో య: శతపద: వాస్తు: చ - ఏదైతే నూరు పదాలు

గల్గిన వాస్తువో, అత్ర - ఈ విషయంలో అనగా నగర గ్రామ గృహాది నిర్మాణ విషయంలో త్రిధా - మూడు విధాలుగా । ఉదిత : - వచింపబడింది - ముఖ్యముగా అని శేషము ।

భావము: - (సరళము) ముందుగానే తెల్పబడింది.

వివరణ - అరువది పదముల వాస్తువు $8 \times 8 = 64$ రూపము అనియును ఇది శిల్పరత్నాదులందు మండూక పదము అనియు, అపరాజిత పృచ్ఛలో భద్రకము అనియు, పేర్కొనబడింది. వాస్తు శాస్త్రములందు ఇది చతుష్స్థి పదవాస్తువు అనబడును.

2. ఎనుబది ఒక్క పదాలు గల్గిన దానిని ఏక - అశీతి పదవాస్తువు అందురు ఇది శిల్ప రత్నాదులందు పరమశాయి వాస్తు పదము అనియు, అపరాజిత పృచ్ఛలో కామద వాస్తు పదము అనియు, పేర్కొనబడింది.

ఇది $9 \times 9 = 81$ రూపమై ఉండును.

3. నూరు పదాల వాస్తువు శతపదవాస్తువు అందురు. ఇది శిల్పరత్నాదులందు ఆసనము అనియు, అపరాజిత పృచ్ఛలో భద్రము అనియు పేర్కొనబడింది.

ఇది $10 \times 10 = 100$ రూపముగా ఉండును.

ఉదా - చతుష్స్థి పద వాస్తువు - మండూక వాస్తు - భద్రవాస్తువు

1	2	3	4	5	6	7	8
28	29	30	31	32	33	34	9
27	48	49	50	51	52	35	10
26	47	60	61	62	53	36	11
25	46	59	64	63	54	37	12
24	45	58	57	56	55	38	13
23	44	43	42	41	40	39	14
22	21	20	19	18	17	16	15

ఉదా - ఏకాశీతి పదవాస్తువు - పరమశాయి - కామదము
($9 \times 9 = 81$ పదములు గలది)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
32	33	34	35	36	37	38	39	10
31	56	57	58	59	60	61	40	11
30	55	72	73	74	75	62	41	12
29	54	71	80	81	76	63	42	13
28	53	70	79	78	77	64	43	14
27	52	69	68	67	66	65	44	15
26	51	50	49	48	47	46	45	16
25	24	23	22	21	20	19	18	17

ఇటులనే $10 \times 10 = 100$ శత పదవాస్తువు అని గుర్తింప దగును.

ఈ శత పదవాస్తునేమయమతమున ఆసనము అనియు అపరాజితా పృచ్ఛాకార మతమున భద్రము అనియు వెనుక తెలుపబడింది.

14. వాస్తు పురషాంగ దేవతా స్థితి

వాస్తు పురుషుని యందు దేవతలు గలరు. అని వెనుక తెలుపబడినది మరియు

॥ యత్రచయేన గృహీతం విబుధేనాధిష్ఠితం సతత్రైవ
తదమరమయం విధాతావాస్తు పరం కల్పయామాస॥
(బృహత్సంహితా)

భావము - వాస్తు పురుషుని భూమిమీద పడద్రోయునప్పుడు ఏ దేవతచే వాస్తు పురుషుని యొక్క ఏ అవయవం గ్రహింపబడిందో ఆ అవయవము నందు ఆ దేవత అధిష్టించాడు. అందుచే వాస్తు పురుషుడు సర్వ దేవతా స్వరూపుడు అని విధాత చెప్పినాడు. అనియు పూర్వం తెలుపబడింది.

ఇప్పుడు ఏయే అవయవాలయందు ఏయే దేవతలు ఉన్నది వ్రాయబడుచున్నది..

॥ శిరస్త స్వాగ్నిరుద్దిష్టం దృష్టిర్దిత్యంబుదాధిపా
జయంతశ్చ తితిశ్చాస్య కర్ణే వాయుర్ముఖే స్థితః
అర్కః స్వాద్దక్షిణే వామే భుజేష్టిసోమః ప్రతిష్ఠితః ।
మహేంద్ర చరకా సావవత్సా వస్యోరసి స్థితౌ ।
స్తనేర్యమా దక్షిణే స్వాద్వామేచ పృథినీధరః
యజ్ఞా రోగశ్చనాగశ్చ ముఖ్యోభల్లాట ఇత్యమీ ।
దక్షిణేతర మేతస్య బాహుందేవాః సమాశ్రితాః
సత్యోభ్యుశోనభోవాయుః పూషాచేత్యథ దక్షిణమ్ ।
పంచాపి బాహుమేతస్య సంశ్రితా స్త్రిదివౌకసః
సావిత్రి సవితారౌచ రుద్రశక్తి ధరా వపి ।

చత్వరో మీక పోలస్థాకరయోర్హృదిచ స్వభూః
వితథాకః క్షతా పార్శ్వే దక్షిణే స్యవ్యవస్థితౌ
వామే పునః స్థితావస్య దేవా శోషాసురాభిధౌ ।
మిత్రాభిధోవివస్యాంశ్చద్వావపుదరమాశ్రితౌ

మేధ్రమధ్య స్థితావస్యసురావింద్ర జయాభిధౌ ।
యమశ్చ వరుణశ్చోర్వోః క్రమార్దక్షిణనామయోః
గంధర్వభృంగౌ సమృగౌ జంఘాం సవ్యా మధేతరామ్ ।
ద్వాస్త సుగ్రీవపు ష్పాఖ్యాః సంశ్రితాః పితరోఽఘ్రిగాః ।

భావము - అధోముఖుడుగా వాస్తు పురుషుడు పడినాడు అంటిమి.

అధోముఖుడైపడుట అనగా బోర్లపడుట అని తలంపదగును. ఈశాన్యమున శిరము ఉండునట్లుగాను నైరుతిని పాదములు అన్నది జ్ఞప్తి లో ఉంచు కొనవలయును. ఈశాన్యముగా బోర్లపడినవానికి కుడి ప్రక్కన తూర్పు ఆగ్నేయము, దక్షిణము ఉండును. ఎడమప్రక్కన ఉత్తరము నైరుతి పడమర ఉండును. ఈ విషయాలను గుర్తుంచుకొన్నచో పైకారికలచే బోధితమైన దేవతానివాసము తేలికగా అర్థము అగును.

1. శిరమున	-	ఈశానుడు లేక అగ్ని	1
2. కుడికంటిని	-	పర్జన్యుడు	
ఎడమకంటిని	-	దితి	1
3. కుడి చెవి	-	జయన్తుడు	1
ఎడమ చెవి	-	అదితి	

4. ముఖము (నోరు)-	వాయువు	1
5. కుడి భుజము -	సూర్యుడు	1
6. ఎడమ భుజము-సోముడు		1
7. వక్ష స్థలము	1.మహేంద్రుడు 2.చరకుడు 3.ఆసః 4.ఆపవత్సల	4
8. కుడి స్తనము	అర్జునుడు	1
9. ఎడమస్తనము -	పృథ్వీధరుడు	1
10. కుడిహస్తము	1. సత్యుడు 2. భృశుడు 3 నభ, 4 వాయువు 5, పూష	5
11. ఎడమ హస్తము	1.యక్షు (పాపయక్షు) 2.రోగుడు 3.నాగుడు 4.ముఖ్యుడు 5.భల్లాటుడు	5
12. కుడిచెంప	1 సవిత 2.సావిత్రి	2
13. ఎడమ చెంప	1.రుద్రుడు 2.శక్తిధరుడు	2
14. మోచేతులు	హృదయము - బ్రహ్మ	1
15. కుడి పార్శ్వము	1. వితధుడు 2.గృహక్షతుడు 3(ఓకంక్షతుడు)	3
16. ఎడమ పార్శ్వము	1.శోష 2.అసురుడు	2
17. ఉదరము	1 కుడిదెస - వివస్వానుడు 2 ఎడమదెస - మిత్రుడు	2
18. మేడ్రము (పురుషావయములు	1. ఇంద్రుడు 2. ఇంద్రజయుడు	2

19. ఎ) కుడి	1. యముడు	2
బి) ఎడమ	2. వరుణుడు	
20. కుడి ఎడమ పిక్కలు	1. గంధర్వుడు	3
	2. భృంగరాజు	
	3. మృగుడు	
21. పాదములు	1. దేవతాకుడు	3
	2. పుష్పదన్తుడు	
	3. పితృ దేవతలు	
	మొత్తము	45

ఇట్లు మొత్తము వాస్తు పురుష స్థితితో వాస్తు పద భోగము గల్గిన దేవతలు నలుబదియైదు గురు తెలుపబడినారు. వీరితోగాక పద భోగము లేని బాహ్య దేవతలు ఎనిమిది మంది గలరు. ఈ ఎనిమిది దేవతలు ఎనిమిది దిక్కులందు ఉందురు. ఈఎనిమిది దేవతలతో కలిసి

(45 + 8 = 53) ఏబది ముగ్గురు దేవతలు అగును. ఈ ఎనిమిది దేవతల స్థితి ఇట్లు ఉండును.

1. తూర్పు నందు - శర్వస్కందుడు
2. ఆగ్నేయమున - విదారి
3. దక్షిణమున - అర్వముడు
4. నైరుతిని - పూతన
5. పశ్చిమమున - జంభకుడు (జృంభకుడు)
6. వాయవ్యమున - పాపరాక్షసి
7. ఉత్తరమున - పిలిపించకుడు
8. ఈశాన్యమున - చరకి

ఈ ఎనిమిది మంది దేవతలలో కోణములందలి నల్గురు దేవతలు అనగా చరకి - విదారిపూతన - పాపరాక్షసి అనే వారు స్త్రీ దేవతలు అగుదురు. కేవలము దిక్కులందు ఉండే నల్గురు దేవతలు అనగా శర్వస్కందుడు అర్వముడు జంభకుడు (జృంభకుడు) పిలిపించకుడు అనే నల్గురు పురుష దేవతలు అగుదురు. ఈ ఎనిమిది దేవతలకు బలి కర్మయందు మాత్రమే ప్రయోజనము గలదు. గృహాది నిర్మాణ క్రియయందు స్వీకరింపబడిన క్షేత్రమునందు అధికారము ఏ మాత్రమును లేదు.

విషయము - స్ఫుటముగ తెలియుటకై ఏకాశీతి పదము (81 పదములు గల్గిన క్షేత్రము) ద్వారా పటము వ్రాయబడుచున్నది. వాస్తు పురుషుని శిరము ఈశాన్యమునందు, పాదములు నిర్భతి యందు ఉండును. అని పూర్వము తెల్పిన దానిని గుర్తుంచుకొనవలయును. పదము మధ్య భాగమునందు బ్రహ్మ ఉండును. అతడు సర్వమునకు ఆధారముగ విరాజిల్లుచుండును. ఏ కాశీతి పదమునందు మధ్యన తొమ్మిది పదములు వ్యాపించి యుండును. ఆయా పదమునకు తగినట్లు పదములను నడుమ వ్యాపించి బ్రహ్మ ఉండును, అని గమనింపదగును.

వాస్తువునును అతని అంగములందు దేవతా స్థితి

పావరక్షణ		ఉత్తరము పరిపరిధి				దక్షిణ		
నాయు	నాగ	మూర్ఖ	భల్లూక	నిశు	మృగ	అదితి	ఉదితి (దితి)	కాశాన
లోగ (పావయక్ష)	రుద్ర రుద్రదాన		పుష్కధర			ఆప ఆపవత్స		వే
శోష								వి
అనుర	మిత్ర		బ్రహ్మ			అర్జున		మహేంద్ర
జలాభివ (వరుణ)								అదిత్య
పుష్పదన								సత్య
సుగ్రీవ	ఇంద్ర ఇంద్రజయ		వివస్వాన్			సవిత సావిత్ర		భృశ
దేవారిక								అంతరిక్ష
పితృ	మృష	భృంగ	గంధర్వ	యమ	రాక్షస	వితథ	పూషా	అగ్ని
పూతన	అర్జునుడు దక్షిణము				విదారి			

చిత్రమునకు - వివరణ

1. ఇది ఏకాశీతిపద (81 పదములలో గల్గిన) వాస్తువు అని మొదట తెల్పిన దానిని జ్ఞప్తయిందుంచుకొనగలరు.
2. మధ్యన బ్రహ్మకు తొమ్మిదిపదాలు.
3. అతనికి ఈశాన్యమునందు ఆపః ఆపవత్సలు నాల్గు పదములను ఆక్రమించి యున్నారు.
4. తూర్పు అర్జునుడు ఆరు పదములందు గలడు.
5. ఆగ్నేయమునందు సవిత మరియు సావిత్రిఅనే దేవతలు నాల్గుపదములందు గలరు.
6. దక్షిణమున వివస్వానుడు ఆరు పదములందు గలడు.
7. నైరుతి యందు ఇంద్రుడు ఇంద్ర జయుడు అనే ఇద్దరు దేవతలు నాల్గు పదములను ఆక్రమించి యున్నారు.
8. పడమటి దిక్కున మిత్రుడు ఆరు పదములందు గలడు.
9. వాయవ్యమున రుద్రుడు రుద్రదాసుడు అనే ఇరువురు దేవతలు నాల్గు పదములందు గలరు.
10. ఉత్తరమునందు పుష్కధరుడు ఆరు పదములందు గలడు.

ఇటుల లోపల ఉండే దేవతల పదములు నలువది తొమ్మిది అగును. వీరికి చుట్టును పదములందు ఉండే బాహ్యదేవతలు ముప్పది రెండు గలరు. వీరికి ప్రత్యేకంగా ముప్పది రెండు (32) పదములు గలవు. (49 + 32 = 81) ఇటుల మొత్తము ఎనుబది యొక్క పదముల విభజనను గుర్తింప గలరు. ఈ ఎనుబది యొక్క పదములు (81) నలుబదు యైదు దేవతలకు విజకములైనవి అనియు పాఠకులు గుర్తించి యుందురు.

ఇక కొన్ని యెడల ఈ దేవతలకు పర్యాయ పదములు అనగా బదులు పేరులు సైతం ఇటుల వాడబడుచుండును.

ఈశాన	= శిభి	= అగ్ని
రాక్షస	= గృహక్షత	
జలాధిప	= బలాధిప	= వరుణ
మృష	= మృగ	
రోగ	= వాయువు	
మృగ	= భుజగ	
యక్షి	= సాసయక్షి	
ఉదితి	= దితి	
సవింద్ర	= సవిత	
సావింద్ర	= సావిత్రి	
ఇంద్ర	= జయ	
జయ	= ఇంద్రజయ	
రుద్రజయ	= రాజయక్షి	
పుధ్వీధర	= పృథివీధర	= భూధర
మృగ	= చరక	= అర్గళ
బ్రహ్మ	= శంభు	

ఇటులనే వాస్తు శాస్త్ర కారులచే ఆయా దేవతలకు కొన్ని పర్యాయ పదాలు వాడబడినవి సూక్ష్మంగా పరిశీలించినచో ఈ దేవతలు అందరును సూర్య కిరణ విశేష నామములు అని భవిష్యత్ పురాణాదులని బట్టి తెలియుచున్నది. ఇందు కొన్ని పదాలు సూర్య పర్యాయ పదములుగాను ప్రసిద్ధములై ఉన్నవి.

ఈ విషయమై ప్రామాణికశ్లోకములను పాఠకులు కంఠస్థము చేయుదురు గాక ! ముఖ్యముగా క్షేత్రమునందు చేయుదురు గాక! ముఖ్యముగా క్షేత్రమునందు సదభోక్తలై ప్రాకారముగా చుట్టు ఉండే దేవతలు స్ఫుటంగా తెలిసినచో ముఖద్వార స్థాపనము స్థలమును తేలికగా గ్రహింప గలరు.

శ్లో॥ ప్రాదుదద్గిక్ష్మా రభ్యైవోచ్యంతే దేవతా : పృథక్
 ఈశానశ్చైవ పర్జన్యో జయంతశ్చ మహేంద్రక : ॥
 ఆదిత్య : సత్య క్షైవ భృశ్చైవాంతరిక్షక :
 అగ్ని : పూషాచ వితథో రాక్షసశ్చ యనుస్తథా ॥
 గంధర్వో భృంగ రాజశ్చ మృషశ్చ పితృదేవతా : ॥
 దౌవారికశ్చ సుగ్రీవో పుష్పదంతో జలాధిప : ।
 అసురః శోషరోగౌచ వాయుర్నాగ స్తథైవచ ॥
 ముఖ్యోభల్లాటకశ్చై సోముశ్చైవ మృగస్తథా !
 అదితిశోచదితిశ్చైవ ద్వాత్రింశద్బాహ్యోదేవతాః!

భావము:- ఈశాన్యము నుండి ఆరంభించి పదభోక్తలైన వారై గృహనిర్మాణార్థమై స్వీకరింపబడిన క్షేత్రమునందలి బాహ్యదేవతలు క్రమంగా ఇటుల ఉందురు. ఈశానుడు పర్వస్యం జయస్తుడు మహేంద్రకుడు ఆదిత్యుడు సత్యకుడు భృశుడు అంతరిక్షకుడు, అగ్ని, పూష వితధుడు రాక్షసుడు యముడు గంధర్వుడు భృంగరాజు మృషుడు.

పితృదేవతలు - దైవారికుడు సుగ్రీవుడు పుష్పదస్తుడు, జలాధిపుడు - వరుణుడు అసురుడు శోమడు రోగుడు - వాయువు నాగము ముఖ్యుడు, బల్లాటకుడు, సోముడు, మృగుడు, అదితి - దితి (ఉదితి).

ఇటుల ముప్పది రెండు పదభోక్తలైన బాహ్య దేవతలు గలరు.

॥ఆసశైవాస వత్సశైవాంతః ప్రాగుత్తరేస్త్రితా ।

సవింద్రశైవ సావింద్రశ్చాంతః ప్రాగ్దక్షిణే స్థితా ॥

ఇంద్రశైవేంద్రరాజశ్చ దక్షిణావరతఃస్థితా ।

రుద్రోరుద్ర జయశ్చైవ పశ్చిమోత్తరతో దిశి ॥

బ్రహ్మోమధ్యేస్థితః శంభుస్తన్ముఖస్థాశ్చతుస్సరాః ।

అర్యో వివస్వాన్ మిత్రశ్చ భూధరశ్చైవ కీర్తితాః

చరకీచ విదారీచ పూతనా పాప రాక్షసీ ।

ఈశానాది బహిష్ఠాస్యాశ్చతుష్కోణే స్త్రియఃస్త్రితాః ॥

నపదాః బలిభోక్తారః శేషాణాం పదముచ్యతే ।

ప్రాగాది దిక్షు భాహ్యస్థాః ప్రవదామిపునఃక్రమాత్ ।

శర్వస్కందోర్యమాశ్చ జృంభకః (జంభకః) పిలిపింఛకః ॥

భావము:- నడుమ శంభువు అనగా శుభకరుడైన బ్రహ్మ ఉండును. ఇక పదము నందు బ్రహ్మకు ఈశాన్యమున ఆపవత్స అనేడి ఇరువురు దేవతలు ఉందురు. ఆగ్నేయమునందు సవింద్ర, సావింద్ర అనే ఇద్దరు దేవతలు ఉందురు. ఇంద్ర ఇంద్రజయ అనే ఇరువురు దేవతలు నైరుతి కోణమున ఉందురు. రుద్ర రుద్రజయుడు అనే ఇరువురు దేవతలు వాయవ్యమునందు ఉందురు. ఇట్లు పదభోక్తలైన కోణ దేవతలు ఎనిమిది మంది అగుదురు. - బ్రహ్మకు నాలుగు ముఖములు అనియు అందువల్లనే అతడు చతుర్ముఖుడుగా ప్రసిద్ధుడైనాడనియు అందురు. అతనికి తూర్పునందు అర్యముడు - దక్షిణమున వివస్వానుడు, పశ్చిమమున మిత్రుడు, ఉత్తరమున భూధరుడు (పుణ్యధరుడు) పదభోక్తలై ఉందురు.

ఇక పదభోక్తలు గాని అనగా అపదలైన దేవతలు సైతం ఎనిమిది మంది గలరు. ఈశాన్యమునందు చరకీ - ఆగ్నేయమునందు విదారీ - నైరుతియందుపూతనా వాయవ్యమున పాపరాక్షసీ అనే కోణ దేవతలు నల్గురు గలరు. అటులనే పదభోక్తలు కాని దిగ్దేవతలు సైతము నల్గురు గలరు. ఎట్లనగా తూర్పున శర్వస్కందుడు - దక్షిణమున అర్యముడు - పశ్చిమమున జృంభకుడు - ఉత్తరమున పిలిపింఛకుడు గలడు. ఇందు పదభోక్తృత్వములేని బాహ్య దేవతలలో కోణ దేవతలు నల్గురును స్త్రీలు అగుదురు - దిగ్దేవతలైన శర్వస్కందాదులు నల్గురు పురుషులు అగుదురు. మొత్తము ఎనిమిది మంది బాహ్య దేవతలు అగుదురు. ఈ ఎనిమిది మంది బాహ్య దేవతలకు పదభోక్తృత్వము అనేది లేకపోయినను బలికర్మయందు మాత్రము ఉపయోగము గలదు - అనగా ఇంటి చుట్టును పిశాచ భాగముగా భావింపబడి ఖాళీగా వదలబడిన ఆవరణ (కాంపాండు) భాగములో ఉండే వీరికిని గృహస్థుడు పూజాదీక సమర్పితమైన వైవేద్యమును అర్పించును అని భావము.

ప్రతిముఖ

చరంకి

పావరక్షణ

ఉత్తరము

పశ్చిమము
జ్యంబక

తూర్పు

వాయు	నాగ	ముఖ్య	భల్లూకు	నామ	మృగ	అదితి	దితి	ఈశాన
రోగ	రుద్ర			పుట్టిధర		ఆప		పర్వస్య
శోష								జమస్త
అసుర	మిత్ర			బ్రహ్మ		అర్కమూ		మహేంద్ర
జలాధిప								ఆదిత్య
పుష్పదంత								సత్య
సుగ్రీవ	ఇంద్ర ఇంద్రజయ			వివస్వాన్		సవిత సావిత్ర		భృశ
దేవారిక								అంతరిక్ష
పితృ	మృష	భృంగ	గంధర్వ	యమ	రాక్షస	వితథ	పూషా	అగ్ని

వివరణ	పూతన	అర్కము దక్షిణము	విదారి
1. మధ్యమందు బ్రహ్మకు ఇతడు కేంద్రాధిపతి		-	9 పదములు = 9
2. తూర్పున అర్కమునికి		-	6 పదములు
3. దక్షిణమున వివస్వానుడు		-	6 పదములు
4. పశ్చిమమున మిత్రునకు		-	6 పదములు
5. ఉత్తరమున పుట్టిధరుడు		-	6 పదములు
6. ఈశాన్యమున ఆప - ఆపవత్స		-	4 పదములు
7. అగ్నేయాన - సవిత - సావంద్ర		-	4 పదములు
8. నైరుతిని - ఇంద్ర - ఇంద్రజయ		-	4 పదములు 4X4=16
9. వాయువ్యాన - రుద్ర - రుద్ర- జయ		-	4 పదములు
10. బాహ్యదేవతలు పదగతులు మొత్తము			32 పదములు 81 పదములు

చతుష్ఠి (64) పదవాస్తువు నందు సైతము ఇటులనే పదభోగము గల్గిన దేవతలు

పదభోగము లేని కోణ దేవతలు	4
పద భోగము లేని ప్రాగాది	4
చతుర్దిశా దేవతలు	
మొత్తము	53

ఏబదిమూడు దేవతలు ఉందురు! పదములు తగ్గుటచే కొంత సర్దుబాటు ఉండును.

ఉదా - బ్రహ్మకు తొమ్మిది పదాలకు బదులు

1. ఆరు పదాలు మాత్రమే వచ్చును.
2. కోణములందు పదములు రెండు భాగాలుగా విభజింపబడును. ఇరువురు దేవతలకు పంచబడును.

సారాంశము - పదభోగము గల్గిన 45 దేవతలు 64 పదములకు పంచబడుదురు పదభోగము గల బాహ్య దేవతలైన ఈశాన పర్వత్యాదులు ముప్పది రెండు దేవతలు - బాహ్య పదములందు మాత్రమే ఉందురు.

శత పదవాస్తునందు పద సంఖ్య పెరుగును. అనగా ఏకాశీతి (81) పదవాస్తువు కంటే పందొమ్మిది పదాలు అధికంగా ఉండును. అప్పుడు మధ్యన ఉండే బ్రహ్మకు (16) పదునారు పదాలు ఉండును. తక్కిన వారికిని ఇటులనే కొంత పదముల పెంపుదల గలదు.

చిత్రముచే విషయం స్ఫుటంగా అవగతం అగును.

చిత్రము - శతపదవాస్తువు - దేవతాస్థాన విన్యాసము

వాయువ్యము		పాపరాక్షస		పిలిపింధక		ఉత్తరము		చరకీ	
ఈశాన		పర్వత్య		జయంత		ఇంద్ర		అంతరిక్ష	
దితి		రుద్ర		పృథ్విధర		అప		అగ్ని	
అదితి		రుద్రదాస		అపవత్స		పూసా			
పడమర		మృగ		అర్కమూ		నితధ			
జ్యంభక		(భుజన)				రాక్షస			
(జంభక)		మిత్ర				యమ			
ముఖ్య						గంధర్వ			
నాగ		ఇంద్ర		వివస్వానుడు		సవింద్ర		భృంగరాజ	
		ఉదితి				సావిత్ర		మృష	
		రోగ		అసుర		పుష్ప		దావా	
		(పాపయక్ష)		శోష		చీన్		రికా	
						సుగ్రీవ		పితృదేవతా	
								ప	
(నైఋతి)		అర్కమూ		విదారి		ఆగ్నేయము			
పూతనా		దక్షిణము							

వివరణ	16 పదములు
1. బ్రహ్మకు (మధ్యన)	32
2. అర్యను - వివస్వాన్ మిత్ర పృథ్వీధరలకు $8 \times 4 = 32$	16
3. పదములోని ఆప ఆపవత్సాది కోణదేవతలు నల్గురికి $4 \times 4 = 16$	
4. పదములోని బాహ్యకోణ దేవతలైన దితి ఈశాన అంతరిక్ష, అగ్ని, మృగ, పితృ దేవతా, రోగ వాయువులు అనే ఎనిమిది దేవతలకు ఒక్కొక్కరికి $1 \frac{1}{2} \times 8$	12
5. తక్కిన పదగత బాహ్య దేవతలు 24 గురికి ప్రత్యేకము ఒక్కొక్క పదము చొప్పున	24

మొత్తము పదములు 100 (నూరు)

15 ముఖద్వార స్థాపన యోగ్య దేవతాపదములు

1 తూర్పు ద్వార విషయము (సింహ ద్వార విషయము) ఈశాన - పర్జన్య జయంత - మహేంద్ర ఆదిత్య, సత్యకభృశ - ఆకాశ అగ్నులు అని తొమ్మిది మంది తూర్పు దిక్కున పదములందు ఉండే దేవతలు అగుదురు. ఇందు ఒక్కొక్క దేవతా పదమునందు ద్వారములు ఉంచడం వలన గల్గే ఫలములు - ఇటుల తెల్పుబడినవి.

రుద్రేయది కృతం ద్వారం వహ్నినాదహ్యతేగృహమ్ ।
పర్జన్యేచ ధనం నశ్యేత్-జయంతే జయమాఘ్నయాత్ ॥
మాహాత్మ్యం చైవ మహేంద్రే యది ద్వారం కృతం భవేత్ ।
ఆదిత్యే స్థాపితే ద్వారే పుత్రనాశోధజాయతే ॥
మిత్రభంగస్తు సత్యే స్యాత్ భృశే పత్యా వియుజ్యతే ।
అంతరిక్షే కృతే ద్వారే వినాశమసి గచ్ఛతి ।
పావకే స్థాపితే ద్వారే మ్రియతే వేశ్మనః పతిః ॥

- భావము - 1. ఈశాన్యమున ద్వారము ఉంచినచో అగ్ని భయం గృహానికి గల్గును.
2. పర్జన్య పదమునందు ద్వారము ఉంచినచో ధనం నశించును.
3. జయంత స్థానమున ద్వారం ఉంచినచో యత్న కార్య విజయము సిద్ధిస్తుంది.
4. మహేంద్ర పదమునందు సింహ ద్వారము ఉంచినచో మాహాత్మ్యమును పొందుదురు.
5. ఆదిత్య పదమునందు ద్వారం ఉంచినచో పుత్ర సంతానం నశిస్తుంది.
6. సత్య పదమునందు ద్వారం ఉంచినచో మిత్ర భంగము అనగా మిత్ర ద్రోహం సంభవిస్తుంది.
7. ఏడవదియైన భృశ పదమునందు ద్వారము ఉంచినచో భార్యతో ఎడబాటు గల్గును.
8. ఎనిమిదవదియైన అంతరిక్ష (ఆకాశ) పదంలో ద్వారము ఉంచినచో వినాశం గల్గును.
9. తొమ్మిదవదియైన అగ్ని స్థానంలో ద్వారం ఉంచినచో గృహాయజమానునకు మరణం సంభవిస్తుంది.

గమనిక: తూర్పు ఆగ్నేయం అని తెలియదగును.

సారాంశము - తూర్పున సింహద్వారం ఉంచదలచినచో జయంత మహేంద్ర స్థానములు శుభ కరములు అగును అని సారాంశము. అనగా ఏకాశీతి (81) పదముగా ఉన్నచో గృహ నిర్మాణమునకై స్వీకరింపబడిన స్థలాన్ని ఉత్తర దక్షిణములుగా తొమ్మిది సమభాగాలు చేయవలయును. పిమ్మట ఉత్తరము నుండి రెండు భాగాలు వదలవలయును. తర్వాత నుండే మూడు నాల్గు భాగాలలో దేని యందు అయిననూ లేక రెండింటియందైనను లేక రెండు భాగాల నడుమ అయిననూ అనుకూలతను బట్టి శాస్త్రోక్త ఎత్తు వెడల్పులతో మరియు దార్వాదికముతో సింహద్వారమును ఉంచదగును.

2. దక్షిణ దిక్కున ద్వార విషయము

పావకౌ చక్రతే ద్వారే మ్రియతే వేశ్మనః పతి : ।
తత్రపూష్టి కృతే ద్వారే నశ్యేద్దారుణ శోషణైః ॥
వితథే స్థాపితే ద్వారే పత్యుర్మరణ మాదిశేత్ ।
గృహక్షతపదే ద్వారేకృతే సంపద్వివర్ధనమ్ ॥
యమే ద్వారే కృతే సర్వనాశంచ మరణం భవేత్ ॥
గన్ధర్వే నిర్మితే ద్వారే సర్వ కర్మ వివర్ధనమ్ ।
భృంగరాజే విపద్ ద్వారే, మృగే సస్యవినాశనమ్ ।
నిర్భృతౌ మరణం విద్యాత్ (దౌవారిక పదే జయమ్)

భావము - దక్షిణ ఆగ్నేయమునందు ద్వారము ఉంచినచో గృహ యజమానుడు నశిస్తాడు. ఆగ్నేయ కోణము - తూర్పు ఆగ్నేయము అనియు దక్షిణ ఆగ్నేయమనియు రెండు విధాలుగా ఉండును అని వెనుక తెల్పబడినదానినిగుర్తింపదగును. రెండు ఆగ్నేయాలకు ఫలితం ఒకే విధంగా తెల్పబడింది. మరియు పదపరిగణన యందు రెండు ఆగ్నేయాలు ఒకే పదంగా ఉండడం సైతం గుర్తింపవలయును. అందు వల్లనే ఇవి రెండును తొమ్మిదవ పదం అగును. ఇక పదుయవ పదమైన పూష పదం నందు ముఖ ద్వారము ఉంచినచో భయంకరమైన శోష వ్యాధులచే వినాశంగల్గును.

పదునొకండవదియైన వితథపదంనందు సింహ ద్వారం ఉంచినచో గృహస్వామికి మరణం సంభవిస్తుంది. పండ్రెండవదియైన గృహక్షత పదము (రాక్షస పదము) నందు సింహ ద్వారము ఉంచినచో సంపదలు అభివృద్ధిని పొందును.

పదుమూడవదియైన మయపదంలో సింహద్వారము ఉంచినచో సర్వనాశము మరణము గల్గును.

పదునాల్గవదియైన గంధర్వ పదమునందు ముఖ ద్వారము ఉంచినచో సర్వ కర్మలు వృద్ధి పొందును.

పదునైదవదియైన భృంగరాజపదమునందు సింహ ద్వారము ఉంచినచో ఆపదలు గల్గును.

పదునారవది అయిన మృగపదమునందు సింహ ద్వారము ఉంచినచో పంటలు నశిస్తాయి.

పదునేడవదియైన పితృదేవతా పదమునందు సింహ ద్వారము ఉంచినచో గృహ స్వామికి మరణం గల్గును. ఇది కోణ పదం అగుటచే దక్షిణ నైరుతము అని తెలియదగును.

సారాంశము - దక్షిణ దిశలందు సింహ ద్వారము ఉంచ దలచినచో గృహక్షత - గంధర్వ పదములు అనగా ఈశానాదిగ 12 మరియు 14 పదములు శుభకరములు అగును అని సారాంశము.

ఆగ్నేయం నుండి నైరుతికి ఉండే గృహ స్థలాన్ని తొమ్మిది భాగాలు చేయవలయును. ఈ తొమ్మిది భాగాలను ఆగ్నేయం నుండి లెక్కింపవలయును. అటుల లెక్కింపగా వచ్చే నాలుగు మరియు ఆరు భాగాలు రెండింటిలో దేనియందు అయినను అనుకూలతను అనుసరించి శాస్త్రోక్త సింహద్వారము ఉంచదగును అని ఫలితార్థమును గ్రహింపదగును.

3. పశ్చిమ ద్వార విషయము

నిర్భతా మరణం విద్యాత్దౌ వారిక పదేలయమ్ ।
సుగ్రీవే సర్వలాభః స్యాత్ పుష్పదంతే భవేద్దుణమ్ ॥
వరుణే స్థాపితే ద్వారే శత్రోర్వాచోరతో భయమ్ ।
అసురే స్థాపితే ద్వారే నిత్యమాయాస కారణమ్ ।
శోషణే స్థాపితే ద్వారే శుష్కతే సవినశ్యతి ॥
రోగేయది ద్వారే పాణ్డురోగీభవేన్నరః ।
వాతస్థానే కృతే ద్వారే నరోవాతేన పీడ్యతే ॥

భావము - పూర్వోక్త ఆగ్నేయ కోణము వలెనే పితృ దేవత పదమైన నిర్భతి కోణమును రెండు విధాలుగా ఉండును. ఒకటి దక్షిణ నిర్భతియు, రెండవది పశ్చిమ నిర్భతియు అగును. రెండు పదములందు ద్వార స్థితికి ఫలములు ఒకే విధంగా ఉండును. అనగా గృహపతికి మరణ కారణములై ఉండును. ఇది పదునేడవ పదముగా తెలుపబడినది.

పదునెనిమిదియైన దౌవారిక పదమునందు సింహ ద్వారము ఉంచినచో నాశమును గల్గించును.

పందొమ్మిదవదియైన సుగ్రీవ పదమునందు సింహద్వారము ఉంచినచో సమస్త లాభములు గల్గును.

ఇరువదియవది అయిన పుష్పదంత పదమునందు సింహద్వారము ఉంచినచో సద్గుణములు గల్గును.

ఇరువది యొకటియైన వరుణ (జలాధిప) పదమునందు సింహద్వారము ఉంచినచో శత్రువుల వలన గాని చోరుల వలన గానీ భయము గల్గును.

ఇరువది రెండవదియైన అసుర స్థానము నందు సింహద్వారం ఉంచినచో నిత్యము శ్రమ జనిస్తుంది.

ఇరువది మూడవదియైన శోషణ పదమునందు ముఖద్వారముంచినచో దినదినక్రమముగా క్షీణత సంభవిస్తుంది. అందుచే వినాశనం గల్గుతుంది.

ఇరువదినాల్గవదియైన రోగ స్థానమునందు ముఖ ద్వారం ఉంచినచో గృహస్వామికి పాండు రోగము - లేక శ్వేతవ్యాధి సంభవిస్తుంది.

ఇరువది అయిదవదియైన వాయు పదము నందు అనగా పశ్చిమ వాయుపదం నందు ముఖ ద్వారం ఉంచినచో గృహస్వామికి వాత రోగ బాధ జనిస్తుంది.

సారాంశము - పశ్చిమమున సింహ ద్వారము ఉంచదలచినచో ఈశానాదిగా పందొమ్మిదవదియైన సుగ్రీవ పదమును అటులనే ఇరువదవదియైన పుష్పదంతపదమును శుభకరములు అగును.

నైరుతి నుండి వాయవ్యమునకు తొమ్మిది భాగాలు చేయవలయును. నైరుతి నుండి రెండు భాగాలు వదలవలయును. వాటి తర్వాతను ఉండే మూడు నాలుగు భాగాలలో అనుకూలతను బట్టి సింహద్వారము ఉంచవచ్చును - అని ఫలితార్థము.

4 ఉత్తర ద్వార విషయము

వాతస్థానే కృతే ద్వారే నరోవాతేన పీడ్యతే ,
నాగేచ నిర్మితే ద్వారే శీఘ్రం నాగభయం భవేత్ ||
ముఖ్యేయది కృతం ద్వారం సద్యోబ్రాహ్మణ్య మాప్నుయాత్ ||
భల్లాటే చకృతే ద్వారే వైశిష్ట్యం లభతేనరః
సోమే చైవ కృతే ద్వారే యజ్ఞశీలో నరో భవేత్ ,
అర్గళే చకృతే ద్వారే జతేన మ్రియతే నరః
అదితాచ కృతే ద్వారే కుక్షిరోగేన పీడ్యతే ||
ఉదితాచ కృతే ద్వారే వనితాజన నాశనమ్ ,
(రుద్రేయది కృతం ద్వారం వహ్నినా దహ్యతే గృహమ్ ,

భావము - ఉత్తర వాయవ్యమున - అనగా వాయుపదముందు ఉత్తరమున సింహద్వారము ఉన్నచో గృహస్వామికి వాతరోగం సంభవిస్తుంది.

ఇరవది ఆరవపదమైన నాగ పదం నందు సింహ ద్వారము ఉంచినచో నిత్యము అధికముగా పాముల భయం సంభవిస్తుంది.

ఇరువదియేడవదియైన ముఖ్య పదములో సింహ ద్వారము ఉంచినచో వెంటనే బ్రహ్మజ్ఞానమును పొందును గృహపతి.

ఇరువది యెనిమిదవదియైన భల్లాట పదమునందు సింహద్వారము ఉంచినచో యజమానుడు వైశిష్ట్యమును అనగా ప్రబిష్ట ఆస్తిని పొందుదురు.

ఇరువది తొమ్మిదవదియైన సోమపదంలో సింహద్వారం ఉంచినచో యజమానుడు యజ్ఞయాగ దానాది సత్కర్మలు చేసేవాడు అగును.

ముప్పదవదియైన అర్గళ (మృగ - లేక - చరక) పదమునందు ముఖద్వారం ఉంచినచో -యజమానునకు జలగండ భయము గల్గును.

ముప్పది యొకటివదియైన అదితి పదమునందు ముఖద్వారము ఉంచినచో యజమానుడు ఉదర రోగపీడితుడు అగును.

ముప్పది రెండవదియైన దితి (ఉదితి) పదమునందు ముఖద్వారము ఉంచినచో స్త్రీనాశనము సంభవం అగును.

ఇక యూర్పు ఈశాన్య పలమైన గృహదాహపలమే. ఉత్తర-ఈశాన్యమునకు సంభవిస్తుంది.

సారాంశము - ఉత్తరమున సింహద్వారము ఉంచదలచినచో 27-28-29 పదములైన ముఖ్య-భల్లాట సోమపదములు అనే మూడింటిలో ఎచ్చటనైనను ఏర్పాటు చేసుకొన్నచో శుభఫలములు గల్గును. అనగా వాయవ్యము నుండి ఈశాన్యానికి తొమ్మిది భాగాలు చేయవలయును. పిమ్మట వాయుకోణం నుండి రెండు భాగాలు వదలి మూడు - నాలుగు - ఐదు భాగాలలో ఎచ్చటనైనను సింహద్వారం ఉంచవచ్చని ఫలితార్థము.

16. ముఖద్వార స్థాపన విషయమున కృష్ణ వాస్తు కారుని భావము

సీ॥ శివ శిఖిదైత్య వాయువు లాది గాగ ప్రా
గ్దక్షిణ పశ్చిమో-త్తరములందు
వనభాగములు సేయ - రవి శశి-కుజ-బుధే
జ్య-కవి సూర్యాత్మజ-సైంహికేయ
కేతు స్థలములగు - గీష్యతి పై దేవ
తలకు శుక్రుని మీద - నిలుచు నరుల
కిండ్లకు పశువుల కెలమి సామ్యుని మీద,
గీ॥ ఇల్లు వెడలంగ వాకిళ్లు లేర్పఱిచి
యొనర నినుప కవాటంబు లుంచవలయు
మరియు పాపగ్రహస్థాన మధ్యమును
నిలుపరాదు బహిర్వార - ములను కృష్ణ

(శ్రీ కృష్ణవాస్తు శాస్త్రము - 136 పద్యము)

భావము - తూర్పున ముఖ ద్వారము ఉంచదలచినచో ఈశాన్యము నుండి ఆగ్నేయము వరకు ఉండే ఇంటి స్థలమును మొదట కొలవ వలయును. దానిని తొమ్మిది భాగాలు చేయవలయును. ఆభాగములకు వరుసగా ఈశాన్యము నుండి రవి-చంద్ర-కుజ-బుధ-గురు-శుక్ర-శని-రాహు-కేతువులు అధిపతులు అగుదురు. ఇందు దేవతాగృహమునకు గురుని భాగములోను మనుష్యుల గృహాలకు, శుక్రుని భాగములోను పశుశాలలకు బుధుని భాగంలోను ద్వారాలు ఉంచ వలయును. ఆయా భాగాలలో ద్వారాలు ఉంచేటప్పుడు ద్వార ప్రదేశంలో వెలిముఖంగా నిలబడినచే వామ భాగంలో (ఎడమ చేతి ప్రక్కన) వీలున్నంత వరకు చోటు వదలడం మంచిది. దేవాలయాలకు తప్ప మిగతా నిర్మాణాల విషయంలో నడి గోడలో ద్వారము ఉంచరాదు. కొంత వెలికి ద్వారం ఉండవలయును.

ఇటులనే దక్షిణ దిక్కున ముఖద్వారం ఉంచదలచినచో ఆగ్నేయం నుండి నైరుతి వరకు ఉండే స్థలాన్ని తొమ్మిది భాగాలు చేసి ఆగ్నేయం నుండి వరుసగా రవ్యాది నవగ్రహాలకు పంచవలయును. పూర్వం వలనే గురుని స్థానంలో దేవమందిర ద్వారం శుక్రుని స్థానంలో మనుష్య గృహద్వారాలు - బుధుని స్థానంలో పశుశాలలకు ద్వారాలు ఉంచవలయును.

ఇదే విధంగా పశ్చిమమున సింహద్వారం ఉంచ దలచినచో నైరుతి నుండి వాయవ్యం వరకు స్థలాన్ని కొలిచి తొమ్మిది భాగాలు చేసి నైరుతి నుండి క్రమంగా రవ్యాది నవగ్రహాలకు విభజించి దేవ మనుష్య పశుశాలలకు వరుసగా గురు-శుక్ర-బుధ స్థానములందు ద్వారాలను ఉంచవలయును.

ఇటులనే ఉత్తర దిక్కున సింహ ద్వారం ఉంచదలచినచో వాయవ్యం నుండి ఈశాన్యం వరకు ఉండే స్థలాన్ని కొలిచి తొమ్మిది భాగాలు చేయవలయును. ఆ తొమ్మిది భాగాలకు వాయువ్యం నుండి వరుసగా రవ్యాది నవగ్రహాలు

అ ధిపతులు అగుదురు. పూర్వంవలెనే - గురు - శుక్ర బుధ స్థానాలలో దేవ మనుష్య పశు గృహాలకు ద్వారాలు క్రమంగా ఉంచదగును.

ఏకాశీతి పదమునందును - చతుష్ష్టి పదమునందును శత పదమునందును ద్వారా స్థాపన యోగ్యములైన జయంతాది దేవతా పదాలను గుర్తించడం కంటే ఈ కృష్ణ వాస్తు కారుని పద్ధతి మిక్కిలి సులభమైనది అని పాఠకులు గుర్తించియేఉందురు. వాస్తు పదమునందలి ముప్పది రెండు బహిః పద దేవతలను గుర్తించడం శ్రమతో గూడిన పని అగును. నవగ్రహాలు అందరికిని తెలియును.

ఇక ఇతరములైన రవ్యాది గ్రహ స్థానాలలో ద్వారాలు ఉంచినచో చెడు ఫలములు గల్గును అని కృష్ణ వాస్తు శాస్త్ర కర్త భావము.

17. ఉపద్వారాలు

ఉపద్వారాలు అనగా ముఖద్వారం లేక సింహ ద్వారం తర్వాత ఇంటిలోపల ఉండే ద్వారాలు అని తలంపవలయును.

తూర్పు విషయము

తూర్పున సింహ ద్వారం ఉంచదలచినచో జయంత స్థానము, మహేంద్ర స్థానము శుభకరములు అని వెనుక తెల్పబడింది. ఈ స్థానాలు గుర్తించే పద్ధతియు వెనుక వివరింపబడింది. పాఠకుల సౌకర్యానికై మరల సంగ్రహంగా వ్రాయబడుతున్నది. ఈశాన్యం నుండి ఆగ్నేయం వరకు ఉండే గృహస్థలాన్ని తొమ్మిది భాగాలు చేయవలయును. ఆ తొమ్మిది భాగాలలో ఈశాన్యం నుండి లెక్కింపగా వచ్చేవి మూడు నాలుగు భాగాలు అగును. ఆగ్నేయం నుండి అయినచో అయిదు భాగాలు పోను ఆరు ఏడు భాగాలు అగును. ఈ స్థానాలు జయంత మహేంద్ర స్థానాలు అగును.

తూర్పు నందు ఉపద్వారాలు పర్జన్యస్థానం నందును - భృశస్థానం నందును ఏర్పాటు చేసికొనవచ్చును. ఈ పర్జన్య స్థానం ఈశాన్యం నుండి రెండవది అగును - భృశస్థానము ఈశాన్యం నుండి ఏడవది అగును. అనగా ఆగ్నేయం నుండి రెండవది అగును.

ఈ ఉపద్వారాల విషయంలో వాస్తు శాస్త్రకారులు కొందరు ముఖద్వారాలు ఉంచిన స్థలము నందే - అనగా ముఖద్వారాలకు ఎదురుగా అదే పదములందే ఉంచడంలో దోషం లేదు అనియు అందురు.

“తద్దిగీశానమా శ్రిత్య ద్వారం కుర్యాత్ సుశోభనమ్ ।
అంతర్ద్వారం బహిర్ద్వార మేవం యుంజీత శోభనమ్ ।
శేష ద్వారాణి సర్వాణి సర్వదోషప్ర దానిచ ।

భావము - తెల్పబడిన ఆయా పద దేవతా భాగమునందు అంతర్ద్వారములుగాని ముఖద్వారాలు గాని ఉంచినచో శుభములు సమృద్ధిగా గల్గును. నిషిద్ధ స్థలము లందు ద్వారాలు ఉంచినచో అవి సమస్త దోషాలను గల్గిస్తాయి.

ఉపద్వారాలు ముఖ ద్వారాలకు ఎదురుగా అదే పదము నందు ఉండవలసిన అవసరంలేదు అనియు ఈ క్రింది పదములందును ఉండవచ్చును అనియు శాస్త్రకారులు ఇలా బోధించారు.

మహేంద్రే గృహక్షతేచ భల్లాటే పుష్పదంతకే ।
మహాద్వారాణి చైనస్యరుప ద్వారాణి సన్తి చేత్ ॥

భృశే పూషణిభృంగాభ్యే దేవాలేశాషనాగయో : దితావపిచ పర్జన్యే

భావము - మహేంద్రమునందు గృహక్షతము నందు భల్లాటము నందు పుష్పదంతము నందు ముఖద్వారాలు ఉండటం సర్వ శుభ దాయకం అగును. ఇక ఉపద్వారాలు భృశమునందును - పూషపదమునందును భృంగపదము నందును, దౌవారిక పదమునందును. శోష పదమునందును - దితి పదమునందును పర్జన్యపదము నందును ఉండదగును.

ప్రస్తుతము - తూర్పు విషయం గనుక - ఉపద్వారాలను భృశ పదమునందును - పర్జన్యమునందును ఉంచవచ్చును. లేక - ముఖ ద్వారాలను అనుసరించియు అనగా జయంత - మహేంద్ర పదములందును ఉపద్వారాలు ఉంచవచ్చును.

సారాంశము - తూర్పున ఉపద్వారాలు - జయంత మహేంద్ర - భృశ - పర్జన్యములు అనే నాల్గు పదములందును అనుకూలతను బట్టి ఏర్పాటు చేసికొన వచ్చును అని ఫలితార్థము.

2. దక్షిణదిశావిషయము

దక్షిణమున సింహద్వారము ఉంచదలచినచో గృహక్షత (రాక్షస) పదము గంధర్వ పదములందు మాత్రమే ఉంచవలెయును అని వెనుక తెల్పబడినది. అనగా ఆగ్నేయం నుండి నైరుతికి ఉండే ఇంటి స్థలాన్ని తొమ్మిదిభాగాలు చేయవలయును. అప్పుడు రాక్షస పదము ఆగ్నేయం నుండి మూడవ భాగం అగును. గంధర్వ పదము ఆరవభాగము అగును. ఈ రెండింటిలో దేనియందైననూ ముఖద్వారము ఉంచవచ్చును అని సారాంశముగా బోధింపబడింది.

ఇక ఉపద్వారాల విషయము - ముఖ ద్వారాలను అనుసరించీయు అనగా ఆగ్నేయం నుండి మూడు ఆరు భాగాలలో నైనను ఉంచవచ్చును. అటుల వీలుగానిచే ఆగ్నేయం నుండి రెండవదియైన పూష భాగమునందుగాని లేక ఏడవదియైన భృంగ (భృంగరాజ) పదమునందుగాని ఉపద్వారం ఉంచవచ్చును. ఇల్లు విశాలమైనది అయినచో ముఖ ద్వారాలను అనుసరించి మూడు లేక నాల్గు అయినను ఉప ద్వారాలు మర్మసంధులు మొదలైన వేధాదోషాలు లేని విధంగా ఉంచవచ్చును. మర్మ సంధ్యాది వేధా దోషాలు ఉత్తర గ్రంథంలో తెలుపబడును.

3. పడమటి దిక్కు ఉపద్వారాలు

పడమటి ముఖ ద్వారాలు ఉంచదలచినచో సుగ్రీవ - పుష్పదంత స్థానములందు ఉంచవచ్చును అని వెనుక తెల్పబడింది మరియు ఈ స్థానములు నైరుతి నుండి వాయుకోణమునకు ఉండే ఇంటి స్థలాన్ని తొమ్మిది భాగాలు చేసినచో నైరుతి నుండి మూడు నాలుగు స్థానాలు అగును అనియు తెల్పబడింది.

ఇక పడమటి ఉపద్వారాలు ఉంచదలచినచో ముఖ ద్వారాలను అనుసరించియు ఉంచవచ్చును మరియు నైరుతి నుండి రెండవదియైన దౌవారిక స్థానమునందు గాని లేక నైరుతి నుండి ఏడవదియైన శోష స్థానమునందు గాని ఉపద్వారం ఉంచవచ్చును. ఇక ఇంటి యొక్క వైశాల్యమును బట్టి రెండుమూడు నాల్గు వరకును ఉపద్వారాలు ఉంచవచ్చును.

4. ఉత్తర దిక్కున ఉప ద్వారాల విషయము

ఉత్తర దిక్కున ముఖ ద్వారాలను ఉంచదలచినచో ముఖ్య-భల్లాట-సోమ పదములలో ఉంచవచ్చును అని వెనుక తెలుపబడింది ఈ స్థానాలు వాయుకోణము నుండి ఈశాన్యానికి ఉండే ఇంటి కొలతను తొమ్మిది భాగాలు చేసినచో వాయుకోణం నుండి మూడు నాల్గు అయిదు స్థానాలు అగును అనియు తెల్పబడింది.

ఇక ఈ ఉత్తరమున అంతర్వాసాలు అనగా లోపల ఉంచే ఉపద్వారాల విషయము - ఇవి ముఖ ద్వారాలను అనుసరించియు ఉంచవచ్చును లేక నాగ పదమునందును దితి పదమునందును ఉపద్వారాలు ఉంచవచ్చును. ఇందు నాగపదము అనేది వాయవ్యం నుండి రెండవ స్థానం అగును ఇక దితిపదము వాయవ్యం నుండి ఎనిమిదవదియు ఈశాన్యం నుండి అయిన రెండవ దియును అగును.

లోపలి గదులకు ఉండే అడ్డ ద్వారాలు విషయము అనగా తూర్పు ముఖ ద్వారముగా ఉండే ఇంటికి లోపల ఉండే గదులకు ఉత్తరముగా గాని దక్షిణముగా గాని అవాంతర ద్వారాలు ఉంచదలచినచో వాస్తు పురుష మర్మాది వేదా దోషము లేని విధంగా గోడ అంచును తగులని విధంగాను ద్వార వేదాది దోషం లేని విధంగాను ద్వారం పైన దూలము లేని విధంగాను అనగా దూలావేదాది దోష రహితంగాను ఉంచడం శుభము.

18. ద్వారాల విషయంలో - కొందరు ఆధునిక వాస్తు రచయితల తప్పిదములు

గృహ వాసులకు సుఖ దుఃఖాలు మొదలైనవి కేవలము గృహాలవలన గాక పూర్వకృతములైన పుణ్య పాపాలను అనుసరించియు ఈ జన్మలో చేసే బలవత్తరములైన సుకృత దుష్కృతాలను బట్టియు సంభవిస్తూ ఉంటాయి. మహాత్ముల సేవచేతను దానధర్మ దేవ పూజాదికంచే తను పాప ఫలాలు కొన్ని యెడల పూర్తిగాను, కొన్ని యెడల కొంతవరకును ఉపశమిస్తూ ఉంటాయి. ఈ విషయము ఉదాహరణ పూర్వకముగా మొదటి భాగమున నిరూపింపబడింది.

ఇటీవల కొందరు వాస్తు శాస్త్ర గ్రంథపరిచయము లేని ఆధునిక కుహనా వాస్తు గ్రంథ రచయితలు గృహస్థులకు ప్రారబ్ధవశమున సంభవించిన కొన్ని కష్టాలకు ద్వారాలు ఎదురెదురుగా లేక పోవుటయు, నిర్భతి కోణమున బరువు లేక పోవుటయు మొదలైన అసందర్భములైన కారణాలను తెల్పుతూ ముఖ ద్వారానికి ప్రక్కగా భృశపర్జన్యాది స్థానములందు ఉండే ఉపద్వారాలను తీసి వేయించి ముఖ ద్వారాలకు ఎదురుగా నెలకొల్పిచేయిస్తున్నారు. వాస్తు మర్మదోష వేధలేని విధంగా ముఖ ద్వారాలకు ఎదురుగా ఉండడం దోషరహితమే అయినను పూర్వ ద్వారాలను అనగా ప్రక్కన ఇంతకు ముందు ఉంచిన ఉపద్వారాలను తీసి వేయడం మాత్రము అనవసర శ్రమయు వ్యయమును అని మాత్రం తలంపదగును. మరియు ఇటుల మార్చినందువలన కష్టాలు తొలగుటయు సైతం లేదు. ప్రారబ్ధదోషం తొలగే వరకు అవి ప్రాప్తిస్తూనే ఉంటాయి. ప్రారబ్ధదోషం వలన కల్గే కష్టాలు దైవిక శాంతుల వల్లనే తొలగును. ఇందుకు ఉదాహరణముగా లంకా నగరము వెనుక పేర్కొన బడింది. దానిని పాఠకులు సర్వదా జ్ఞాపకం చేసికొంటు పవిత్రులై ఉండుటకు అన్ని విధాల యత్నింపదగును.

సారాంశము - వాస్తు సమ్మతమైన గృహము మాత్రమే సర్వదోషములను తొలగించి శుభాలను అనుగ్రహింపజాలదు. - వాస్తువు కంటెను పవిత్రతయును, దైవభక్తియు గురు జనసేవయు - ముఖ్యము అనియు తలంపదగును. బ్రహ్మవేత్తల ఆశీస్సులు అనుగ్రహం ఉన్నచో అన్ని దోషాలు పోవును అన్నను అతిశయోక్తి గాదు.

19 వాస్తు పురుషమర్మాది విభాగము

ఇప్పుడు ఆధునిక వాస్తు శాస్త్రజ్ఞుల ప్రచారము వలన నైర్భతి యందు బరువు ఉంచవలయును. ఈశాన్యమున తెరప ఉంచవలయును. తూర్పునందు ఈశాన్యము నందు బరువు ఉంచరాదు అనే విషయం మిక్కిలి ప్రచారాన్ని పొందింది తుదకు అటకలను సైతం తూర్పు ఉత్తర గోడలకు ఉంచరాదు - పడమటి గోడకు దక్షిణ గోడకు పొందింది తుదకు అటకలను సైతం తూర్పు ఉత్తర గోడలకు ఉంచరాదు - పడమటి గోడకు దక్షిణ గోడకు మాత్రమే ఉంచవలయును అనియు బాగుగా వ్యాప్తిని పొందింది ఇక నైర్భతి దిక్కున బరువు కొరకై ఆ దిక్కున గోడను ఎత్తు చేయుటయే గాక ఇంకా బరువు ఉండవలయునని నీళ్ల ట్యాంకును సైతం పెట్టిస్తున్నారు.

ఇక ఈశాన్యంలో బరువు ఉండరాదు అని దేవుని పటమును ఉంచడానికి వేదికను సైతం ఏర్పాటు చేయరాదు అని తమ పుస్తకాలలో వ్రాసినారు. ఇటుల వ్రాయడానికి దగిన ప్రమాణం సైతం తెల్పరు. మా అనుభవం ఇది అని తెల్పుచున్నారు. ప్రతి వారు ఇది మా అనుభవం అన్నచో అది శాస్త్రము అగునా? సైత్య రోగికి వేపాకు తియ్యగా ఉన్నచో అది తియ్యనిది కాజాలదు గదా. కామెర్ల రోగికి తెల్లనిది సైతము పచ్చగా కనబడుతుంది. అందువలన అది పచ్చనిది కాదు గదా. అందుచే విషయాన్ని సరిగా అర్థం చేసికొనుటకై వాస్తు పురుషుని యొక్క శీర్షాది అవయవాలవలెనే మర్మాది స్థానాల పరిచయం సైతం పాఠకులు అవశ్యం పొందవలసి యుండును.

వెనుక వాస్తుపురుషుని అవయవాలు, అవయవాల పై ఉండే దేవతలు - ఈ భాగములోని పదుమూడవ శీర్షికయందు తెలుపబడినాయి. ఇప్పుడు మర్మాది స్థానాలను సంగ్రహంగా తెలియజేస్తున్నాను.

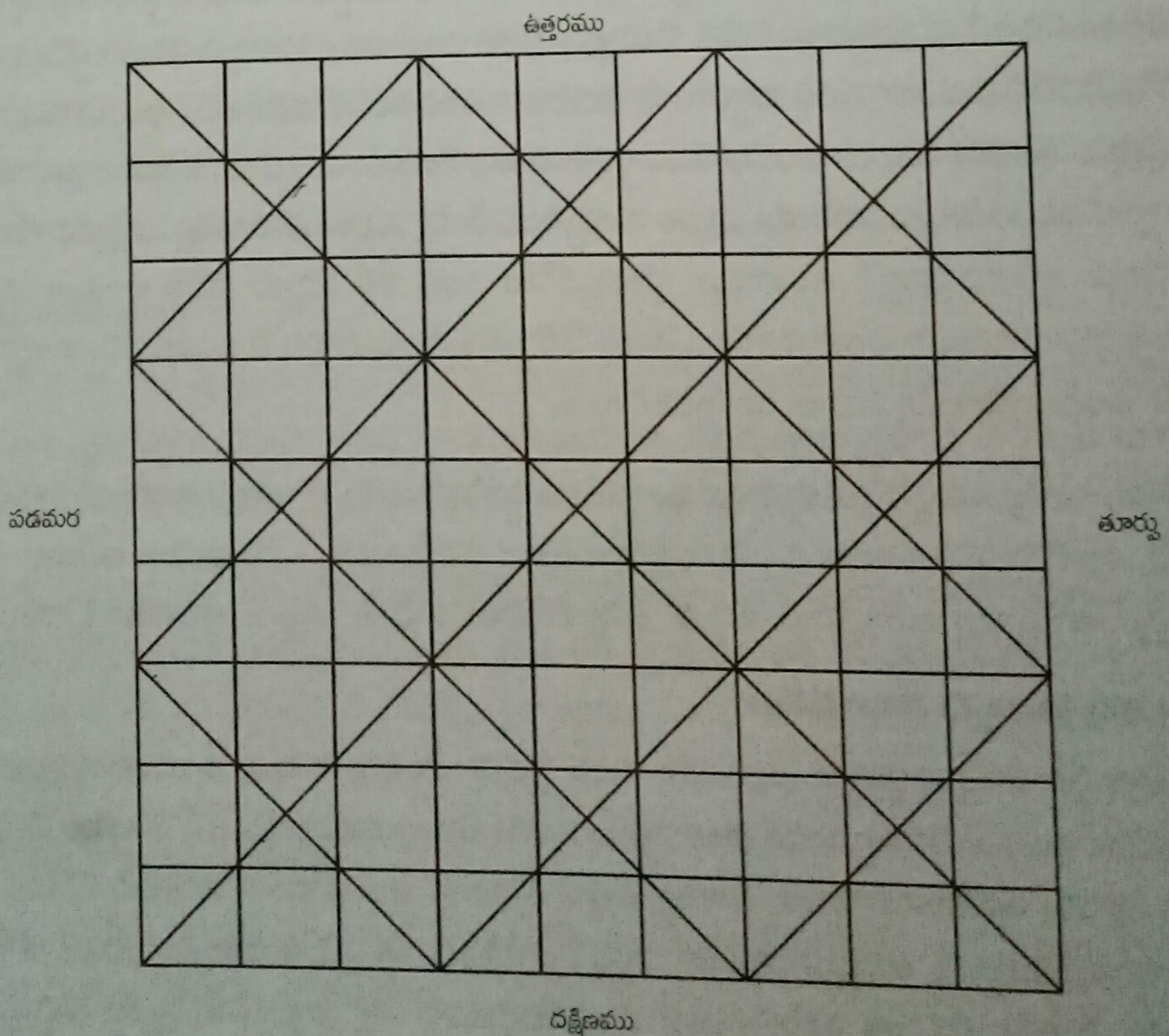
ఈ పరిచయం వలన ఇంటిలో గోడలు స్తంభాలు - ద్వారాలు మున్నగునవి ఎచ్చట ఉంచదగునో - గ్రహింపవీలగును.

ప్రస్తుతము ఏకాశీతి పదవాస్తువును గ్రహించి వాస్తు పురుషమర్మాదికమును తెలియజేయుచున్నాను.

పది తూర్పున పడమర రేఖలు అటులనే పది ఉత్తర దక్షిణ రేఖలు సమాంతరములుగా గలది ఏకాశీతి పదవాస్తువు అనగా ఎనమిది ఒక్కపదములు (81) గలవాస్తువు అని పాఠకులు వెనుక గ్రహించిన దానిని మరల జ్ఞాపకము చేసి కొందురుగాక.

పటము ద్వారా అన్నియు తేలికగా అర్థము అగును. అందుచే ముందుగా పటము వ్రాయుచున్నాను.

వాస్తు పురుష మర్మాది నిర్దేశక పటము - ఏకాశీతి పదము

వివరణ -

1. పది తూర్పు పడమర రేఖలను అటులనే పది ఉత్తర-దక్షిణ రేఖలను గీయవలయును. ఈ రేఖలు సమాంతరములుగా ఉండవలెయును.
2. చుట్టు ఉండే కర్ణ రేఖలను సిరలు లేక నాడులు అందురు. ఇవి పదములో పదునారవ భాగముగా తలంపబడును.
3. తక్కిన తూర్పు పడమర రేఖలను తొమ్మిదింటిని అటులనే ఉత్తర దక్షిణ రేఖలను తొమ్మిదింటిని మహావంశములు అందురు. ఇది పద వైశాల్యములో ఐదవ భాగము గలవిగా తలంపబడును.
4. ఈశాన్యము నుండి నైరుతికిని అటులనే ఆగ్నేయము నుండి వాయవ్యమునకు రెండు సూత్ర రేఖలను నవ పద బ్రహ్మమునకు మధ్యన కలియునట్లుగా గీయవలయును.
5. ఈశాన్య నైరుతి సూత్ర రేఖకు ఇరు ప్రక్కలను మూడు నాల్గు పదముల మధ్య నుండి రెండు కోణ రేఖలను గీయవలయును.

అటులనే ఆగ్నేయం నుండి వాయవ్యమునకు సూత్ర రేఖకును ఇరు ప్రక్కలను మూడు నాల్గు పదముల మధ్య నుండి రెండు కోణ రేఖలను గీయవలయును. పొడువుగా ఉండే ఈ కోణ రేఖలకు వంశములు అని పేరు. ఇవి పదములో ఎనిమిదవ భాగము గలవి.

6. ఈ కోణ రేఖలను కల్పేడి అడ్డ రేఖలను అనువంశములు అందురు. ఇవి నాల్గు కోణములందు నాల్గు ఉండును. ఇవి పదములో పదియవ భాగము గలవై ఉండును.
7. ఈ వంశాదుల సంగమ స్థానమును మర్మము అందురు. ఇది పదములో పండ్రెండవ భాగము గలవై ఉండును.
8. ఎనిమిదింటి యొక్క సందిని మహామర్మము అందురు. ఇది నవపద బ్రహ్మకు నాల్గు కోణములందు ఉండును.
9. పదమధ్యమున ఏర్పడిన వంశాదుల సంది మాత్రము దోషావహము కాదు అందురు.
ఈ సంగమాత్మకమైన సంది లేక మర్మము అనునది మూడింటికిని నాల్గింటికిని ఐదింటికిని ఆరింటికిని ఆయా పదములను అనుసరించి సంభవం అగును.
ఈ మర్మస్థానములను జాగరూకతతో గుర్తింపవలయును. వాస్తుద్రవ్యములైన గోడలు ద్వారాలు, స్తంభాలు, దూలాలు మొదలైన వాటిని ఈ మర్మస్థానాల నుండి తప్పించవలయును.

శ్లో॥ యత్సేవైతాని సంత్యజ్య వాస్తు విద్యావిశారదః
ద్రవ్యాణి ప్రయతో నిత్యం స్థపతిర్విని వేశయేత్ ॥

భావము - వాస్తు విద్యావిశారదుడైన శిల్పి ఈ మర్మాది స్థానములను నేర్పుగా గుర్తించి వాస్తు ద్రవ్యాలైన గోడలు, ద్వారాలు, స్తంభాలు, దూలాలు మొదలైన వాటిని నెలకొల్పవలయును.

ఈ రేఖల యొక్క పేరుల విషయంలో వాస్తు కారులు భిన్న నామాలను వాడినారు.

- ఎ) తూర్పు పడమర రేఖలను ఉత్తర దక్షిణ రేఖలను అన్నింటిని (అనగా బాహ్య రేఖలతో కలిపి) నాడులు లేక సిరలు అని కొందరు శాస్త్రకారులు అందురు. ఇక తక్కిన కోణరేఖలను అన్నింటిని రజ్జువులు అందురు.

- బి) ఈశాన్య నైరుతి రేఖను ఆగ్నేయ వాయవ్య రేఖను సూత్రరేఖలు అందురు.
- సి) నాడీరజ్జు సంగమమును మర్మము అందురు.
- డి) ఎనిమిది నాడీరజ్జువుల కలయికను (సూత్రములతో చేరి ఎనిమిది) మహామర్మము అందురు.
- ఎనిమిది తక్కువ అయిన వాటికను మర్మము అని ఎనిమిది యొక్క కలయికకు మహామర్మము అని భావము.
- ఇ) కేవలం రెండు నాడుల సంయోగాన్ని ఉపమర్మము అందురు.
- ఇటులనే నామాంతరములు శాస్త్రకారులలో గలవు. ఏమైనను ఇవి అన్నియును నిర్మాణ ద్రవ్య విషయముగా పరిత్యాజ్యములు అనుటలో మత భేదము లేదు. గ్రంథవిస్తర బీతిచేతను అంతగా ఉపయోగకరంగా పాఠకులకు లేక పోవడం వల్లనూ వాటిని అన్నింటిని వ్రాయలేదు.

20. వాస్తు పురుష మర్మాది వేధాఫలము

వేధ అనగా వ్యధ - బాధ, పీడ అని అర్థము. వాస్తు పురుషుని యొక్క ఆయా అవయవాలయందు స్తంభ - కుడ్య (కుడ్యము - గోడ) ద్వారాదికం ఉంచడం అనేదియే వేధ అనబడును. అందువలన గృహ యజమానునికి గల్గే చెడు ఫలాలను వాస్తు శాస్త్ర కారులు ఇలా వివరించారు.

కాలికి తగిలే గాయం అంతగా అపాయాన్ని గల్గింపదు. తలకు గుండెకు తగిలే గాయం అపాయకరంగా ఉంటుంది. అదే విధంగా వాస్తు పురుషుని విషయంలోను ఉండును.

ముఖేహృదిచ నాభౌచ మూర్ధ్నిచ స్తనయోస్తథా ।
మర్మాణి వాస్తుపుంషోస్య షణ్మహాన్ని ప్రచక్షతే ॥

భావము - ముఖము - హృదయము - నాభి (బొడ్డు)
శిరస్సు - రెండు స్తనాలు - అనే ఈ ఆరు, ముఖ్యమైన మర్మ స్థానాలు - వాస్తు పురుషునికి అగును. ఇవి అనగా ఈ ఆరు అవయవాలు మానవులకు చాల వరకు సమానములుగానే ఉండును. క్రమముగా ఆయా అంగ వేధా ఫలములను విచారితము.

శ్లో॥ మూర్ధ్ని వక్త్రేచ కంఠేచ హృదయే మరణం భవేత్ ।
విధే చోరసి హృద్రోగః పాదయోః కలహో భవేత్ ।
లలాటేభాతృహానిః స్యాత్ విత్తఘ్నోగుళిపృష్ఠయోః
ఊర్వోర్మృత్యుశ్చ జంఘానాం పత్నీనాశస్తువాభవేత్ ॥
గుహ్యస్థే సుత నాశః స్యాత్ అష్టకే గర్భ విచ్యుతిః
షట్కేచ వృద్ధిః శత్రూణాం చతుష్కే స్వజనక్షయః
పంచకే వ్యాధిరుద్దిష్టః తస్కరేభ్యః త్రికే భయమ్ ।
వర్జయేత్ కుడ్యమధ్యేచ నాడీరజ్వాది సంగమమ్ ।

భావము - శతపత ఏకాశీతిపద - చతుష్ష్టిపదాది వాస్తుపదము లందు దేని యందైనను - వాస్తు పురుషుని శిరము ముఖము కంఠము వేధింపబడినచో గృహస్వామికిని లేక గృహంలో నివసించే వారికిని మరణం సంభవిస్తుంది. హృదయం వేధింపబడినచో హృద్రోగం అనగా గుండెజబ్బు వస్తుంది. పాదములు వేధింపబడినచో తగవు జనిస్తుంది.

లలాటము వేధింపబడినచో సోదర వర్గానికి కీడు గల్గుతుంది. వ్రేళ్ల యందు వీపు నందు వేధ గల్గినచో ధన సమృద్ధి సంభవిస్తుంది. ఊరువు లంధు (తొడలయందు) వేధ గల్గినచో బంధువులకు మృత్యుభయం గల్గుతుంది మరియు భార్యకును అపాయ భయం గలదు. లింగంనందు వేధ గల్గినచో సంతానం నశిస్తుంది. బహ్మపదానికి నాల్గు కోణములందు ఉండే నాడీరజ్జు సంగమ రూపమైన అష్టకములో వేధ గల్గినచో భార్యకు గర్భస్రావం అగును. ఆరింటి సంధియందు వేధయున్నచో శత్రువులు అధికులగుదురు. నాల్గింటి సంధియందు (ఇది సామాన్యంగా నాడీ ద్వయ సమామోగంచేల్గుతుంది.) వేధ గల్గినచో ఆపులు నశిస్తారు. పంచకమునందు వేధగల్గినచో రోగబాధలు గల్గుతాయి. మూడింటి సంధిలో అనగా కోణ సూత్రం ద్వారా పదకోణంలో గల్గిన మూడింటి సంధిలో ద్వారాదికంచే వేధ గల్గినచో దొంగల వలని భయం సంభవిస్తుంది. అందుచే గృహస్థుడు ఎట్టి పరిస్థితులలో తనయింటి గోడకు నడుమ నాడీ రజ్జాది సంగమ రూపమైన వేధా దోషమును గల్గింపరాదు.

ప్రస్తుతాంశము - ఈ కారణాన్ని బట్టియే అనగా నాడీ రజ్జాది సంగమాది దోషములను బట్టియే గృహములకు కొలతలను ఏర్పాటు చేసినారు అని తోచును. అప్పుడు వెలిగోడలు స్తంభాలు (పిల్లర్స్) బాహ్యరేఖయైన నాడీరేఖను (సిరా రేఖను) వేధింపవు, ముఖ్యంగా కోణములందలి (పిల్లర్లు) సూత్రసంధిచే ఏర్పడిన మూడింటి సంధివలన దోషమును తొలగిస్తుంది ఎన్ని విషయాలను ఎంత వివరముగా వ్రాసినను సందేహాలు జనిస్తూ ఉంటాయి గనుక ముఖ్యమైన గోడలు ద్వారాలు, స్తంభాలు, ఉపద్వారాలు అనగా లోపలి ద్వారాలు వంటి ముఖ్య విషయాలను నిర్ణయం చేయడానికి ముందు శాస్త్రమునందు పూర్తిగా పరిచయము గల్గిన వాస్తు శాస్త్రజ్ఞులను సంప్రదించడము శుభము అని తలంపవలయును.

21 వృత్తత్రికోణాది వాస్తువులు -

సామాన్యంగా గృహాలు, భవనాలు, సౌధాలు ప్రాసాదులు మొదలైనవన్నియును సమచతురస్రంగానో, దీర్ఘచతురస్రంగానో ఉంటాయి.

కొన్ని విశేషనిర్మాణాలు వృత్తాకారంగాను, అర్థ వృత్తాకారంగాను, త్రికోణాకారంగాను, పద్మాకారంగాను, ఇటుల ఎన్నియో విధాలుగా ఉండడం గలదు.

వృత్తాకారాలును, పద్మాకారాలును సామాన్యంగా ఒకేవిధంగానే ఉంటాయి. అటులనే అర్థ వృత్తాలకును త్రికోణాకారాలకును కొంత వరకు పోలిక ఉంటుంది.

ఇక వీటి తల యందు ముప్పది రెండు ప్రాకార బాహ్య దేవతల స్థితియు - పదుముగ్గురు లోపలి దేవతల స్థితియు సరిగా తెలిసినచో గోడలు, స్తంభాలు, ద్వారాలు, ఉపద్వారాలు అనగా లోపలి ద్వారాలు మొదలైనవి నెలకొల్పదలచిన స్థలాలు సరిగా తెలియగలవు. చిత్రము ద్వారా దేవతాస్థితిని గుర్తింపగలరు. ఇక త్రికోణములు అర్థ వృత్తాలు ఏ విధమైనవి శుభకరములో పాఠకులు తేలికగా గ్రహింపగలరు.

ఇక పద్మాకృతికిని వృత్తానికిని పెద్దగా భేదం లేదు గనుక, పాఠకులు సులభంగా దేవతాస్థానాలు గుర్తింపగలరు.

ఈ వృత్తాకార వాస్తువుతో - సువిశాలమైన కళాశాలా భవనాలుగాని, ప్రభుత్వ భవనాలుగాని, ధర్మ శాలలు గాని నిర్మించినచో చాల అందంగా ఉంటాయి. నడుమ బ్రహ్మ పదము నందు మాత్రము ఏ విధమైన నిర్మాణముచేయక ఖాళీగా ఉద్యాన వనంగాని, క్రీడా స్థలంగాని ఉండినచో ఎంతగానో శోభను గల్గిస్తుంది. స్థలాన్ని అనుసరించి కంటకరహితములైన (ముండ్లులేని) ఫల పుష్పాది వృక్షాలను, సువాసనను వెదజల్లే, లతానికుంజాలను సైతం

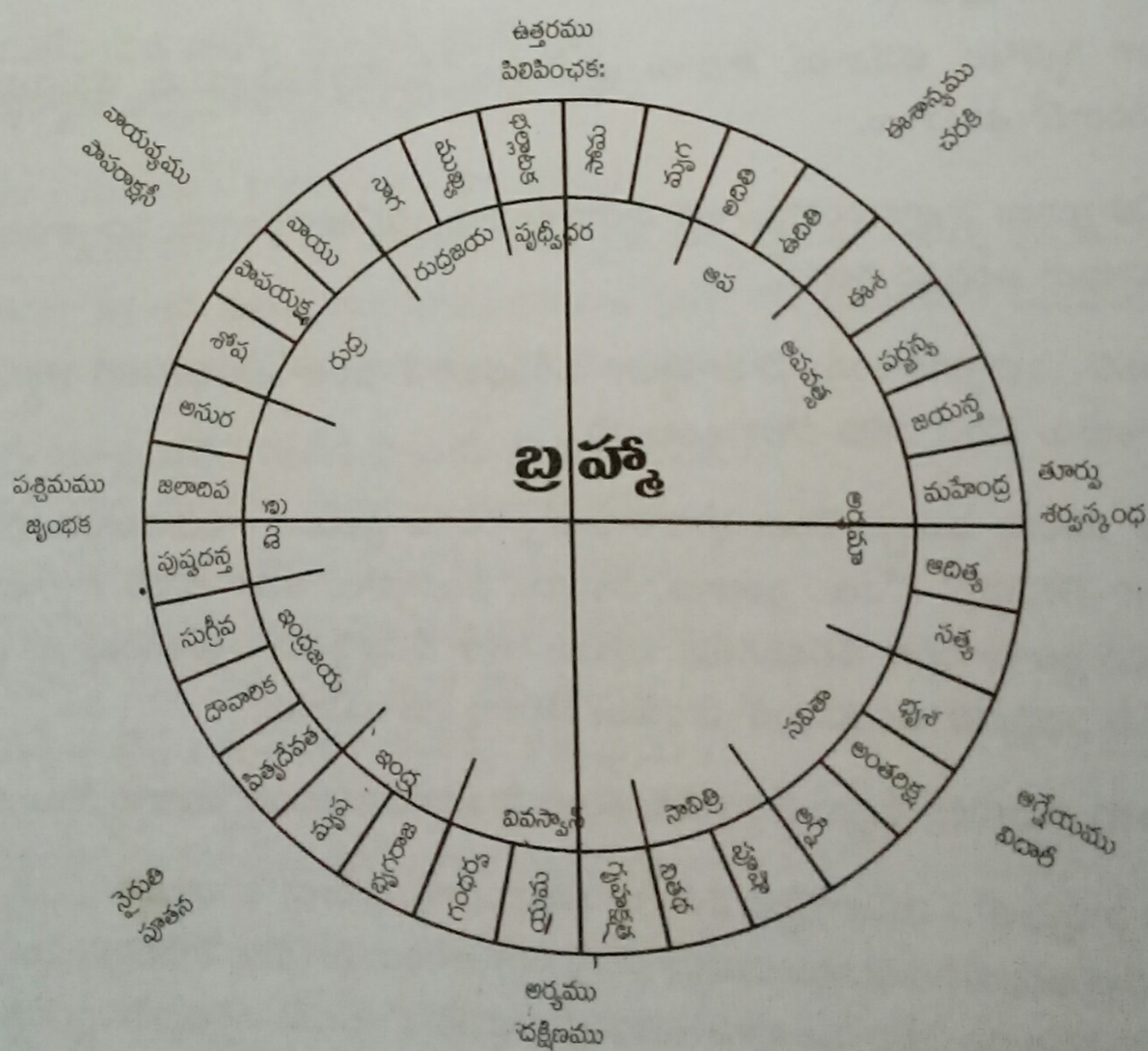
కౌముది

ఏర్పాటు చేయడంలో దోషం లేదు. కంటక వృక్షాలైనను మూలికా వృక్షాలైనచో దోషం లేదు. వృక్షప్రకరణంలో గృహాంగణంలో ఉండదగిన వృక్షాల విషయం వివరింపబడును. ఈ ఖాళీగా వదలబడిన బ్రహ్మ పదమునందు ఈత కొలనులు సైతం వైశాల్యమును బట్టి ఏర్పాటు చేయవచ్చును అనియు కొందరు వాస్తు శాస్త్రకారులు అందురు. చిన్న పిల్లలు ప్రమాదవశమున పడకుండ కొలనుకు చుట్టూ కంచె ఉండడం మంచిది అందురు.

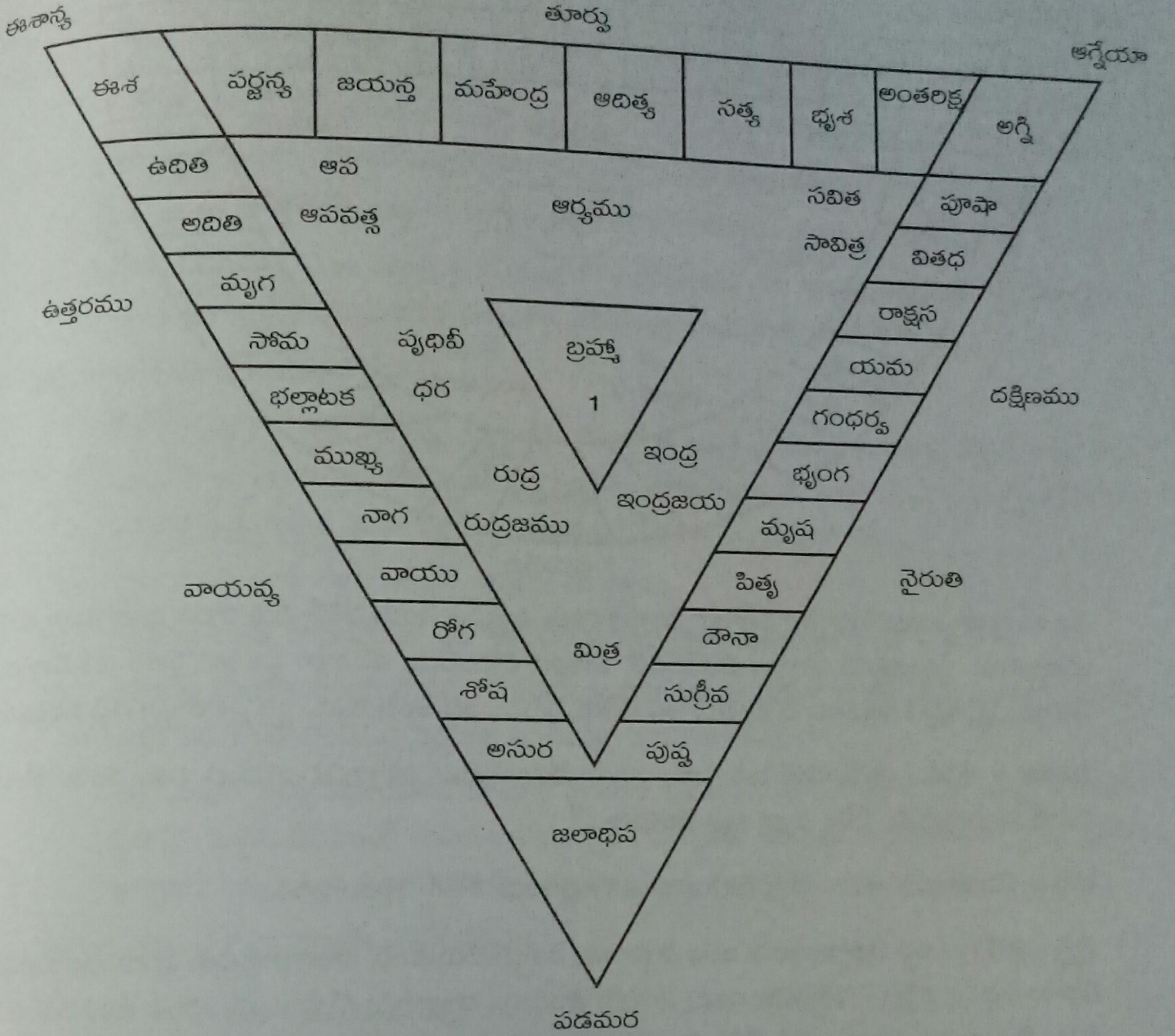
అందున గనుక నాల్గు దిక్కులందును ముఖ ద్వారాలు

అందురు. చిన్న పిల్లలు ప్రమాదవశమున పడకుండు కలను ముఖ్యముగా
ఈ వృత్తాకార వాస్తువునకు చుట్టును పిశాచ భాగం ఉండును గనుక నాల్గు దిక్కులందును ముఖ ద్వారాలు
ఉంచవచ్చును.

తూర్పున అయినచో జయంత మహేంద్ర పదము లందును - దక్షిణమున అయినచో గృహక్షత గంధర్వ పదములందును - పడమట అయినచో సుగ్రీవ పుష్పదంత పదము లందును. ఉత్తరమున అయినచో ముఖ్య భల్లాటక పదములందును ముఖ ద్వారాలు ఉంచవచ్చును. వృత్తము అగుటచే దిక్కులను గుర్తించడంలో ఇబ్బంది అయినచో దిక్పాచికా యంత్రముచే దిక్కులను గుర్తించ దగును. నిషిద్ధ పదములందు ముఖ ద్వారాలు ఎట్టి స్థితిలోను ముఖ ద్వారాలు ఉంచరాదు. ఉపద్వారాలను పూర్వం తెల్పిన స్థానాలలోనే ఉంచవలయును. ఇక నడుమ ఉండే ఖాళీ స్థలంలో ఎట్టి నిర్మాణంచేయరాదు. ఈ పద్మాకార వాస్తువు - అంగళ్లు, ఇత్యాది బహుజనోపయోగ నిర్మాణమైన ప్రార్థనా స్థలంగానో, గ్రంథాలయంగానో మొదలైన పవిత్ర కార్యాలకును ఈ ఖాళీ స్థలాన్ని ఉపయోగింపవచ్చునని కొందరు అందురు.

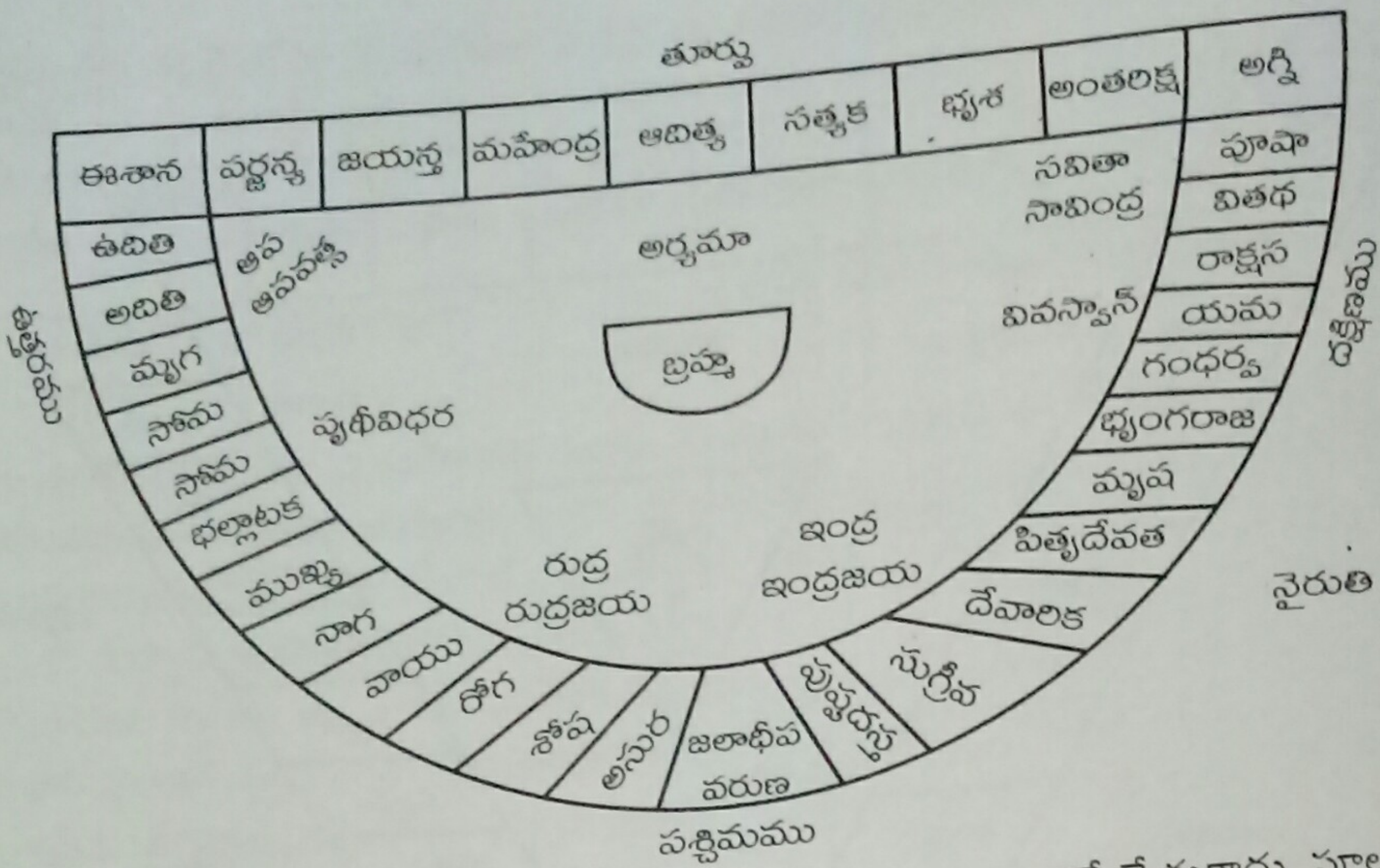

వివరణ -

1. దిక్పూచీ ప్రకారము ఈశాన్య ఆగ్నేయ రేఖ సరిగా తూర్పును చూస్తూ ఉండవలయును.
2. ఉత్తర-దక్షిణ రేఖలు క్రమంగా కోణాకృతిని తగ్గుతూ వచ్చి వరుణ పదమున రెండును కలుప వలయును.
3. ఇందు అగ్ని పదమునుండి మృష పదము వరకు దక్షిణముగా తలంపబడును.
4. పిత్త దేవతా పదము నుండి రోగ పదం వరకు పడమరగా తలంపబడును. వాయు పదం నుండి ఈశ పదం వరకు ఉత్తర దిక్కుగా తెలియదగును.
6. ఇక ఈశాన్యం నుండి అగ్ని పదం వరకు ఆగ్నేయం అని తేలికగా గ్రహింపగలరు.
7. నైరుతి వాయవ్యం తగ్గుట దోషం కాదు గనుక శాస్త్ర ప్రకారం వేధాది దోషం విధంగా నిర్మింపదగును. అటులనే శాస్త్రసమ్మతంగా ద్వారాది నెలకొల్పి, వ్యాపార విద్యాలయాదులకు ఉపయోగింపదగును.

నడుమ బ్రహ్మపదంలో మాత్రం ఏలాంటి నిర్మాణాలు వృత్తము నందు వలెనే చేయరాదు. పూల మొక్కలు - క్షీణాంగణం మొదలైనవి ఏర్పాటు చేయడంలో మాత్రం దోషంలేదు. ఉపన్యాస స్థలంగా సైతం ఉపయోగింప వచ్చును. దైవికమైన భజనలకు దోషంలేదు అని తెలియదగును. ఇది అంతయును స్థల వైశాల్యాన్ని బట్టి ఉండును.

వివరణ - దీనికిని త్రికోణమునకును చాల వరకు పోలికగలదు. త్రికోణానికి పడమటి దిక్కునందు కోణం వచ్చిమొన ఏర్పడును. దీనికి వృత్తా కృతి ఉండును.

తక్కిన విషయాలను అనగా ద్వారాదికమును త్రికోణంనందు వలెనే తెలియదగును.

వృత్త - త్రికోణ - అర్ధ వృత్తాలయందు ముఖ ద్వారాలను ఏర్పాటుచేయడంలో చాలా జాగ్రతలు వహింపవలయును. గోడలు ఉత్తర - దక్షిణ - పశ్చిమములందు వంపుగా ఉండును. ద్వారాలను గోడను అనుసరించి ఉంచినచో అవి కొన్ని యెడల నైరుతిని అటులనే కొన్ని యెడల వాయువాన్ని చూడడం సంభవిస్తుంది. అందుచే నడి గోడను తప్పించి పూర్తిగా ఉత్తరాన్ని గాని - పూర్తిగా దక్షిణాన్నిగాని చూచునట్లుగా నెలకొల్పదగును. నైరుతిని గాని, వాయువాన్ని గాని ఆగ్నేయాన్ని గాని చూచేటట్లు ఉంచినచో సంభవించే అనర్ధాలు బహువిధాలుగా ఉంటాయి. ఇక ద్వారాలు ఎత్తు వెడల్పు, ద్వారాలకు ఉపయోగింపదగిన కట్ట, మొదలైన విషయాలు అన్నియును ద్వార లక్షణాలలో వివరంగా తెలియ చేయబడును. ప్రస్తుతం సందర్భాన్ని బట్టి ద్వార స్థాపన యోగ్య స్థలం మాత్రం ముఖ్యంగా తెలుపబడినది అని పాఠకులు గ్రహింతురు గాక.

ఈ ఉదాహరణలు అనగా - చిత్రములు అన్నియును ఏకాశీతి పదవాస్తువునకు మాత్రమే ఇవ్వబడినది. ఇటులనే చతుష్స్థి పదవాస్తువునకు శతపద వాస్తువునకును తెలియదగును.

22. విశాల స్థలాలను ఇంటి స్థలాలుగా విభజించుట

1. మొదట స్థలమును దిక్పాచి సహాయముతో నాల్గు దిక్కులను సరిగా గుర్తింపవలెను. పిమ్మట దిగ్దోషము లేని విధంగా ఈశాన్యం నుండి ఆగ్నేయం వరకును ఆగ్నేయం నుండి నైరుతి వరకును నైరుతి నుండి

వాయవ్యం వరకును, వాయవ్యం నుండి ఈశాన్యం వరకును, నాల్గు కర్ణ రేఖలను గీయడం గాని లేక నాల్గు మూల లందును నాల్గు మేకులు పాతి రజ్జువులు కట్టడం గాని చేయవలయును. పిమ్మట ఈశాన్యము నుండి నైరుతి వరకు ఉండే కొలతను ఒక రజ్జువు ద్వారా గాని ఇతర విధంగా గాని గుర్తింపవలయును. పిమ్మట అదే కొలత, ఆగ్నేయం నుండి వాయవ్యం వరకు ఉన్నదో లేదో తెలిసి కొనవలయును రెండు మూలల కొలతలు సమానం ఉన్నచో దిజ్మాడము లేదు అని తలంపదగును.

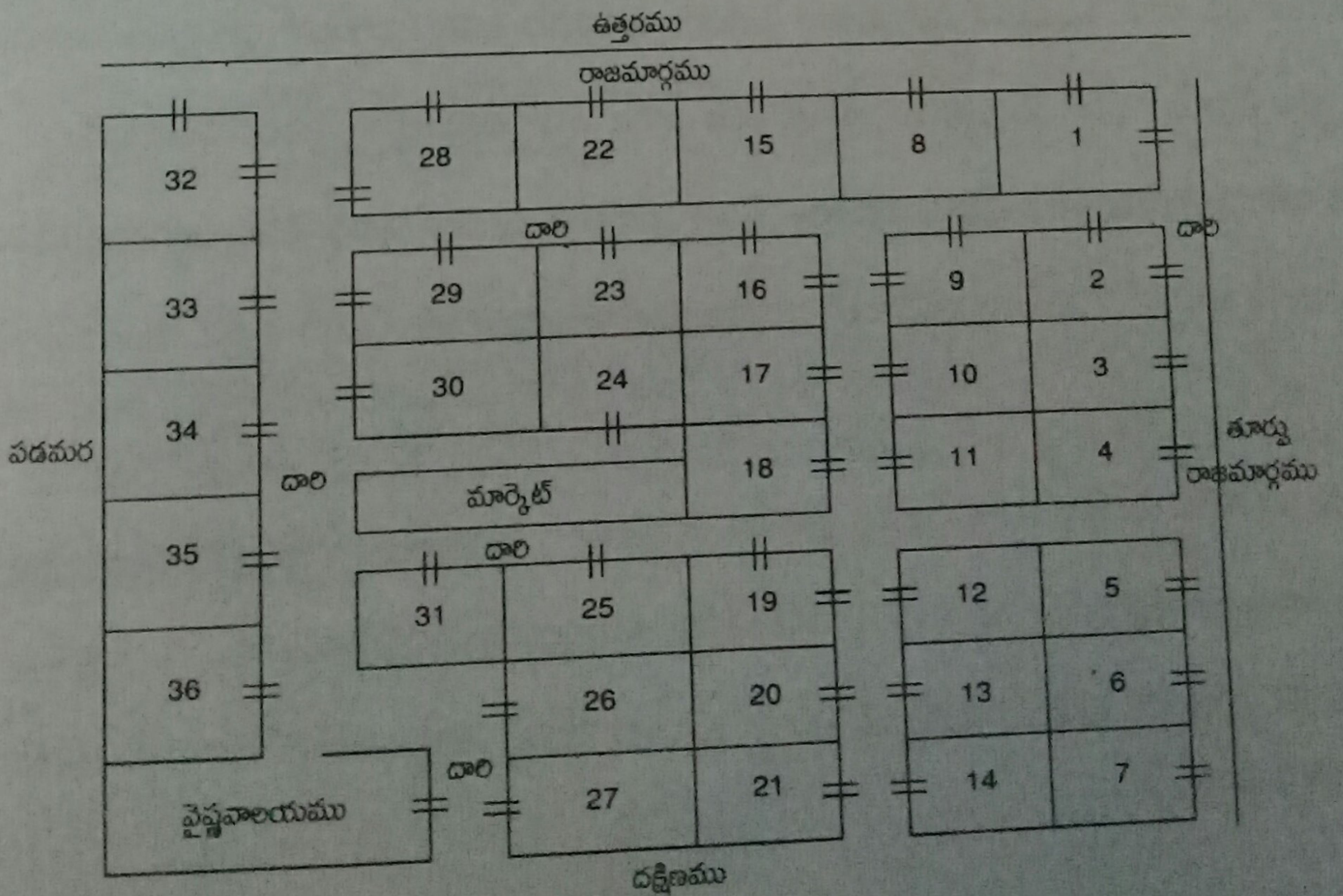
2. పిమ్మట - స్థలాన్ని చెట్లు గుట్టలు, పుట్టలు లేని విధముగా చదును చేయవలయును.
3. నైరుతి పడమరలు కొంత ఎత్తుగా ఉండునట్లు చేసి ఉత్తర ఈశాన్యము నుండిగాని లేక తూర్పు ఈశాన్యము నుండి స్థలములోని వర్షాది జలం వెలుపలికి పోయేటట్లు చేయవలయును.

ఇక ప్లాట్లుగా విభజించే విధానము

1. దక్షిణ ముఖ ద్వారాలు గృహాలు, తవర్గ పేరు గలవారికి అటులనే విశాఖ, అనూరాధ నక్షత్ర జాతకులకు మాత్రమే అనుకూలిస్తాయి. తక్కిన వారికి అంతగా అనుకూలించవు. అందుచే ఎక్కువ ప్లాట్లకు తూర్పు పడమర ఉత్తరములు ముఖ ద్వారాలు పడేవిధంగా విభజన చేయవలయును.
- ఎ). ప్లాట్లను వీధి శూల గల్గని విధంగా విభజింపవలయును.
- బి). కనీసము ముఖ ద్వారానికైనను వీధి శూలలేని విధంగా ప్లాటు ఉండవలయును.
- సి). వీధిశూల (వీధిపోటు) తప్పని సరి అయినచో ఇంటిముందు అడ్డముగా పోయే వీధిని ఎదురుగా పోటుగా ఉండే వీధి కంటే కొంచెము పెద్దదిగా ఉండేటట్లు చూడవలయును.

ఈ విధంగా ప్లాట్లు విభజించినచో ప్లాట్లు కొన్న వారు సుఖ పడుదురు - ప్లాట్లు త్వరగా అమ్మకం అగును. స్థలానికి పెట్టిన ధనముతో బాటు లాభము సైతము త్వరలో రాగలదు. అటులగానిచో ఇంటి స్థలాలు ఖర్చుకాక చాల ఇబ్బందులు పడవలసి వచ్చును.

ఉదా - విశాల స్థలాన్ని ప్లాట్లుగా విభజించడము.

వివరణ - 1. ఈ చిత్రము నందు దేవాలయమును, మార్కెటును వదలి ముప్పది యారు ఇంటి స్థలాలు గలవు.

2. ఎక్కువ స్థలాలకు తూర్పు ముఖ ద్వారాలు గలవిగా ఉన్నవి. తక్కినవి చాలా వరకు ఉత్తర పశ్చిమ ముఖద్వారాలు గలవిగా ఉన్నవి.

3. మార్కెటు దగ్గర ఉండే ఇరువది నాల్గవ ఇంటి స్థలానికి మాత్రము దక్షిణముఖ ద్వారము వచ్చింది. 30 మరియు 24 సంఖ్యలు గల రెండు స్లాట్లను సైతము మార్కెటుగా మార్చినచో దక్షిణ ద్వార సమస్యయే గలదు. వాస్తు లక్షణములతో మార్కెటును అనగా పాపులను ఏర్పాటు చేసినచో ఆదాయము సైతము అధికంగా రాగలదు.

4. ఎ) నైరుతి కోణము నందు వైష్ణవాలయమునకు స్థలము నిర్దేశింపబడింది. తూర్పు ముఖంగా దేవుడు ఉండే విధంగా రామ, కృష్ణ వెంకటేశ్వరాది దేవాలయాలను వాస్తు సమ్మతంగా నిర్మింప వచ్చును.

బి) వైష్ణవాలయమైనను నరసింహాలయమును నిర్మింపరాదు. నరసింహుడు ఉగ్రమూర్తి అగును. నరసింహాలయం కట్టదలచినచో లక్ష్మీమాతను సైతము నరసింహునితో బాటు ప్రతిష్ఠింపవలయును.

సి) భక్తాంజనేయ స్వామి మందిరము సైతము నిర్మింపవచ్చును. వీరాంజనేయ స్వామిని నెలకొల్పరాదు.

5. మూలలు - ముక్కలుగా ఏదేని ప్రక్కలుగా స్థలము మిగిలిన సామూహికమైన డ్రైనేజి గుంతను ఏర్పాటు కొనవచ్చును.

6. ఉత్తరమున గాని తూర్పున గాని - కొంత దూరంగా ముక్కగా మిగిలిన ఖాళీ స్థలంలో శ్మశానాన్ని ఏర్పాటు చేయవచ్చును.

శ్మశానం అనేది సమాజానికి మిక్కిలి అవసరమైనదిగా తెలియదగును.

ముక్కలుగా ఖాళీ స్థలం లేనిచో ఇతర ప్రాంతాని దైనను కొని శ్మశానముగా ఏర్పాటు చేసికొనుట మంచిది. స్థలాన్ని బట్టి శ్మశాన స్థలంలో శివాలయం నిర్మించడం అన్ని విధాల శుభము. శవసంస్కారము తర్వాత స్నానం చేయడానికి బావి మొదలైన ఏర్పాటులు సైతము ఉండడం బహువిధాలుగా ప్రశస్తము అగును.

శ్మశాన దేవాలయాలు మొదలైనవి అన్నియును వాస్తు సమ్మతములుగా ఉండవలయును.

ఇక దాదాపుగా ఒక గ్రామంగా ఉండే ఈ ఇంటి స్థలాలకు మధ్యన ఉండే రోడ్లు అనగా ప్రవేశమార్గాలు -

తూర్పున అయినచో జయంత మహేంద్ర సదములందు ఉండదగును అనగా ఉత్తర దక్షిణములుగా ఉండే స్థలాన్ని తొమ్మిది భాగాలుగా చేసి ఉత్తరము నుండి రెండు భాగాలు వదలి - మూడు నాల్గు భాగాలలో దారులు ఉంచవచ్చును. లేక కృష్ణ వాస్తువు అనుసరించి ఉత్తరము నుండి రెండవ భాగము నందును దక్షిణము నుండి రెండు భాగాలు వదలి మూడు నాల్గు స్థలము లందును - ముఖ్యమైన వీధులు ఉండవచ్చును.

ఈ మార్గాల విషయంలో గల్గే సందేహాలకు వాస్తు శాస్త్రజ్ఞులను సంప్రదించడం సముచితము.

అటులనే దక్షిణాది దిశల విషయంలో సాధ్యమైనంత వరకు శాస్త్రీయంగానే బాటలు అనగా రోడ్లు ఏర్పాటు చేయడం మంచిది.

ఈ పుస్తకము నందు అనగా ఈ రెండవ భాగంలో 14వ శీర్షికలో ఇంటికి ద్వార వివేశన స్థలాలు వివరంగా వ్రాయబడినవి - సామూహిక గృహ సముదాయం సైతం ఒకానొక మహా భవనముగా భావింపదగును. మార్గాలను మరియు అవాంతర మార్గాలను మహా ద్వారాలుగాను, ఉప ద్వారాలుగాను భావించడం శుభంగా ఉండును. అందుచే 14వ శీర్షికానుగుణంగా వీలున్నంత వరకు మార్గాలు, ఉపమార్గాలు నిర్మింపదగును.

ఇక ప్రాచీన వాస్తు శాస్త్ర కారులు ఏవృత్తివారు - గ్రామాదులలో ఏ దిక్కున ఉండవలసినదియు వివరించారు. నేడు అందరును యోగ్యతానుగుణంగా అన్ని వృత్తులు చేయుచున్నారు. గనుక ఆ విషయాన్ని చర్చింపదలచలేదు.

ఇంటి స్థలాన్ని ఏ విధంగా చతుష్స్థి పదముగా గాని ఏకాశీతి పదముగా గానీ శత పదముగా గానీ విభజించి నడుమ బ్రహ్మ స్థానములో డుబరుపు ఉండరాదన్నామో అదే విధంగా అనేక గృహాలకై గ్రహించిన స్థలాన్ని సైతము పై మూడు విధాలలో ఏదో ఒక విధానంగా విభజించి నడుమ బ్రహ్మ స్థానాన్ని గుర్తించి అచ్చట ఏదేని ఉద్యానవనమో, క్రీడాంగణమో ఏర్పాటు చేయడం మంచిది అని ప్రాచీన వాస్తు శాస్త్ర కారులు అందురు.

ఈ విధంగా స్లాట్లుగా విభజింపబడే స్థలము - వృత్తాకారంగా సైతము ఉండవచ్చును. మరియు పూర్వోక్త విధంగా అర్ధ వృత్తంగా గానీ, త్రికోణంగాగానీ ఉండవచ్చును.

ఇక ఈ ప్రదేశాలవారు సామూహికంగా బావి నీళ్ల ట్యాంకును ఏర్పాటు చేసికొనదలచినచో దేవాలయమునకు ఉత్తర ఈశాన్య తూర్పు భాగాలలో ఎచ్చట సమృద్ధిగా స్వాదు జలం లభిస్తుందో అచ్చట పెద్ద బావి త్రవించుకొని ఎత్తైన ట్యాంకును ఏర్పాటు చేసికొనవచ్చును. ఒక గృహానికి అయినచో బావికి గాని బోరుకుగాని ఈ దిక్కుననే ఉండవలయును అని నిర్ణయము గలదు. గాని దేవాలయమునందలి బావికి అట్టి నిర్ణయము లేదు. అనగా దేవాలయము బావి - లేక ట్యాంకి - తమ యింటికి దక్షిణాన ఉన్నది. నైరుతి న ఉన్నది. అని సందేహింప అవసరము లేదు. ఆ నీరు - ఏ దిక్కున ఉన్నది అయినను పవిత్రము - భగవత్పాదకం పావనం శుభమ్ అని అందరును వాడవచ్చును. ఇక దేవాలయములో తూర్పు ఈశాన్య వాయవ్య-పశ్చిమ నైరుతి, ఆగ్నేయములలో ఏ దిక్కున అయినను ఏ మూలనందైనను జల సమృద్ధి గల చోట కూపాదికం త్రవ్వ వచ్చును అనియు కొందరు వాస్తు శాస్త్రకారులు అందురు.

అందుకు హేతువును వారు ఇలా అందురు. 'అన్నం బ్రహ్మేతివ్యజ్ఞానాత్ - ఆపోబ్రహ్మేతి వ్యజ్ఞానాత్ - ఇత్యాది శ్రుతిని అనుసరించి - అన్నమును బ్రహ్మముగా తలంపవలయును. నీటిని బ్రహ్మముగా తలంపవలయును. అని తెలియుచున్నది. ఆహార వస్తువులను వేటొక చోటు నుండి అయినను తెచ్చు కొనవచ్చును. నీటిని అటుల నిత్యము తెచ్చుకొనడం అనేది శ్రమ సాధ్యము, శుభ జలము లభించే స్థలమును దైవ స్వరూపముగా తలంపవలయును. అది అనగా శుభజలము ఏ దిక్కున ఉన్నది అనేది ముఖ్యము గాదు అని వ్యాఖ్యానిస్తారు. దీనిని అందరు అంగీకరింపవలసియే యుండును. ఏలనగా అందరికిని నీటి అవసరము గలదు.

23 గ్రామాదులకు యోగ్య భూములు

గృహాలకు యోగ్యంగా స్థలాలను విభజించే పద్ధతిని గూర్చి వెనుక చర్చించినాము. కాని ఎటువంటి స్థలాలు అయినచో గృహాలకు విభజించడానికి యోగ్యంగా ఉంటాయో ఇప్పుడు విచారిస్తాము.

విశ్వకర్మ వాస్తు శాస్త్రములో గ్రామాది నిర్మాణయోగ్య భూమి విషయము - ఇలా తెలుపబడింది.

“వాస్తు భూర్వివిధాఖ్యాతా స్థల భేదాత్ క్వచిత్ క్వచిత్ క్వచిత్ ।
చతురస్రా యతాభూమి ర్వర్తులాచ త్రికోణగా ॥
మర్దలాకారవత్యేషా ప్రశస్తా వాస్తు కర్మణి ।
నిమ్నోన్నతాచ యాభూమి శిరోహీనాచ భూరపి ।
వక్రా కృతిశ్చ భూరన్యా వర్జ్యా సర్వేషు కర్మసు ॥”

భావము - గృహాది నిర్మాణయోగ్య స్థలాలు బహు విధాలుగా ఉండును. వాటిలో చతురస్రాలు - ఆయత భూములు (దీర్ఘ చతురస్రము కంటే - కొంచెము తక్కువ పొడవు గలవి ఆయతములు అనబడును) వర్తులములు అనగా వృత్తాకారాలు - త్రికోణాకారములు మద్దెలవంటి ఆకారము గల భూములు గ్రామ నగరాది నిర్మాణాలకు ప్రశస్తాలుగా ఉండును. హెచ్చు తగ్గులు గల భూములు - శిరోహీన భూములు (అనగా మొదట ప్రవేశ స్థలమున వెడల్పుగా ఉండి క్రమంగా లోపలికి పోయే కొలది వెడల్పు తగ్గేవి - ఇవి కొంత వరకు త్రికోణ తుల్యలుగా ఉండును. వంకరగా ఉండే స్థలాలు గ్రామాది నిర్మాణాలకు ప్రశస్తాలుగావు.

విశేషములు:

- 1) పూర్వము వృషభ అశ్వాది జంతువులతో ప్రయాణము అగుటచే - హెచ్చు తగ్గుల భూమిని నిషేధించి ఉంటారు. నేడు యంత్రయుగం కాబట్టి ఈ నిమ్నోన్నత (హెచ్చు తగ్గుల) విషయాన్ని అనుసరింపవలసిన అవసరం లేదు.
- 2) వంకర ఉండే భూమిని వంకరలు తొలగించి సాధ్యమైనచో ఇండ్ల స్థలాలుగా విభజించి స్వీకరించవచ్చును.
- 3) ఇక త్రికోణ స్థల విషయములో కొందరు శాస్త్ర కారులు - ప్రశస్తాలు అనుచున్నారు. కొందరు త్రికోణాలు పరిత్యాజ్యాలు అనుచున్నారు.
శాస్త్రకారులు ఇచ్చిన ఉదాహరణ చిత్రాలను బట్టి పరిశీలించినచో రెండు త్రికోణాలు గ్రహింపదగినవి అనియు, రెండు త్రికోణాలు త్యాజ్యాలు అనియు తెలియుచున్నది.

గ్రహింపదగిన త్రికోణాలు

1. ఈశాన్య ఆగ్నేయ కర్ణములు గల్గి నైరుతి వాయవ్య కర్ణాలు లేనిది అయిన త్రికోణము.
2. ఈశాన్య వాయవ్య కర్ణాలు గల్గి ఆగ్నేయ నైరుతి కర్ణాలు లేనిది అయిన త్రికోణము.

సారాంశము - 1. తూర్పు దిక్కున ఉత్తర దక్షిణంగా వైశాల్యం (వెడల్పు) గలదై పశ్చిమంగా (వరుణ పదానికి) మొన తేలినదియు అయిన త్రికోణము.

2. అటులనే వాయవ్య ఈశాన్యంగా వైశాల్యం (వెడల్పు) గలదై. దక్షిణంగా (యమ పదానికి) మొన తేలినదియు అయిన త్రికోణము.

ఈ రెండును గ్రాహ్యములు అని నిశ్చయార్థము.

త్యాజ్యాలు అయిన త్రికోణాలు

1. తూర్పున - ఆదిత్యపదమున మొన తేలినదియై పశ్చిమమున వెడల్పు గల్గిన త్రికోణము.
2. దక్షిణమున వెడల్పు గలదై ఉత్తరమున సోమపదమునందు మొనతేలినదియైన త్రికోణము ఈ రెండు త్రికోణాలు త్యాజ్యములు అని పరితార్థము.

విశేషములు - బి) వృత్తాకారాలు - అన్నను - వర్తులాకారాలు అన్నను భేదములేదు - పూర్తిగా వృత్తాకారాలుగాకున్నను అండాకారాలుగా ఉండినను గ్రాహ్యములే అని తలంపదగును.

విశేషములు - సి) అర్థా వృత్తాకారాల విషయంలోను త్రికోణముల విషయం నందు వలెనే తూర్పు ముఖములు అనగా తూర్పు నందు వెడల్పు గలవియు అటులనే ఉత్తర ముఖములు అనగా ఉత్తరము నందు వెడల్పుగలవియు అయిన అర్థ వృత్తాలు మాత్రమే శుభమైనవి అని తెలియదగును.

24. స్థల భేదముచే గ్రామ సగరాదులకు భేదాలు

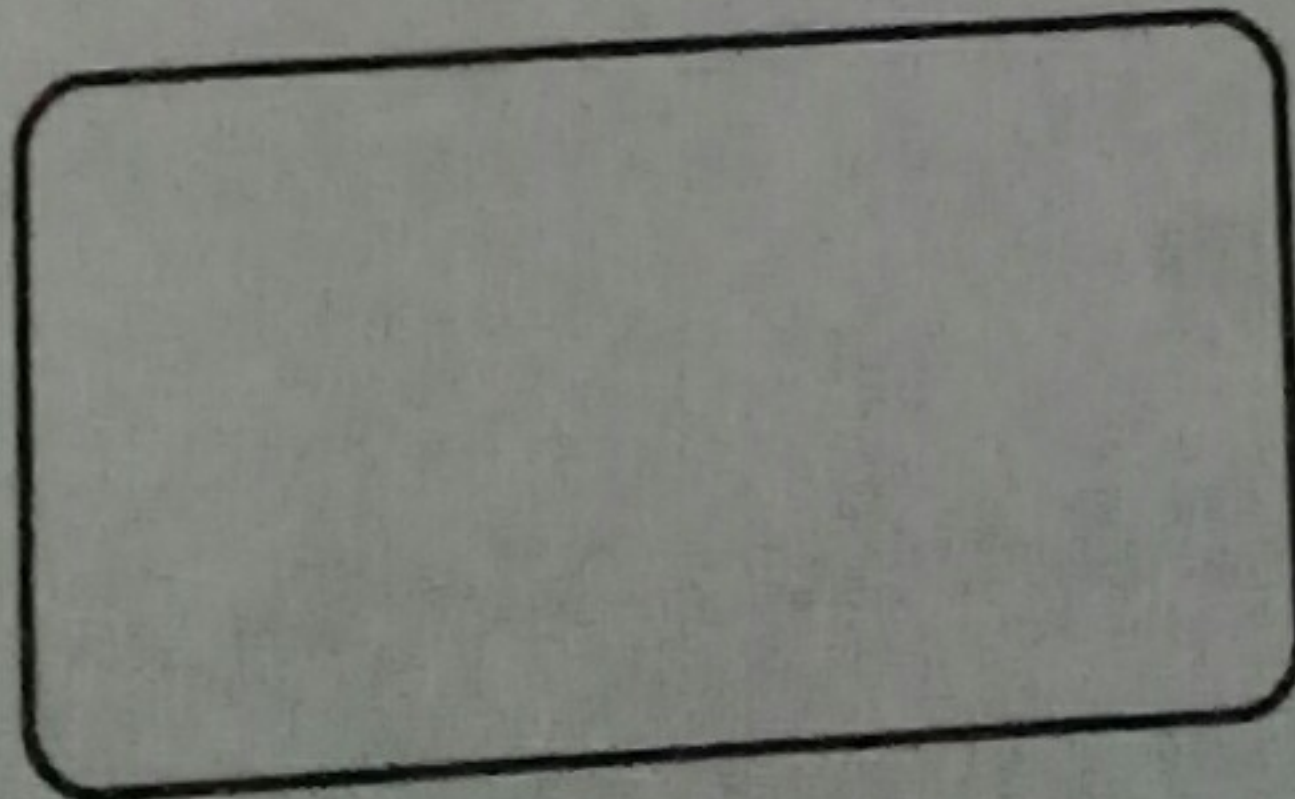
భువన దేవుడు అపరాజిత పృచ్ఛ - లో - స్థల భేదాన్ని గ్రామ పురాదులను ఇరువది విధాలుగా పేర్కొన్నాడు.

వక్ష్యే పురస్యచాకార సాంప్రదం లక్షణం పునః
ప్రశస్తం దోషరహిత పురనామాని వింశతిః
మహేంద్రం సర్వతో భద్రం సింహావలోకవారుణే ,
నంద్యావర్తంచ నందాఖ్యం పుష్పకంచైన స్వస్తికమ్ ॥
పార్శ్వదండం జయంతంచ శ్రీపురం రిపుమర్దనమ్ ,
స్నాహం దివ్య ముత్తరంచ ధర్మంకమల శక్రదే ॥
మహాజయం పౌరుషంచ తత్తన్నామాను రూపతః
పురాణాంనింశతి : ఖ్యాతా : వాస్తు శాస్త్ర విశారదై : ।

భావము - స్థలానురూప గుణములతో ప్రశస్తములును దోషరహితములను అయిన పురములు ఇరువది విధాలుగా ఉన్నవి. వాటి పేర్లు - లక్షణములు.

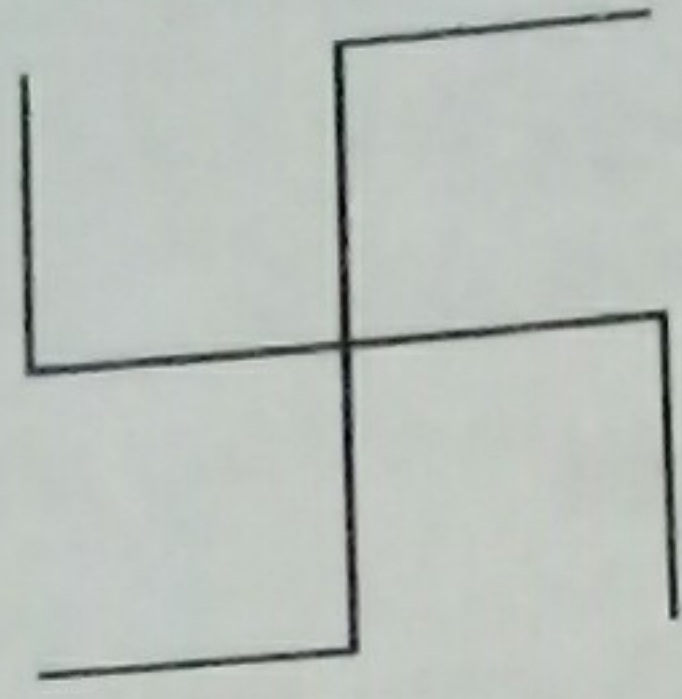
1. మహేంద్ర పురము - ఇది సమ చతురస్రముగా గాని దీర్ఘ చతురస్రముగా గాని ఉండును.
2. సర్వతో భద్రపురము ఇది ఆయతముగా ఉంటుంది. అనగా సమచతురస్రము కంటే కొంచెము పొడవుగా ఉంటుంది.
3. సింహావలోకన పురము ఇది వృత్తాకారముగా ఉంటుంది.
4. వారుణ పురము - ఇది ఆయత వృత్తస్థలము నందు అనగా - అండాకృతి స్థలమునందు నిర్మితమై ఉంటుంది.
5. నంద్యావర్తపురము - దీని లక్షణము స్ఫుటంగా గ్రంథకారుడు తెలుపలేదు. నందము అష్ట కోణములు గలది అనుటచే దానికి ఆవర్తము (ఆవృత్తి) అగుటచే ఇది పదునారు కోణములు (షోడశ కోణములు) గలది అని తలంపదగును.
6. నందము - అష్ట కోణములు గలది లేక కోణముల వద్ద కర్ణములు మొనలు ఉండనిది.

ఉదా -

7. పుష్పక పురము - అష్టదశాకృతి స్థలమున నిర్మితము .
8. స్వస్తిక పురము - స్వస్తికా కృతి స్థలమున నిర్మితము దిజ్ఞాధము లేని ఈ క్రింది ఆకారమును స్వస్తికము అందురు.

9. పార్శ్వదండము - కష్టవలె పొడవుగా ఉండే స్థలమున నిర్మింపబడిన గ్రామాదికము.
10. జయంతపురము - గోధుమ గింజవలె నడుమ వెడల్పు గల్గి రెండు అంచులందు కొంత వెడల్పు తగ్గిన స్థలమునందు నిర్మింపబడినది.
11. శ్రీ పురము - చుట్టును ఒక్క ప్రాకారము ఉండునట్లుగా నిర్మింపబడిన పురము.
12. రిపుమర్దన పురము - రెండు ప్రాకారములు ఉండే విధంగా నిర్మింపబడిన పురము.
13. స్నేహపురము - పర్వతము నడుమ నిర్మింపబడిన పురము.
14. దివ్యము - పర్వతాగ్రమున నిర్మింపబడిన పురము.
15. ఉత్తర పురము - సౌమ్యపురము - నదికి ఉత్తర తీరమున (ఉండునది) నిర్మింపబడినది.
16. ధర్మపురము - నదికి దక్షిణ తీరమున నిర్మింపబడినది.
17. శక్రపురము - ఇంద్రపురము - నదికి తూర్పు తీరమునందు నిర్మింపబడినది.
18. కమలపురము - నదికి పడమటి తీరమున నిర్మింపబడినది.
19. మహాజయము - రెండు నదులకు మధ్యన నిర్మింపబడినది.
20. పౌరుషపురము - తొమ్మిది ద్వారాలు గల్గిన శరీరము అనే పురమునందు వలెనే జయంత - మహేంద్ర-గృహక్షత- గంధర్వ- సుగ్రీవ-పుష్పదంత-ముఖ్య భల్లాట-సోమములు-అనే తొమ్మిది ప్రాకార దేవతా పదములందును ముఖ ద్వారాలు గల్గునట్లుగా నిర్మింపబడినది.

లేక

మానవ శరీరాకృతిగాగాని నిర్మింపబడిన పురము అందురు. సూక్ష్మంగా పరిశీలిస్తే రెండు నిర్వచనములకు భేదము అంతగా కన్పడదు.

స్థల ప్రభావమువలన శౌర్య వంతులు - పౌరుష వంతులు - అభివంతులు నివసించే పురము అని వ్యాఖ్యానం చేసినచో కొంత భేదము గల్గును.

25. రాజమార్గ సంఖ్యచే నగరాదిభేదాలు

నేడు జనసంఖ్యను బట్టి పంచాయితీలు మునిసిపాలిటీలు, నగరాలు, మహా నగరాలు అనే భేదములు గలవు. ప్రాచీన కాలమునందును ఇటులనే జనసంఖ్యను వృత్తులను ఆధారముగా చేసికొని వీధులను ఏర్పాటు చేయుట కలదు.

ఇటు ఏర్పాటు చేసిన వీధులను అనగా రాజమార్గములను (ప్రధాన మార్గములను) ఆధారంగా జేసికొని నగర గ్రామాది నామములు ఉంచెడివారు.

పురం సప్తదశ మార్గైః గ్రామః స్యాన్నవమార్గతః ।
 భేటకే పంచమార్గాః స్వః త్రిభిర్వార్హైస్తు కూటకమ్ ॥
 ద్వైమార్గా ఖర్వటే ఖ్యాతాఛందాః పశ్చిప్రకీర్తితాః
 పురగ్రామ భేటకంచ కూటంచ ఖర్వటాభిధమ్ ॥

భావము - గృహ భవనాది సముదాయాత్మకము లైనవి.

పురాది భేదములచే ముఖ్యముగా అయిదు విధాలుగా ఉన్నవి.

1. పురము - ఇది పదునేడు ప్రధాన మార్గములు గలదై ఉండును.
2. గ్రామము - ఇది తొమ్మిది ప్రధాన మార్గములు గల్గి ఉంటుంది.
3. భేటకము - (చిన్న గ్రామము) ఇది అయిదు ప్రధాన మార్గములు గల్గి ఉంటుంది.
4. కూటకము - ఇది మూడు ప్రధాన మార్గములు గలదై ఉంటుంది.
5. ఖర్వటము - (చిన్నపల్లె) ఇది రెండు ప్రధాన మార్గములు గల్గి ఉంటుంది.

విశేషాంశములు - ప్రాచీన కాలములో జన సంఖ్య చాల తక్కువగా ఉండేది. అందుచే ఆనాటి పరిస్థితిని బట్టి ఈ విభజన చేయబడింది అని గ్రహింపదగును.

నేడు తెనాలి, ప్రొద్దుటూరు, ఆదోని వంటి తాలుకా స్థాయి గ్రామాలలోనే ఇరువదికి మించి రాజమార్గాలు గలవు. ఈ హేతువుచే ఈ విభాగము నేటికి అనుగుణముగా లేదు. అయినను ప్రాచీన కాలస్థితిని నేటి వారు అర్థము చేసికొనడం అవసరం అనే భావంతో సంగ్రహంగా ఈ విషయాలు వ్రాయబడినాయి.

26. దేవాలయాలస్థితి

శ్లో - నదీ తీరే గిరిప్రాంతే తటాకాది సమన్వితే ।
 పుష్పవాటీ విశిష్టేచ స్థలే కుర్యాత్ సురాలయమ్ ॥

భావము - గ్రామాదికమునకు నదిగాని పర్వతముగాని సమీపమునందు ఉన్నచో నదీ తీరము నందు గాని కొండ పైన గాని కొంత చదును అయిన ప్రదేశమును ఏర్పాటు చేయవలయును. అచ్చట దేవాలయమును నిర్మించినచో మిక్కిలి శుభంగా ఉంటుంది. భక్తులు స్నానాదికమునకు అచ్చట తటాకమును ఏర్పాటు చేయదగును. అటులనే త్రాగు నీటికై బావి, మొదలైన వాటిని సైతము కల్పింపవలయును. దేవతాపూజకు పూల తోటయు పెంచవలయును. ఇక అనుకూలతను బట్టి ఛాయా వృక్షాలు (నీడ చెట్లు) ధర్మశాలలు మొదలగునవియు అవసరములై ఉండును.

విష్ణాలయము

అర్యాదిషు చతుర్దిక్షు గ్రామస్యాపి చతుర్దిశి ।
 ఏవంయథేష్టం దిగ్దేశే విష్ణు ధిష్ణ్యం ప్రకల్పయేత్ ॥
 పూర్వకే శ్రీధరం ప్రోక్తం దక్షిణే వామనం తథా ।

పశ్చిమే వాసుదేవం వాచాది విష్ణుం జనార్దనమ్
ఉత్తరే కేశవం ప్రోక్తం నారాయణ మథాపివా ।
అంతః ప్రాగుత్తరేదేశే విష్ణుమూర్తిం యథేష్టకమ్ ॥
అగ్ని కోణే తథా రామం గోపాలాలయమేవచ ।
పితృ దేవేశ కోణేవా నరసింహాలయంభవేత్ ॥
గ్రామ స్యాభిముఖం విష్ణుం నరసింహం పరాజ్ఞాభమ్ ।
లక్ష్మీయుతో నృసింహస్తు గ్రామస్యాభిముఖోభవేత్ ॥

భావము - గృహానికి వలెనే గ్రామదికమునకును మధ్యభాగము బ్రహ్మస్థానము అగును. కేంద్ర బిందువైన ఈ బ్రహ్మకును గృహానికిని వలె తూర్పున అర్యముడు - దక్షిణమున వివస్వానుడు పడమటదిక్కున మిత్రుడు - ఉత్తరమున పృథ్వీధరుడు ఉందురు. ఈ నాలుగు దేవతా స్థానముల దిక్కులందు గాని లేక ఇంకను గ్రామాదికము యొక్క పరిస్థితిని అనుసరించి అనగా స్థలము లభించడము - శుద్ధమైన మధురజలము సమృద్ధిగా లభించడము మొదలైన సౌకర్యాలను అనుసరించి ఏ దిక్కు నందు అయినను విష్ణు సంబంధమైన ఆలయమును నిర్మించవచ్చును. ఇచ్చట పాఠకులు ఈ క్రింది విషయాలు గమనించవలయును. విష్ణువునకు బహునామములును నామానుగుణమైన రూపములును శుభదాయకత్వములును ఉండును అందుచే ఏ దిక్కునందు ఎట్టి నామము తోడి విష్ణు మందిరము తగునో ఇటుల నిర్దేశించినారు.

బ్రహ్మకు తూర్పునందు విష్ణ్వాలయమును నిర్మింపదలచినచో అది శ్రీధరాలయమై ఉండవలయును. శ్రీధరుడు అనగా లక్ష్మీధరుడు లక్ష్మీ దేవిని ధరించినవాడు అని భావము. ఇక 'శ్రీ' పదానికి కీర్తి సంపద ఐశ్వర్యము, సుఖభోగాలు, కాంతి జ్ఞానము, ఇత్యాదిగా పెక్కు అర్థాలు గలవు. అవి అన్నియును గల్గిన పరంబ్రహ్మము అగుటచే ఆ విష్ణువు, ఆ గ్రామాదివాసులను అనుగ్రహిస్తాడు అని భావము.

ఇక తూర్పున సూక్ష్మస్థిరజౌడుదయిస్తాడు అదే విధంగా ఈ కీర్తి సంపద ఉదయపు దిశగానే ఉండాలి గాని అస్తమయ స్థితిలో ఉండరాదు అనే లక్ష్యంతో తూర్పు దిశను నిర్దేశించారు.

దక్షిణమున విష్ణ్వాలయమును నిర్మించదలచినచో వామనాలయమును నిర్మింపవలసియుండును.

వామనమూర్తి, బ్రహ్మచారియు, దండకమండ ధారియు, పొట్టివాడును, భిక్షుకుడును అయిన విష్ణుదేవుని అవతారము, ఈ అవతారము నందు శ్రీ మహా విష్ణువు మొదట పొట్టివాడై ఉండినను ఇంతింతైవటుడింతయై అని క్రమంగా సమస్త బ్రహ్మాండాన్ని ఆక్రమించాడు. అటులనే మొదట తక్కువగా ఉండిననూ పట్టుదలయు దీక్షయు పవిత్రతయును ఉండినచో ఏవరేనియు అభివృద్ధిని పొందగలరు. మొదలైన విశేషాలు వామనమూర్తి దర్శనంచే స్ఫురిస్తాయి. దక్ష - దక్షిణ - దాక్షిణ్యము - మొదలైన పదాలు అన్నియు - దక్ష - సామర్థ్య సమర్థతను బోధించే ఒకే ధాతువు నుండి జనించాయి. సామర్థ్యమును పొందవలయును. అనే భావంతో దక్షిణ దిశను ప్రాచీన శిల్పాచార్యులు పేర్కొని ఉందురు.

పశ్చిమమునందు విష్ణ్వాలయమును నిర్మింపదలచినచో - వాసుదేవాలయమును గానీ జనార్దనాలయమును గానీ నిర్మింపవలయును.

సర్వత వసతీతి వాసుదేవ : అథనా సర్వం స్వస్మిన్ వాసయతీతివా వాసుదేవ : అనగా అంతటను వసించేవాడు వాసుదేవుడు అంతయును తన యందు వసింప చేసే వాడు వాసుదేవుడు మొదలైన నిర్వచనాలను అనుసరించి అంతటను లేక అన్నింటియందును సమ దర్శనభావము అనగా దైవ భావమును బోధించేది వాసు దేవ పదము అగును. ఇక పశ్చిమము సూర్యుడు అస్తమించే దిక్కు అగును. అస్తమయము మరణానికి సంకేతము అగును. పరీక్షలు అన్నచో భయము ఉండదు - పై క్లాసునకు పోయేదను అనే ఆనందము ఉండును. అదే విధంగా జీవితమును పవిత్రముగా గడిపే వానికి మరణము అన్నచో ఒక విశ్రాంతి దినము నూతన సాధన (శరీర) ధారణము మాత్రమే అగును. ఇటుల జనన మరణాల విషయంగాను సుఖ దుఃఖాదులందును సమభావాన్ని బోధిస్తూ మానవుణ్ణి కర్తవ్య పరాయణుణ్ణి చేసేది వాసు దేవ పదమును పశ్చిమదిశా పదమును అగును. ఇటులనే జనార్దన పదమునకును భావమును సముచిత విధంగా తెలియ దగును. జనాన్ అర్థయతీతి జనార్దనః దుష్టులైన జనులను అర్థించేవాడు, పీడించే వాడు నశింప చేసే వాడు జనార్దనుడు అగును. సంకేత పరంగా దుర్గుణములను తొలగించేవాడును జనార్దనుడు అగును. ఇక దుర్గుణాలను తొలగించేవాడు అన్నచో సద్గుణాలను వృద్ధిచేసేవాడు అనియు పరోక్షమైన భావం లభిస్తుంది. కలుపు మొక్కలను తీసేవాడే గద, పైరు మొక్కలను పెంచేవాడుగా ప్రసిద్ధుడు.

జనార్దన వాసుదేవ పదాలను అంగాంగ భావాన్ని అంగీకరించినచో - దుర్గుణాలను తొలగించుకొని జీవితమును జ్ఞానమయముగా నడిపే మహాత్ముడు సుఖదుఃఖాదులకు జనన మరణాలకు విచారింపడు అనియు మరణము అన్నచో శుచీనాం శ్రీమతాంః గేహే యోగభ్రష్టజాయతే (పవిత్రముగా జీవించి పరమ పదమును పొందక మరణించినవాడు. శ్రీ మంతులును పరమవి శుద్ధులును అయిన భాగవతుల గృహాలలో జనిస్తాడు) అనే గీతా వాక్కును అనుసరించి పదోన్నతుడుగా భావిస్తాడు. అనే భావాన్ని గ్రహింపవచ్చును.

ఉత్తర దిక్కున విష్ణు మందిరమును నిర్మింపదలచినచో కేశవాలయమును గాని నారాయణాలయమును గాని నిర్మింపవచ్చును. కేశవ శబ్దానికి బహువిధ నిర్వచనాలను పండితులు తెల్పెదరు. కశీచ-అఃచ-ఈశః చ- కేశాః, తే అస్మిన్ సంతీతి కేశవః అనగా బ్రహ్మయు విష్ణువును శివుడును - తన యందు గలవాడు - సృష్టిస్థితి - స్వరూపుడు అద్వైత పరమాత్మ కేశవుడు అని సారాంశము.

నారాయణుడు : నరాణాం ఇందం నారం నరశరీరం, ధర్మ రక్షణార్థం, వారం అయతి ప్రాస్నోతి ఇతి నారాయణః - ధర్మ రక్షణకై మానవ శరీరమును ధరించే అవతారమూర్తి నారాయణుడు అగును.

నారాఃపః అయినంయస్యసః - నారాయణః నీటి యందు అనగా క్షీర సముద్రమునందు వసించేవాడు. నారాయణుడు అగును.

నారాయణ శబ్దానికి ధర్మరక్షక నిర్వచనమే ప్రస్తుతానికి కొంత అనుకూలంగా ఉండును.

ఉత్తర దిక్కు జ్ఞాన సంకేతము - ఆ దిక్కున సృష్టి స్థితి లయకారకుడును ధర్మసంరక్షణావతారుడును అయిన నారాయణుని ఉనికిచే గ్రామాదికమునందు మానవులందరును జ్ఞానవర్తనులై మనగలరు అనియు 'ధర్మోరక్షతి రక్షితః' అనే వేద భావము బోధితమగుచున్నది అనియును తెలియదగును.

పై విష్ణులయములందు ప్రతిష్ఠితులైన దేవతల దృష్టి గ్రామాదికంపై పడునట్లుగా ఉండవలయును అనగా వైష్ణవాలయములకు ఎదురుగానే గ్రామాదికము ఉండదగును గాని వెనుకగా ఉండరాదు అని ఫలితార్థము వెనుక గృహదులను కట్ట వలయునన్నచో కనీసము గర్భగుడి శిఖరము ఎంత ఎత్తు ఉండునో అంత దూరము దాటి ఉండదగును.

ఇక దిక్కులయందు అయినచో నైరుతి కోణమునందు నరసింహాలయమును నిర్మింపవచ్చును. కేవలము ఒక్క నరసింహస్వామినే మందిరమునందు ప్రతిష్ఠింపదలచినచో గ్రామాభి ముఖంగా దేవుడుండరాదు. లక్ష్మీయుతుడైన నరసింహస్వామియైనచో గ్రామాభిముఖంగా ఉండవలయును.

ఆగ్నేయ దిశను వైష్ణవాలయమును నిర్మింపదలచినచో రామాలయమును గాని గోపాలస్వామి ఆలయముగాని నిర్మింప వచ్చును.

శివాలయ విషయము

ఈశ పర్జన్య జయంతి పదములందు శివాలయమును నిర్మింపదలచినచో గ్రామాదికమునకు అభిముఖంగా ద్వారము నుంచరాదు.

శాస్త్రము శ్లో || ఈశేనాథ జయంతేనా పర్జన్య స్వపదేపివా ।
ఏవ మీశాలయం కుర్యాత్ గ్రామస్యతు పరాజ్ఞౌఖమ్ ॥

సారాంశము

ఈశ-పర్జన్య-జయంతి పదములు

ఈశాన్య కోణమునుండి ఆగ్నేయ కోణం వరకు ఉండే కొలతను తొమ్మిది భాగాలు చేయవలయును. అటుల చేసినచో మొదటిది ఈశాన్య పదమును రెండవది పర్జన్య పదమును మూడవది జయంతి పదమును అగును. అచ్చట శివాలయమును గ్రామ నగరాదికమునకు వెలి ముఖముగా నిర్మింపవలయును. అనగా శివాలయమునకు వెనుక పడమటి దిక్కున గ్రామాదికము ఉండును అని ఫలితార్థము.

తర్వాత తూర్పుగా గ్రామాదికం వృద్ధిని పొందినచో శివాలయమునకు రెండు వందల గజాలు దాటిన తర్వాత మనుష్యనివాస గృహాలు కట్ట వచ్చును.

శ్లోం ఇక పూర్తిగా కోణములందు అయినచో
రుద్రేరుద్రజయే వాపి ఇంద్రే చేంద్ర జయేసినా ।
ఆపశ్చైవాపనత్యేచ సావిత్రేచ పవిత్రకే ।
(ఏవమీశాలయం కుర్యాత్ గ్రామాదేస్తు పరాజ్ఞౌఖమ్)

భావము - గ్రామాదికమునకు లోపల శివాలయమును నిర్మింపదలచినచో ఈశాన్యమునందు ఆప ఆపవత్స దేవతా పదములందు గాని ఆగ్నేయ మందు సావిత్ర - సావిత్ర దేవతాపదములందు గాని నైరుతియందు ఇంద్ర ఇంద్రజ పదము లందు గాని వాయవ్యమున రుద్ర రుద్రజయ పదములందుగాని నిర్మించవచ్చును. నిర్మించే శివాలయాల యొక్క ముఖ ద్వారాలు గ్రామాదికమునకు వెలిముఖంగానే ఉండవలయును. గ్రామాదికమునకు అభిముఖంగా మాత్రము ఉండరాదు.

విశేషము - శివలింగానికి ముఖభాగము అని - పృష్ఠభాగము అని నిర్ణయము లేదు. అందువల్లనే శివుణ్ణి పంచముఖుడు అందురు. గర్భాలయమునకు ఉండే ద్వారాన్ని బట్టియు ఎదురుగా ఉండే నందిని అనుసరించియు శివాలయము యొక్క అభిముఖత్వమును అనభిముఖత్వమును నిర్ణయింపవలసి యుండును.

2. శివాలయములకు ఎదురుగా గృహాదికమును గ్రామ పరిస్థితిని బట్టి నిర్మింపదలచినచో రెండు వందల గజాలు దూరము తర్వాత నిర్మింపవచ్చును. లేక ధ్వజస్తంభము ఎత్తునకు రెట్టింపు దూరములో నిర్మింపవచ్చును అనియును శాస్త్రకారులు అందురు.

3. తూర్పు పశ్చిమ ముఖాలుగానే గ్రామానికి ఎదురుగా శివాలయాలను నిర్మింపదలచినచో గ్రామానికి వెలుపల రెండు వందల గజాల దూరంలో నిర్మించవచ్చును. మధ్యన ఉండే రెండు వందల వంటి స్థలంలో ధర్మశాలాదికం నిర్మింపదగును.

ఇతర ఆలయములు

మానసారతము

స్వకర్ణేవాపి ద్వాస్తేచ సుబ్రహ్మణ్యాలయం భవేత్ ,
అథవా జైనాలయం స్యాత్ సుగతాలయమేవచ ,
చతుర్దిక్షు విదిక్ష్యపి మధ్యే వైనాయ కాలయమ్ ,
గంధర్వభృంగరాజేవా భార్గవాలయం భవేత్ ,
ముఖ్యేవాధచ భల్లాటే సరస్వత్యాలయం భవేత్ ,
అదితౌవా మృగేవాసి లక్ష్మీభవనకం స్పృతమ్ ,
తత్రైవ భువనేశ్వర్యా మందిరంతుప్రకల్పయేత్ ,
రాక్షసే పుష్ప దంతేవా దురాయాస్తు నివేశనమే ,
తద్గ్రామస్య బహిః సామ్యే కాళికాంతు ప్రకల్పయేత్ ॥

భావము - గ్రామాదికమునకు వెలుపల కర్ణ ప్రదేశమునందుగాని అనగా మూల భాగంలో సుబ్రహ్మణ్యస్వామి మందిరమును గాని జైన మఠమును గాని బౌద్ధ మఠమును (బౌద్ధారామమును గాని) గ్రామాది పరిస్థితిని అన్నింటిని గాని నిర్మింపవచ్చును. పశ్చిమము నందు అయినచో ఉత్తర దక్షిణములుగా ఉండే గ్రామాది స్థలాన్ని తొమ్మిది భాగాలు చేసి దక్షిణమున ఒక భాగం పోగా రెండవ భాగము నందు (దౌవారిక పదము నందు) సుబ్రహ్మణ్యాలయాదులు కట్టవచ్చును.

వినాయక స్వామి మందిరము

వినాయక మందిరమును నాల్గు దిక్కులలో గాని నాల్గు కోణములందుగాని గ్రామాదికమున మధ్యలోగాని నిర్మింపవచ్చును.

భార్గవాలయమును దక్షిణదిక్కున గంధర్వ భృంగరాజు పదములందు నిర్మింపవచ్చును. దక్షిణము నందు తూర్పు పడమరల యొక్క స్థలాన్ని తొమ్మిది భాగాలు చేసినచో అనగా నైరుతి నుండి వాయవ్యస్థలాన్ని తొమ్మిది భాగాలు చేసినచో ఆగ్నేయం నుండి అయిదు భాగాల తర్వాత ఉండే ఆరు ఏడు భాగాలు క్రమంగా గంధర్వ భృంగరాజు స్థానాలు అగును లేక నైరుతి రెండు భాగాలు వదలినచో మూడవ పదము భృంగరాజుపదమును నాల్గవ పదము గంధర్వపదమును అగును. ఈ స్థలములందు భార్గవాలయమును నిర్మింపవచ్చును.

సరస్వతీ మందిరము

సరస్వతీ మందిరమును గ్రామాదికమునకు ఉత్తర దిక్కునందు ముఖ్య భల్లాటకప దములందు నిర్మింపవచ్చును. వాయు కోణమునుండి ఈశాన్య కోణము వరకు ఉండే స్థలాన్ని తొమ్మిది భాగాలు చేయవలయును. పిమ్మట వాయుకోణము నుండి లెక్కింపగా వచ్చే మూడవ భాగము ముఖ్య పదమును అటులనే వాయు కోణమునుండి నాల్గవ భాగము భల్లాటక పదమును అగును లేక ఈశాన్య కోణమునుండి లెక్కించినచో అయిదవ భాగము భల్లాటక పదమును ఆరవ భాగము ముఖ్య పదమును అగును. ఈ పదములందు సరస్వతీ మందిరమును నిర్మించడము శుభము.

లక్ష్మీ మందిరము - భువనేశ్వరీ మందిరము

లక్ష్మీ మందిరమును ఉత్తర దిక్కునందు అదితి పదమందు గాని మృగ పదమందు గాని కట్టవచ్చును. వాయవ్యం నుండి ఈశాన్యం వరకు ఉండే స్థలాన్ని కొలచి తొమ్మిది భాగాలు చేయవలయును. పిమ్మట వాయు కోణం నుండి అయిదు భాగాలు వదలినచో ఆరవ భాగము మృగపదము అగును. దీనికే చరక పదము అనియు అందురు. ఇక వాయు కోణం నుండి ఏడవ భాగము అదితి పదము అగును లేక ఈశాన్య కోణము నుండి అయినచో మూడవ భాగము అదితి పదము అగును నాల్గవ భాగము మృగ (చరక) పదము అగును. ఈ పదములో అనుకూలతను బట్టి లక్ష్మీ మందిరమును నిర్మించవచ్చును. ఈ పదములందే భువనేశ్వరీ మందిరములను సైతం నిర్మింపవచ్చును.

దుర్గా మందిరము

దుర్గామందిరమును దక్షిణము నందు అయినచో రాక్షస పదమునుందును పడమటి దిక్కునందు అయినచో పుష్పదంత పదమునందును నిర్మింపవచ్చును.

రాక్షస పదము - ఆగ్నేయం నుండి నైరుతి వరకు ఉండే స్థలాన్ని తొమ్మిది భాగాలు చేయవలయును. పిమ్మట ఆగ్నేయం నుండి మూడు భాగాలు వదలినచో నాల్గవ భాగము రాక్షస పదము అగును. ఇక నైరుతి నుండి లెక్కించినచో అయిదు భాగాలు వదలినచో ఆరవ భాగము రాక్షస పదము అగును. ఈ రాక్షస పదమునకే గృహక్షత పదము అనియు నామాంతరము గలదు.

పుష్పదంత పదము - నైరుతి నుండి వాయవ్యము వరకు ఉండే స్థలాన్ని తొమ్మిది భాగాలు చేయవలయును. పిమ్మట నైరుతి నుండి మూడు భాగాలు వదలినచో నాల్గవ భాగము పుష్పదంత పదము అగును లేక వాయవ్యమునుండి అయిదు భాగాలు వదలినచో ఆరవ భాగము పుష్పదంత పదము అగును. ఈ రెండు పదములలో అనుకూలతను బట్టి దుర్గామందిరమును నిర్మింపదగును.

భైరవాలయము - కాళికాలయము

గ్రామాదికమునకు వెలుపల గ్రామాది రక్షణకొరకై అనగా గ్రామములోనికి దుష్టశక్తులు ప్రవేశింపకుండుటకై - పశ్చిమ నైరుతి భాగమునందు (దైవారికపదమునందు) భైరవాలయమును గ్రామానికి వెలిముఖముగా నిర్మింపవలయును. అటులనే ఉత్తర ఈశాన్యకోణమునందు కాళీ మందిరమును గ్రామానికి వెలిముఖంగా నిర్మింపవలయును.

ఆంజనేయమందిరము

పైన వ్రాసిన మానసారగ్రంథము నందు ఆంజనేయస్వామి మందిరవిషయము లేదుగాని గ్రంథాంతరముల నుండి గ్రహించిన సారాంశము తెలుపబడుచున్నది. ఉగ్రమూర్తియైన వీరాంజనేయస్వామిని గ్రామాదికమునకు వెలిముఖంగానే - గ్రామానికి వెలుపల ప్రతిష్ఠించడం శుభము. అనగా వీరాంజనేయ మందిరమును గ్రామానికి వెలుపల వెలిముఖంగానే కట్టవలయును. భక్తాంజనేయస్వామి మందిరమును అయినచో గ్రామాదికమునకు అభిముఖంగానే గ్రామానికి వెలుపల నిర్మింపవచ్చును. అనుకూలతను బట్టి గ్రామంలోనే నిర్మింపదలచినచో చుట్టు ప్రక్కల గృహాలను గర్భ గుడి శిఖరము యొక్క ఎత్తును దాటిన దూరంలోగాని లేక గర్భగుడి నుండి దేవాలయ ప్రాకారము గోడ పర్యంతము ఎంత దూరము ఉండునో అంత దూరము వదలిగాని నిర్మింపదగును. ఈ విషయంలో కొందరు శాస్త్రకారులు రెండు వందల గజాల దూరములో ఉండడం సర్వ శ్రేష్ఠము అందురు.

శక్తి దేవాలయములు

శక్తి ఆలయములను గ్రామాదికమునకు వెలుపల వెలిముఖంగా నిర్మింపవలయును. ఆలయములను కట్టిన తర్వాత గ్రామాదికము వృద్ధి నొంది శక్త్యాలయములకు తర్వాతను గృహాదికము వెలసినచో శక్త్యాలయములకు రెండు వందల గజాల తర్వాత మనుష్యనివాస గృహాదికమును నెల కొల్పడం శుభము.

ఏమైనను శక్త్యాలయములకు ఎదురుగా ఉండడం అంత శుభమైనది గాదు గనుక ఏదేని వైష్ణవాలయమును ఆదిక్కును అనుసరించి గ్రామాదికమునకు అభిముఖంగా నిర్మించినచో సర్వవిధాలుగా శుభకరంగా ఉండగలదు. ఇది జీవిత సమస్య అగుటచే వాస్తు శాస్త్రజ్ఞులను సంప్రదించడము మంచిది.

దేవాలయాలు నిర్మించడానికి తగిన స్థలములు

దేవాలయాలు నిర్మించడానికి శాస్త్రకారులు కొన్ని ముఖ్య ప్రదేశాలను నిర్ణయించారు.

శ్లో ॥ తీర్థాంతే తటినీతటే జలనిధేస్తీరే సరిత్యజ్జమే!
శైలగ్రేంద్రితటీ వనోపవనయోరుద్యానదేశేతథా!
సిద్ధాద్యాయతనేషు వాస్తు నిపుణో గ్రామేపురే పత్తనే!
వాన్యత్రాపి మనోరమే విబుధ వేశ్మార్థం క్షీతింకల్పయేత్॥

భావము - పుణ్య తీర్థ ప్రదేశమందును - నదీతీరమునందును, సముద్ర తీరమునందును - నదీ సంగమస్థానమునందును, పర్వతాగ్రమునందును, పర్వతప్రారంభమునందును - అరణ్యములందును - ఉద్యానవనములందును, సిద్ధపురుషులు వసించిన ప్రదేశములందును - గ్రామనగర పట్టణములందును వాస్తుశాస్త్ర నిపుణుడు దేవాలయములను శాస్త్రవిధిని నిర్మింపవచ్చును, మరియు ఇతరములైన మనోహర ప్రదేశములందు ఎచ్చటనైనను పవిత్రతకు భంగం గల్గని ప్రదేశములందు దైవ మందిరములను కట్టవచ్చును.

దేవాలయ నిర్మాణమునకు యోగ్యముకాని స్థలములు

పర్వతముయొక్క ప్రారంభములో లోతుగా ఉండే స్థలమునందును. పర్వతము యొక్క వీపు భాగంలోను, రెండు పర్వతముల యొక్క వీపుభాగంలోను రెండు పర్వతాలు కలిసే మధ్య ప్రదేశంలోను దేవాలయాలు నిర్మింపరాదు అని శాస్త్రకారుల భావము.

దేవతా ముఖద్వారాల విషయము

“యన్ముఖం యస్య దేవస్య తన్ముఖం తస్యశస్యతే”

భావము - శాస్త్రముచే ఏ దిక్కుగా ఏ దేవతకు ముఖం ఉండునో తెలుపబడింది. అందుచే ఆ దేవతను ఆ విధంగా అనగా ఆదిక్కున ముఖం ఉండేటట్లుగా ప్రతిష్ఠించడం ప్రశస్తము అని తెలియదగును.

“ప్రాజ్ఞాం భాస్కరం కుర్యాత్ ప్రతీచ్యభిముఖం శనిమ్”

భావము - సూర్యుని తూర్పుముఖంగా ప్రతిష్ఠింపవలయును. శనిని పడమటి ముఖంగా ప్రతిష్ఠింపవలయును.

శివునికి ఆకృతిలేదు ఏదిక్కున ఉండి అయిననూ పూజసేయవచ్చును.

“లింగస్యాగ్నిదిగాదిష్ఠః ప్రాగాదిముఖమర్చయేత్”

భావము - తూర్పు ముఖంగా ఉండే శివున్ని పూజింప దలచినచో ఆగ్నేయంగా కూర్చుండి పూజింపవలయును. దక్షిణముఖుడైన శివలింగాన్ని పూజింపదలచినచో నైరుతి కోణంలో కూర్చుండి పూజింపవలయును. పశ్చిమముఖుడైన శివున్ని పూజింప దలచినచో నైరుతిన కూర్చుండి పూజింపవలయును, ఉత్తర ముఖుడైన శివుణ్ణి పూజింపదలచినచో ఈశాన్యమున కూర్చుండి పూజింపవలయు ననునియమము గలదు.

సారాంశము : నాలుగు దిక్కులకు మాత్రమేగాక శివునికి, పైకిని ముఖంగలదు అందురు అందుచే తనేశివుడు పంచముఖుడు అనియు ప్రసిద్ధిచెందాడు. దేవాలయ ముఖద్వారాన్ని బట్టియే శివుని ముఖం తెలియదగియుండును. అని ఫలితార్థము.

శాస్త్రములందు తెల్పబడిన దేవతాముఖదిశలు కొన్ని -

1. తూర్పు - బ్రహ్మ , విష్ణువు, సూర్యుడు, ఇంద్రుడు ,కుమారస్వామి, శివుడు మొదలైనవారు.
2. ఆగ్నేయము : అగ్ని దేవుడు
3. దక్షిణము : భైరవుడు ,క్షేత్రపాలుడు , నాగేంద్రుడు, భృంగరాజు, మాతృకాగణము, వీరహనుమాన్, పితృదేవతలు - భూతప్రేతపిశాచాలు, యక్షణీదేవతలు, క్షుద్రదేవతలు.
4. నైరుతి - నైరుతి దిక్పాలుడు, భైరవుడు వీరహనుమాన్ మొదలైన దేవతలు.
5. పశ్చిమము - బ్రహ్మ, విష్ణువు, శివుడు, సూర్యుడు, స్కందుడు (కుమారస్వామి) మొదలైనవారు.
6. వాయవ్యము - వాయుదేవుడు
7. ఉత్తరము - కుబేరుడు, శివుడు, బ్రహ్మ, గణేశుడు, విష్ణువు.
8. ఈశాన్యము - ఈశాన్యదిక్పతి.

గమనిక : ఇవి సామాన్య విషయాలు - ఆగమశాస్త్రాలను అనుసరించి విశేషవిషయాలను తెలియదగును. ముఖ్యంగా దేవాలయాలస్థితిని బట్టి గ్రామాదికము యొక్క శుభాశుభాలు ఆధారపడి యుండును గనుక వాస్తవ శాస్త్రవేత్తలతోడను ఆగమశాస్త్రవేత్తలతోడను సంప్రదించి దేవాలయాల నిర్మాణమును చేయడం శుభము అని గ్రహింతురుగాక!

27. శాలా భేదములు - నిర్మాణ భేదాలు

శలన్తి గచ్చని అస్యామ్ ఇతి - శాలా - దీనియందు చేరుదురు గనుక ఇదిశాలా శల - గతౌ శల్యతే శ్లాఘ్యతే ఆశ్రయత్వేన ఇతిశాలా ఆశ్రయహేతువుచే శ్లాఘింపబడును గాని ఇది శాల అనబడును. శల-శ్లాఘాయామ్ (అమరసుధా)

ఇటుల శాలా శబ్దానికి నిర్వచనములు అనేకం శాస్త్రకారులచే చేయబడినాయి.

వెనుక గృహశబ్ద నిర్వచనము - గృహణీతిపురుషః చతుర్విధపురుషార్థఫలం అత్ర ఇతి గృహమ్ - పురుషుడు ఇచ్చట చతుర్విధ పురుషార్థఫలమును గ్రహిస్తాడు గనుక ఇది గృహము - ఇత్యాదిగా విపులంగా నిరూపింపబడింది. మరియు గృహణీకిని గృహానికిని గల సంబంధమును వివరింపబడింది.

“దినేదినేహ్యాభివృద్ధిర్నతత్రక్షయ ఉచ్యతే”

భావము - సంఘానికి నూతన విషయాల ద్వారా దినదినము అభివృద్ధియేగాని క్షయము - అనగా తగ్గుదల అనేది లేదు.

గృహశాలాదులు - మానవులు తమ అవసరాలకు ఏర్పాటు చేసికొన్నవియే గనుక మానవుల మార్పును అనుసరించి అవియును మారక తప్పదు.

పూర్వము సైన్యము చతురంగబలము అని నాల్గు విధాలుగా ఉండేది. రథబలము - గజబలము, తురగ (గుట్టము) బలము. కాల్బలము అనేవి నాటి నాల్గువిధాలైన సైన్యముల నామములు.

నేడు సంఘము ఎంతో అభివృద్ధిని పొందింది. ఈ నాల్గు విధాలైన సేనా సమూహము నేడు భూతల సైన్యము అయింది. ఇంతేగాదు రథగజాదుల స్థానంలో శతఘ్నులు, ట్యాంకులు మొదలైనవి ప్రముఖస్థానాన్ని పొందినాయి.

ఇక జలసైన్యము అనగా నౌకబలము, వాయుసేన అనగా విమాన బలము, అని మరి రెండు సేనలును చేరినవి. వీటికి తగినట్లుగా నౌకా నిర్మాణకేంద్రాలు, విమాన నిర్మాణ కేంద్రాలు నూతన ఆయుధశాలలు ప్రయోగశాలలు మొదలైన క్రొంగ్రొత్త నిర్మాణ విశేషాలు ఎన్నియో అవసరములు అయినవి. ప్రాచీనమయాది వాస్తుశాస్త్రాలలో నౌకా-విమాన నిర్మాణాది శాలా లక్షణాలు లేవు. దుర్గ లక్షణాలు విస్తృతంగా గలవు. మహర్షి వాల్మీకి, తన కావ్యంలో లంకానగరాన్ని సప్తప్రాకారవేష్టితగా అభివర్ణించాడు. త్రికూటపర్వత శిఖరమునందు ఉన్నట్లుగా అనగా గిరిదుర్గగాను ఉల్లేఖించాడు. రామాయణంలోని “సప్త ప్రాకారవేష్టితామం త్రికూట శిఖరే లంకాం స్థితాం స్వస్థోదర్భహ” ఇత్యాది వాక్కులు ఇందుకు ప్రమాణాలు అగును.

మహర్షులు మనకంటే గొప్పవారు

ఇచ్చట పాఠకులకు కొన్ని సంశయాలు గల్గవచ్చును. అదేమి యనగా ఇంద్రియాతీతమైన ఆత్మానుభూతిని పొందినవారై లోకహితకాంక్షతో పరమజీవన గమ్యమైన ఉపనిషత్తులను ఆవిష్కరించిన వారైన మహర్షులు మనకంటే తక్కువవారా? మొదలైన సంశయాలు గల్గవచ్చును.

ఇందులకు సమాధానము - మహర్షుల దృష్టిలో మనము తనగా నేటి శాస్త్రజ్ఞులు అందరును మిక్కిలి అల్పులే అనక తప్పదు. ఏలననగా వీరి పరిశోధనలు అన్నియును ఈ సూర్యకుటుంబాన్ని దాటి వెళ్ళడంలేదు.

జ్యోతిషశాస్త్రాన్ని అనుసరించియు, ప్రణవవాద సిద్ధాంతాన్ని బట్టియు విచారించినచో ఈ భూమియేగాక ఈ సూర్య కుటుంబం అంతయును విశాల సంసార దృష్టిలో చాల అల్పం అని వెనుక తెల్పబడింది. బ్రహ్మాండ - విశ్వ - జగత్ - సంసారవానులకు నల్లరికిని వరస్పర సహకారభావం ఉండేది అనియు అందు నిమిత్తము లోకాంతరగమనాగమనములు జరుగుతుండేవి అనియు మనకు రామాయణ భారతాదుల వల్లను సచికేతోపాఖ్యాన రూపమైన కరోపనిషత్ ఇత్యాదుల వల్లను తెలుస్తూవుంది. ఇంతేగాదు పరస్పర ప్రేమలు వివాహ బంధాలు సైతం ఉండేవి అనియు స్ఫుటంగా కొన్ని గాధలవలన గ్రహింప గలుగుతున్నాము.

ఇందులకు ఉదాహరణలు:

1. దమయంతిని వరింపదలచి ఇంద్రాదులు భూలోకానికి రావడం.
2. శంతనుడు గంగాదేవిని వివాహమాడడం.
3. ఊర్వశి పురూరవ ప్రేమచరిత్ర.
4. ఊర్వశి శాపంచే అర్జునుడు నపుంసకుడు అవడం.
5. ఇంద్రుడు అహల్యను ప్రేమించడం.
6. విక్రమార్కుని నైపుణ్యమునకు మెచ్చి మహేంద్రుడు ద్వాత్రింశత్ (32) సాలభంజికాయుతమైన మణిమయ సింహాసనమును అతనికి బహూకరించడం
7. దశరథుడు ఇంద్రసహాయార్థము శంబరునితో యుద్ధం చేయడం

ఇలా ఎన్నియో దృష్టాంతాలు ఉల్లేఖింప వీలు అగును.

నేడు సమస్త దేశాలవారు తమ అవసరాలకు ప్రపంచబ్యాంక్ నుండి అప్పును పొందే విధంగా నాడు వివిధ లోకాలవారు తమ అవసరాలకు కుబేరుని నుండి నయంగానో భయంగానో ధనాన్ని పొందేవారు అనియు తెలుస్తుంది.

కలియుగప్రత్యక్ష దైవమైన శ్రీనివాసుడు తన వివాహానికై కుబేరుని నుండి అప్పుపొందాడు ఇది నయాన పొందిన ఋణము.

సూర్యవంశీయుడు రఘుమహారాజు, కొత్తునికి గురు దక్షిణగాధనము నిచ్చుటకై కుబేరునిపై దండయాత్రకు సన్నద్ధుడౌతాడు. అప్పుడు కుబేరుడు అది గ్రహించి భయంతో రఘుమహారాజు ధనాగారములందు కనకవర్షం కురిపిస్తాడు. ఇది భయపెట్టి పొందిన ఋణము.

ఇక లంకేశ్వరుడైన రావణుడు అయితే సర్వ సంపదలు వీరభోజ్యాలు - అని తలంచాడు. తపోబలంచే అనంతమైన శక్తులను సంపాదించాడు. చతుర్దశ భువనాలను జయించాడు. కృతయుగంనుండి దాదాపు శ్రీరామచంద్రుని అవతార పర్యంతమైన త్రేతాయుగము వరకు లంకా సామ్రాజ్యనేతయై విరాజిల్లాడు.

ఇంతటి అతి లౌకిక శక్తి సంపన్నులకు దుర్గాది నిర్మాణములు అనావశ్యకములు గానే భాసిస్తాయి అయిననూ పాలితులైన సామాన్య ప్రజలకు రక్షణకై దుర్గాదికం నిర్మించి యుందురు.

సారాంశము: అనంత బ్రహ్మాండాలతోడి సంసారం అంతయును ఒక కుటుంబముతో సమానమైనది. ఒక్కొక్క సూర్యకుటుంబం ఒక్కొక్క బ్రహ్మాండం అగును. ఒక బ్రహ్మాండవాసులకు ఇంకొక బ్రహ్మాండవాసులతో అతి ప్రాచీనకాలమున పరస్పర సహకారాలును సంబంధ బాంధవ్యాలును ఉండేవి.

జలప్రళయాయులచే ఆర్జిత విజ్ఞాన సంపద అంతయును నశించినది. మరల క్రమంగా విజ్ఞానాభివృద్ధికై మానవుడు కృషి చేస్తున్నాడు. కొంతకాలం వరకు అమెరికా భూభాగమే తెలియదు. నేడు అమెరికా తెలియనివారు సామాన్యంగా విద్యావంతునిలో లేరు అన్నను అతిశయోక్తిగాదు. మరియు అమెరికా వెళ్ళివచ్చినవాడే మేధావిగా తలంపబడుచున్నాడు. అందుచే తనకు తెలియనంతమాత్రముచే అనంత సూర్యకుటుంబస్థితిని గాని వాటి పరస్పర సంబంధాలను గాని మిథ్య అని తలంపరాదు.

ప్రస్తుతాంశము

నేటి పరిస్థితిని అనుసరించి నిర్మాణములను ముఖ్యంగా మూడు విధాలుగా విభజింపవచ్చును అవి.

1. నివాస గృహాలు
2. సామాజిక నిర్మాణాలు
3. యంత్రాలయాలు

అని తలంపదగును

బీదవాని గుడిసె మొదలుకొని కోటీశ్వరుని మహాభవనం వరకు ఉండే నిర్మాణాలు అన్నియును నివాస గృహాలలో చేరును.

ధర్మశాలలు, వైద్యశాలలు, విద్యాలయాలు, ప్రభుత్వ భవనాలు, రైల్వే స్టేషన్లు, బస్ స్టేషన్లు, జైళ్లు, దేవాలయాలు మొదలైనవన్నియును సామాజిక గృహాలు అనదగును. మరియు మార్కెట్టు వంటి వ్యాపార నిర్మాణాలును సామాజిక నిర్మాణాలే అనవచ్చును.

ఆయిల్ మిల్లులు, దూది మిల్లులు, జవుళి మిల్లులు, విమాన నిర్మాణ శాలలు, నౌకా నిర్మాణ కేంద్రాలు మొదలైనవి అన్నియును యంత్రాలయాలలో చేరును.

ఇటుల మూడు విధాలుగా విభజించినామే గాని ఒకదానిలో ఇంకొకటియు సామాన్యంగా కొన్ని యెడల సౌకర్యార్థమై ఏర్పాటు చేయబడుతుండును.

ఉదా : సామాజిక నిర్మాణాలైన వైద్యాలయాలయందును. కర్మాగారాలయందును. అచ్చట పనిచేసే ముఖ్యులకు కొందరికి నివాసగృహాలు ఉండును. అటులనే రెసిడెన్సీ పాఠశాలలో అధ్యాపకులకు నివాస గృహాల ఏర్పాటు ఉంటుంది. దేవాలయాలలో అర్చకులకు, కావలి వారలకు నివాస గృహాలు ఉంటాయి.

దండకాది నిర్మాణభేదములు

ఉపయోగమును బట్టి మూడు విధాలుగా ఉండే ఈ శాలలు అన్నియును నిర్మాణ పద్ధతులను బట్టి బహువిధాలుగా ఉండును.

అందు ముఖ్యమైన వాటిని, అందును శుభ లక్షణయుతములైన వాటిని పాఠకులకు పరిచయము చేయుచున్నాను.

దండకశాల

శ్లో || దండకంచపృథక్పాలాచైకశాలేతిసాస్పృతా

భావము - ఒక స్థలములో అనగా ఒక స్థాటునందు విడిగా ఒక గృహాన్ని నిర్మించినచో అది దండకం అనబడును. ఇది వాస్తు శాస్త్ర సమ్మతమై అనగా వాస్తుపురుషాంగ వేదాది దోష రహితముగా ఉండవలయును. ఇందు వృత్తాకారము అర్థవృత్తాకారము సమచతురస్రము దీర్ఘచతురస్రము ముషాయుతము, అనగా కిటికీలు గలది. ముషారహితము అలిందాయుతము అనగా వరండాలు గలది. అలిందరహితము మొదలైన భేదాలు ఎన్నియోగలవు.

ఏవేని సామానులు ఉంచే గోడానులు మొదలైన వాటికి కొందరు కిటికీలు ఉంచరు.

వసారాలు ఉంచదలచినచో వసారాల క్రిందనే వాస్తుసమ్మతమైన స్థలమున ద్వారం ఉంచవలయును.

వివరణ:

1. మూష-భద్రము-కిటికీ అనేవి పర్యాయపదములు అని తలంపదగును.
2. అలిందము, వసారా, వరండా అనేవి పర్యాయపదాలు అనియు తెలియదగును.
3. అలిందపదమును ముషార్దముగాను ప్రాచీనవాస్తు శాస్త్రకారులు ఉపయోగించారు.
4. మరికొందరు అలిందపదమును ద్వారము అనే అర్థమునందును ఉపయోగించుచున్నారు.

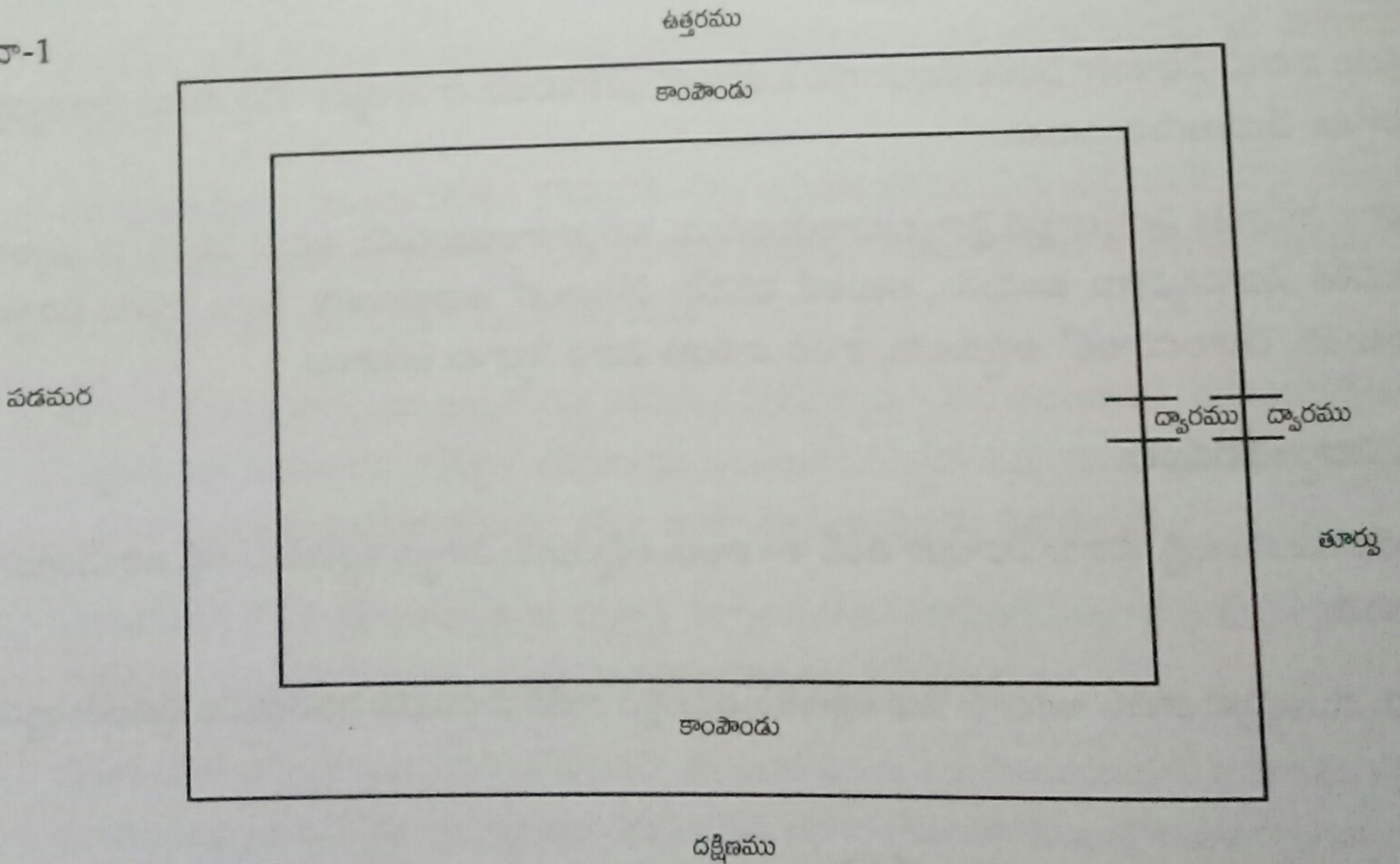
శ్లో "కేచిదాలిందకం ద్వారం ప్రవదంతి మనీషిణః"

భావము - కొందరు విద్వాంసులు - ద్వారమును అలిందము అనుచున్నారు.

5. శాలను కొందరు గది అందురు కొందరు గృహము అందురు.

ఏకశాలా (దండక) భేదములు

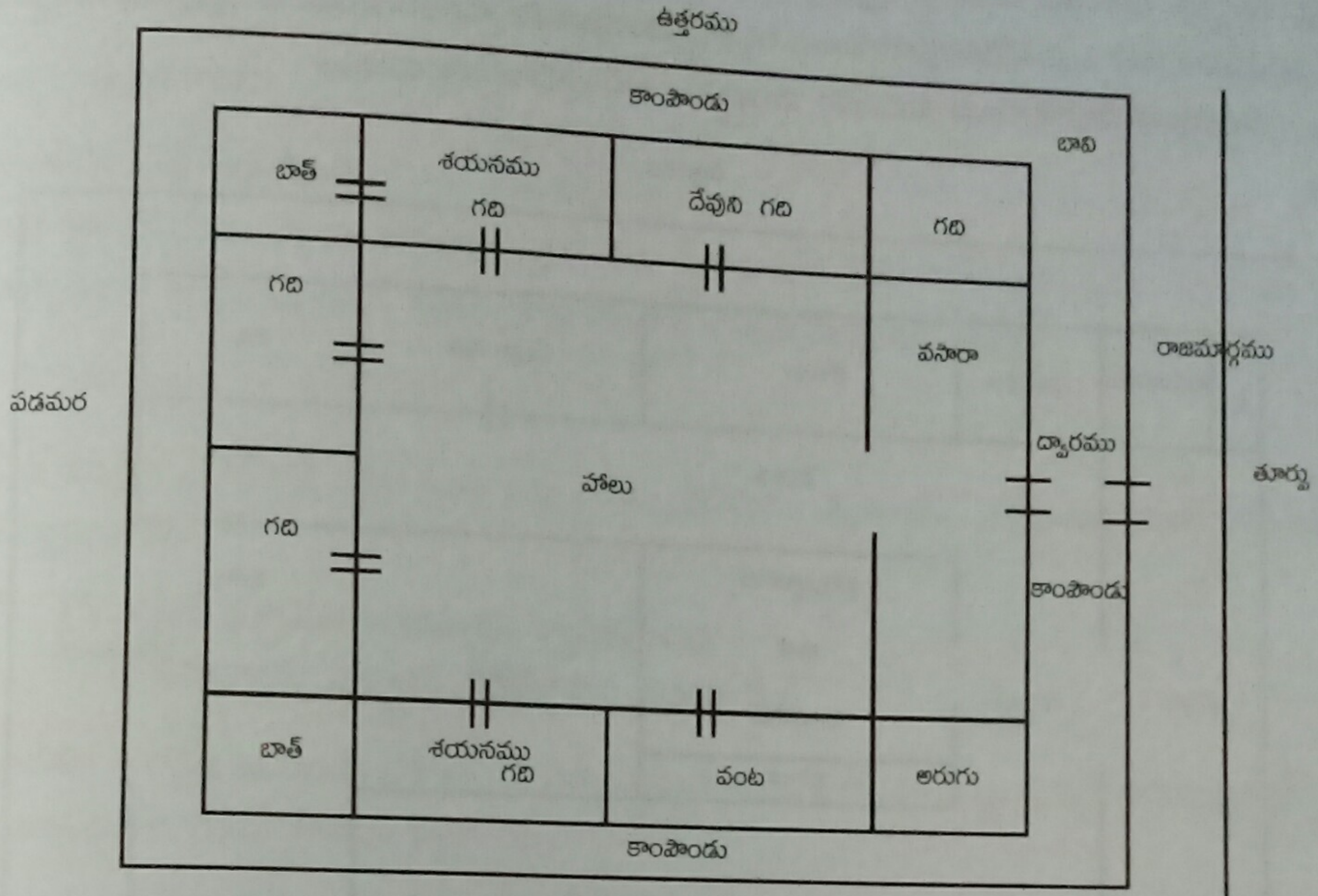
ఉదా-1

వివరణ :

1. దీనికి వసారా లేదు కిటికీ లేదు
2. కేవలము గోడనుగా ఉపయోగింపవచ్చును.
3. దీనికి తూర్పు ద్వారముగలదు. జయంత మహేంద్ర పదములందు ముఖద్వారము ఉంచబడినది.

వివరణ:

1. ఇది వసారా, మరియు కిటికీలు గల్గిన ఏకశాల
2. వసారాయందు ఉత్తరమున గది గలదు దక్షిణమున అరుగుగలదు
3. వసారా తర్వాత ఉత్తరమున దేవుని గదియు దక్షిణమున వంటగదియు గలవు.
4. నడుమ బ్రహ్మస్థానమున విశాలమైన హాలు గలదు.
5. వశ్చిమమున నడుమ హాలునకు రెండు ప్రక్కలను ఉత్తర దక్షిణములందు పడకగదులు శౌచగృహాయుతములు గలవు. అవియే స్నానపు గదులును అగును.
6. అవసరము అనిపించినచో తూర్పు వసారాలో గదిలోగాని లేక అరుగుపైన గాని ఇంటిపైకి పోవుటకు సోపానములు అనగా మెట్లు ఏర్పాటు చేసికొనవచ్చును.
7. నాల్గు దిక్కులందును నాల్గుమూలలందును సోపానములు ఉంచుటలో దోషంలేదు.

శ్లో॥ చతుర్దిక్కు చకోణేషు సోపానస్థానమీరితమ్॥

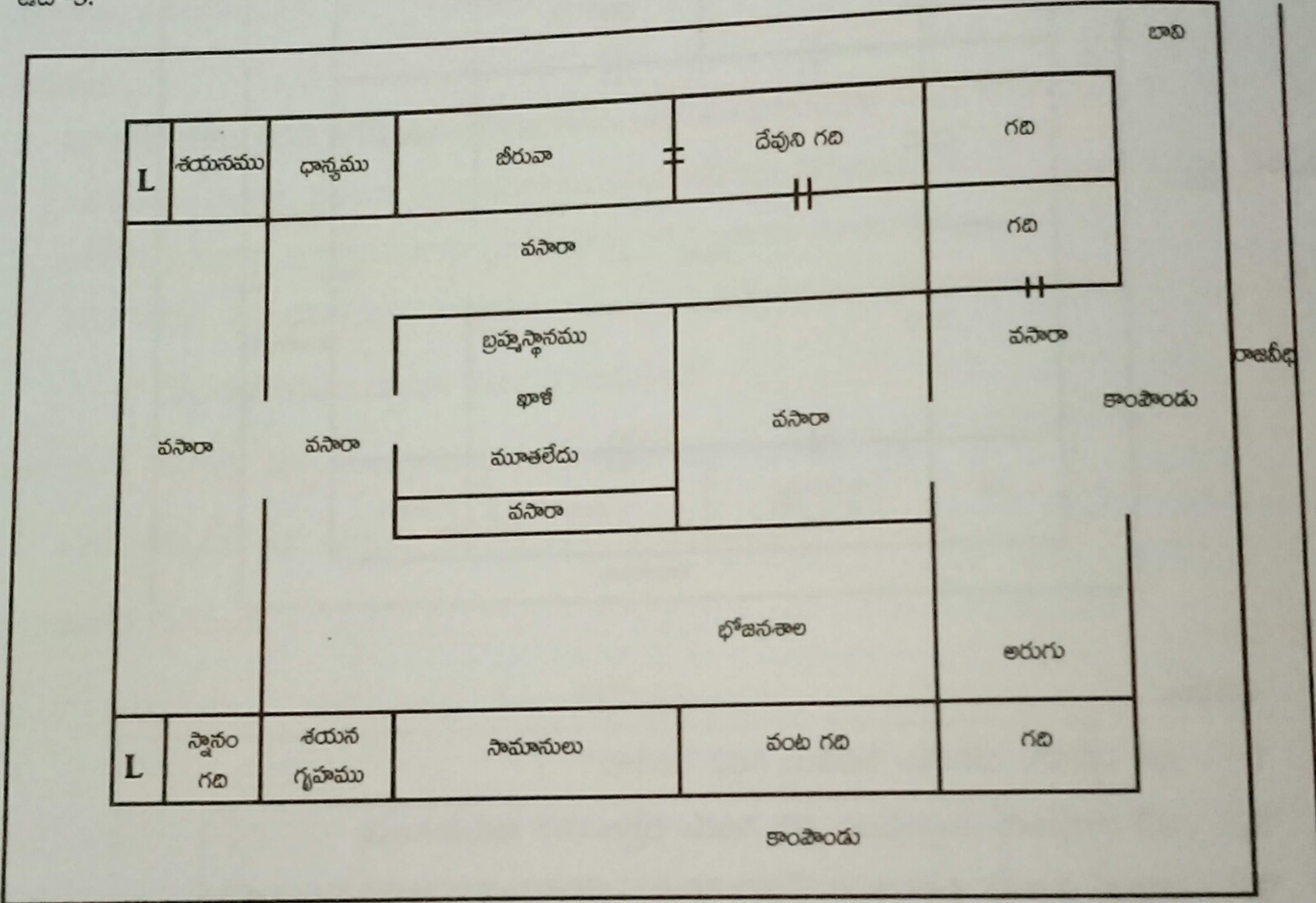
భావము - వసతిని బట్టి నాల్గుదిక్కులందుగాని లేక నాల్గు మూలలందుగాని సోపానములను ఏర్పాటు చేసికొనవచ్చును.

గమనిక: దీనిచే తూర్పునుండి పడమటికి పోవునట్లుగాని లేక ఉత్తరమునుండి దక్షిణమునకు పోవునట్లుగాని మాత్రమే సోపానములు ఉండవలయును. అనే ఆధునిక వాస్తు శాస్త్రకారుల బోధలు అశాస్త్రీయములు అని తెలియుచున్నది. మరియు పడమర దక్షిణములందు మాత్రమే అందును నైరుతి యందు మాత్రమే బరువు విధంగా ద్వారస్తంభ సోపానాదులు ఉండడం ముఖ్యము అని గ్రహింపవలయును.

ఉదా-3.

ఉత్తరము

బావి

దక్షిణము

వివరణ :

1. దీనికి తూర్పునను పడమరను రెండు దిక్కులను వసారాలు గలవు.
2. ఈ వసారాలకు ఉత్తర దక్షిణములందు గదులు గలవు.
3. గృహ మధ్యమునందును నాల్గు ప్రక్కలందు వసారాలు గలవు. నడుమ అనగా నాల్గు వసారాలకు నడుమ మూత లేని ఖాళీ స్థలము గలదు. ఈ ఖాళీస్థలము ఇంటి బేసిమట్టము కంటే కొంత తగ్గినదిగాను, వీధి నేలకంటే కొంత ఎత్తుగాను ఉండును. అచ్చట పడిన వర్షపు నీరు పోవుటకు గాను ఒక ప్రక్కన ముఖ్యంగా మూలభాగంలో ఒక చిన్న సారంగం ఉంటుంది.
4. అనుకూలతను బట్టి ఏ గదిలోనైనా ఇంటిపైకి పోవుటకు సోపానాలు ఏర్పాటు చేసికొనవచ్చును.

5. ఇదే విధంగా ఇంటిపైన మేడను సైతము పూర్తిగా గాని కొంతవరకు గాను కట్టుకొనవచ్చును.
6. పశ్చిమమునగాని దక్షిణమునగాని మేడను కట్టి ఉత్తర దక్షిణములందు ఖాళీగా ఉంచడం మంచిది. లేక కొంత భాగానికి వసారాసైతం వేయవచ్చును. ముఖ్యంగా వాస్తుపురుషమర్మవేధ లేనివిధంగా నిర్మాణం ఉండదగును. దండకములని వాస్తు శాస్త్రకారులచే పేర్కొనబడిన ఈ ఏకశాలలు బహువిధాలుగా గలవు. వృత్తాకారాలుగాను అండాకారములు గాను అర్ధవృత్తాకారములుగాను ఉండవచ్చును. ముఖ్యంగా... గృహస్థలము యొక్క పరిమితిని బట్టి వీటి ఆకృతులు ఉండును అని గ్రహింపదగును.

ద్విశాలలు - స్వస్తికశాలలు

(లాంగలశాలలు ఎల్ ఆకృతులు)

ఒక స్థలమునందు రెండు శాలలు ఉన్నచో అది ద్విశాల లేక స్వస్తిక శాల అనబడును. దీనికి ఆధునికులు ఎల్ ఆకృతిశాల అందురు. దీనికే లాంగలశాల యనియు మరియొకపేరు గలదు.

ఇందలి నియమములు

ఎల్ ఉండిన విధంగానే దక్షిణమున ఒక్కశాలను పడమర ఒక్కశాలను నిర్మించవలయునే గాని ఇతర విధంగా నిర్మింపరాదు.

శ్లో॥ దక్షిణే పశ్చిమేశాలాయుక్తం స్వస్తికమేవచ
తదేవాన్యాసు సర్వాసు దిక్షుశాలాం వినాన్యసేత్

భావము - దక్షిణమునందు ఒక శాలను పశ్చిమమునందు ఒక శాలను నిర్మించినచో అది స్వస్తికశాల అనబడును. ఇతరవిధంగా రెండు శాలలు కట్టరాదు.

వివరణ :

తూర్పునందు ఉత్తరమునందు ఖాళీవదలి పశ్చిమమునందు దక్షిణమునందు మాత్రమే శాల నిర్మాణము చేయవలయును అని సారాంశము.

స్వస్తి అనగా శుభము అని అర్థము అటుల నిర్మించిన శాలాధ్వయము శుభమును గల్గించును అని ఫలితార్థము. అతి ముఖ్యమైన విషయాలను అన్వయముఖంగాను వ్యతిరేకముఖంగాను బోధించడం అనేది మన శాస్త్రకారులకు అలవాటు.

ఉదా:

సత్యంవద - సత్యము పలుకుము (అన్వయపద్ధతి)

అన్యతం న వదేత్ - అసత్యము పలుకరాదు (వ్యతిరేక పద్ధతి)

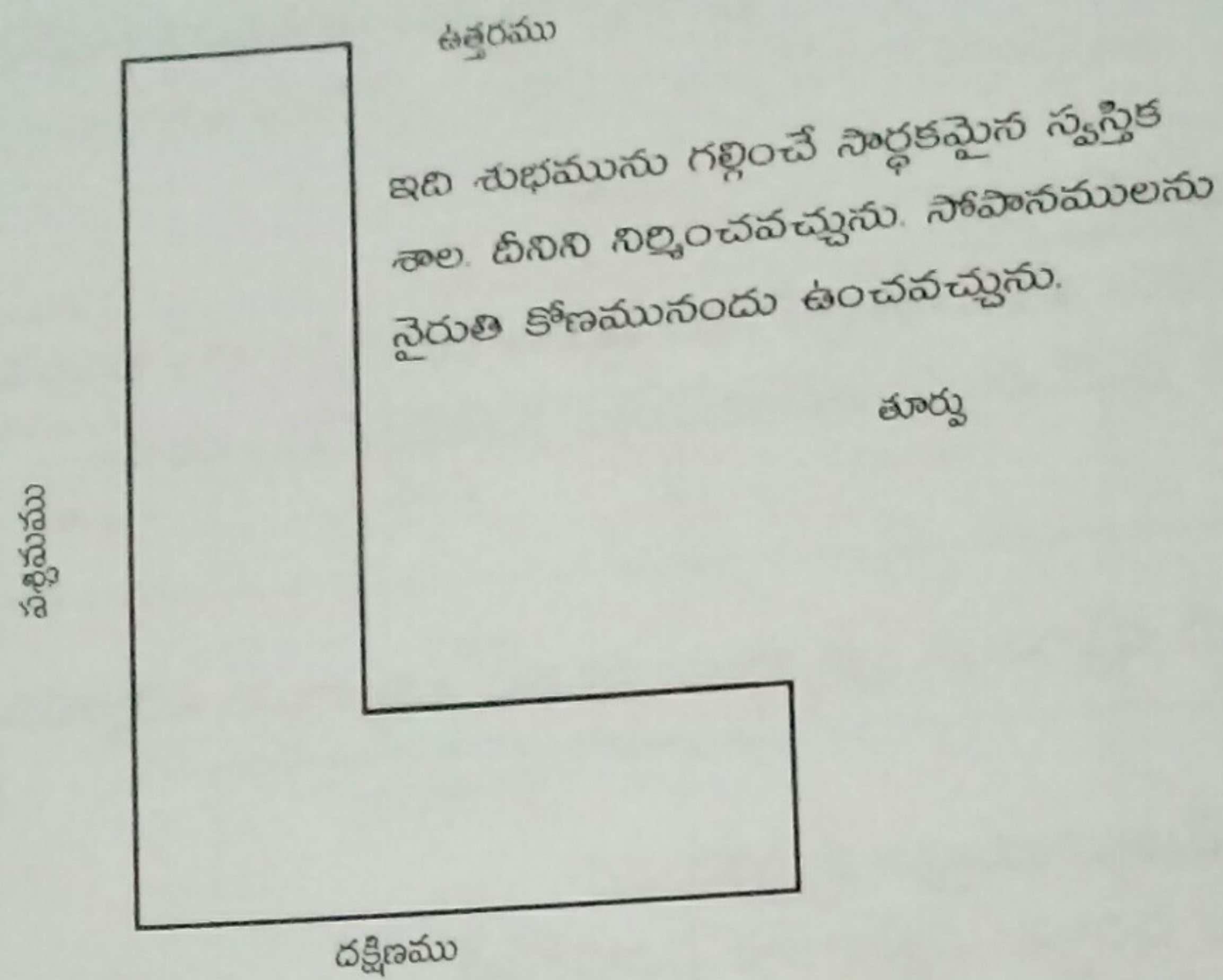
ఈ విధంగానే ద్విశాలా రూపములైన ఈ స్వస్తిక శాలల విషయంలోను శాస్త్రకారులు ఇలా బోధించారు.

శ్లో॥ పూర్వేవా దక్షిణేవాపి పూర్వేవాచోత్తరేపివా
పశ్చిమే చోత్తరేవాపి స్వస్తికంచ వినాశకమ్ ॥

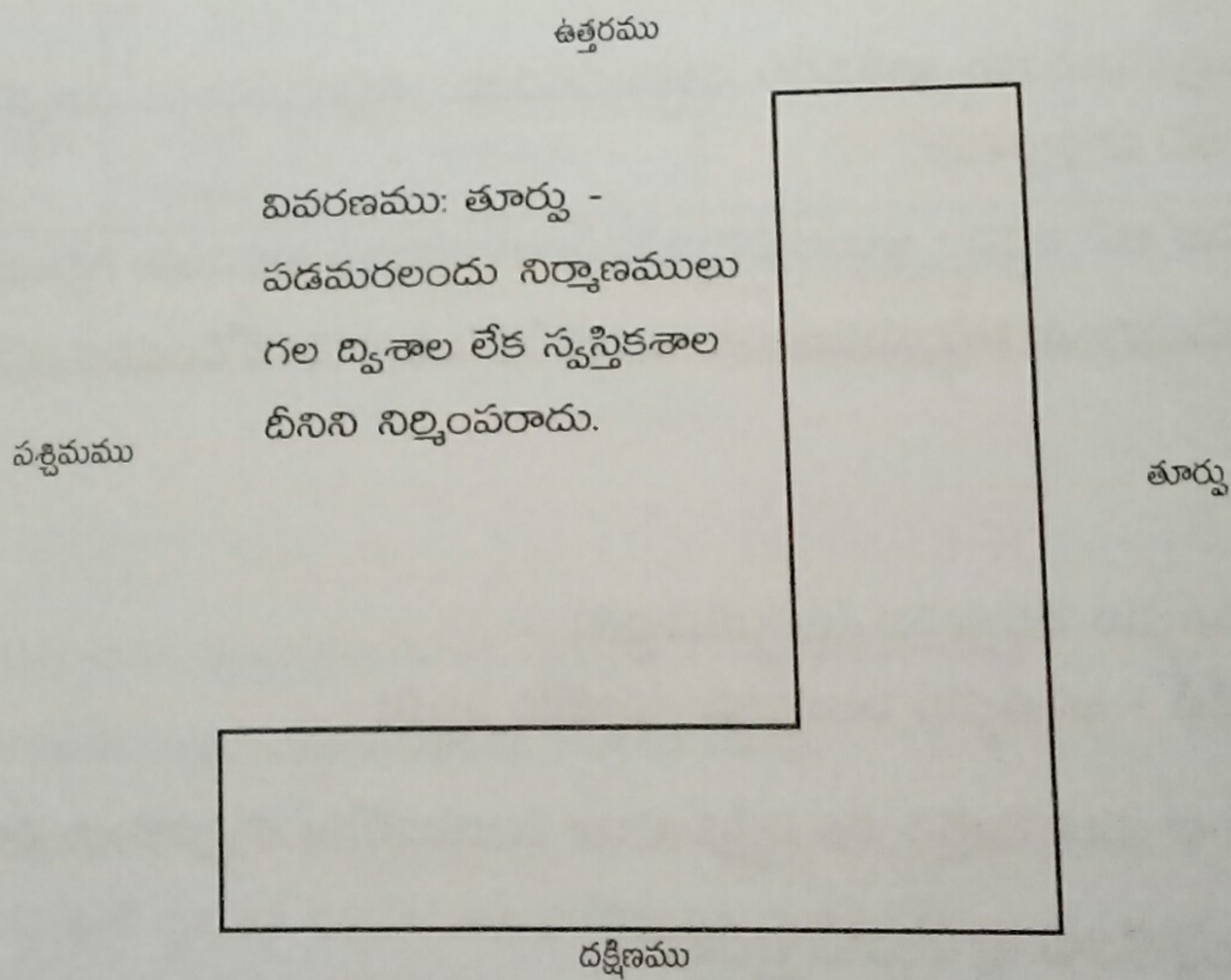
భావము - తూర్పు దక్షిణములుగా గానీ - తూర్పు ఉత్తరములుగాగానీ - పశ్చిమ ఉత్తరములుగా గానీ స్వస్తిక
శాలను నిర్మింపరాదు. అటుల నిర్మించినచో యజమానుడు నశిస్తాడు.
ఉదాహరణములను చూడుడు విషయము స్పష్టంగా తెలియగలదు

ఉదా-1

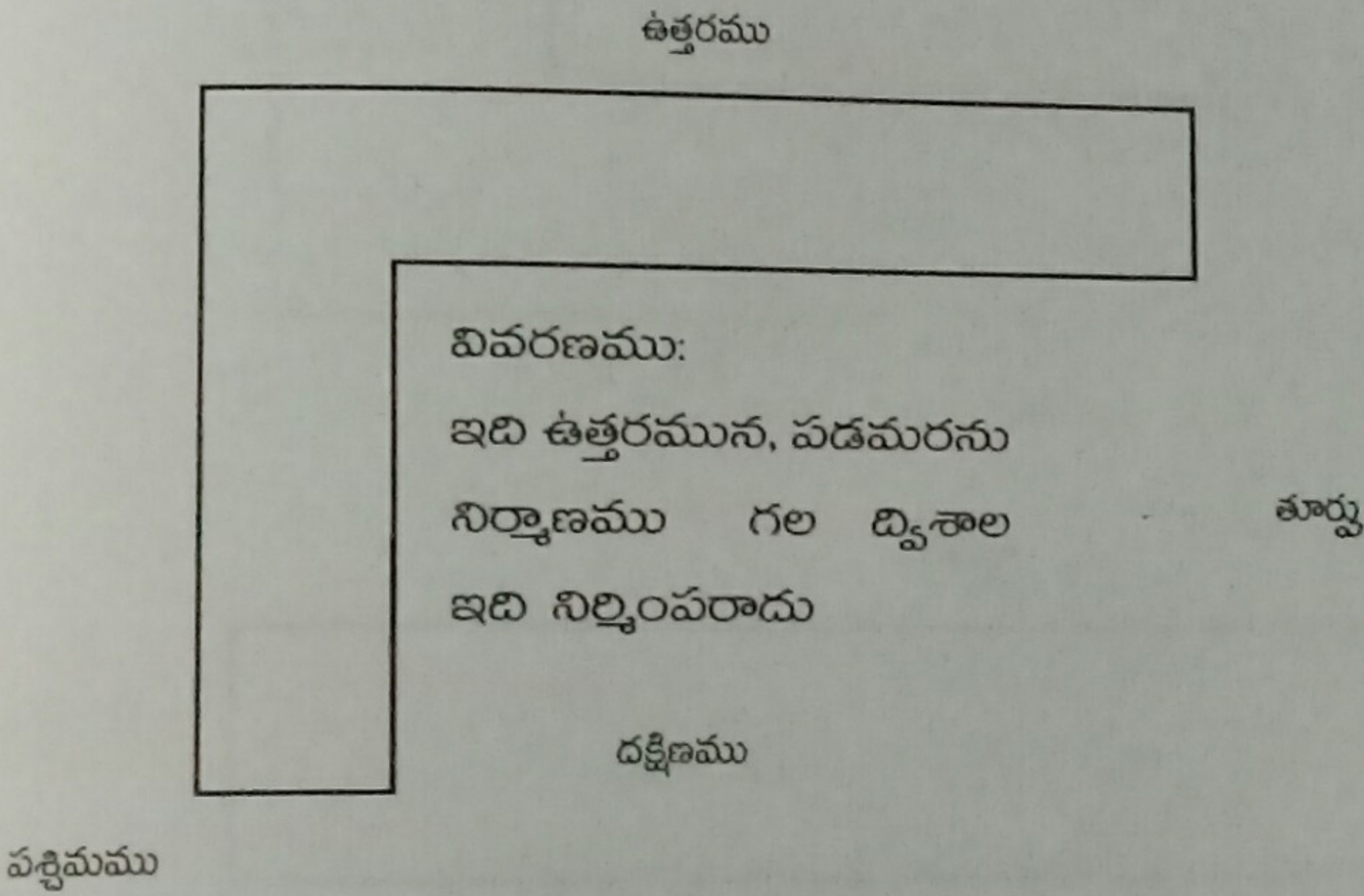
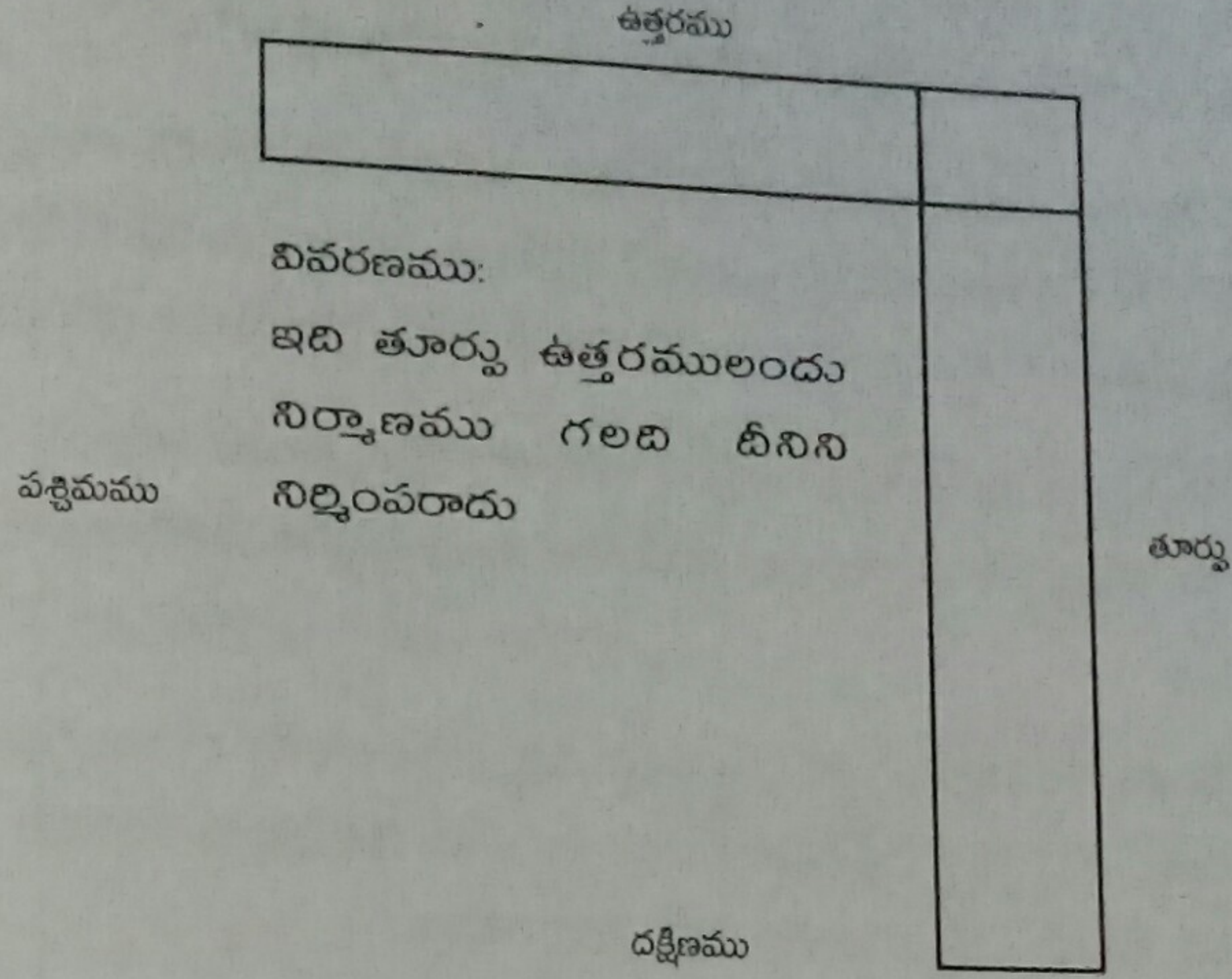
నిర్మించరాని స్వస్తిక (యల్ ఆకృతి) శాలలు ఇవి మూడు విధాలుగా ఉండును.

ఉదా-1

ఉదా - 2

త్రిశాలా గృహములు - మౌళిక గృహములు

(యు - యూ ఆకృతి గృహములు)

మౌళికం దీపకంచైవ త్రిశాలా పరికీర్తికా

భావము - ఒక స్థలమునందు మూడు దిశలందును మూడు శాలలను కట్టినచో దానిని మౌళికశాల లేక దీపకశాల అని అందురు. ఇది ఇంగ్లీషులోని యూ ఆకారముగా కొంతవరకు ఉండును.

ఈ మౌళిక (దీపక) గృహానికే శూర్పకము అనియు నామాంతరము గలదు.

ఇందు రెండు విధాలైన మౌళికశాలలనే శాస్త్రకారులు అంగీకరించారు. రెండింటిని దుఃఖదాయకములుగా నిరసించారు.

అంగీకరించిన రెండు ఇట్లు ఉండును.

“పూర్వేచ పశ్చిమేయామ్యే, యామ్యేప్రత్యక్షతోత్తరే,
శాలా సంయోగమే నరాస్యాత్ మౌళికం తదుదాహృతమ్॥”

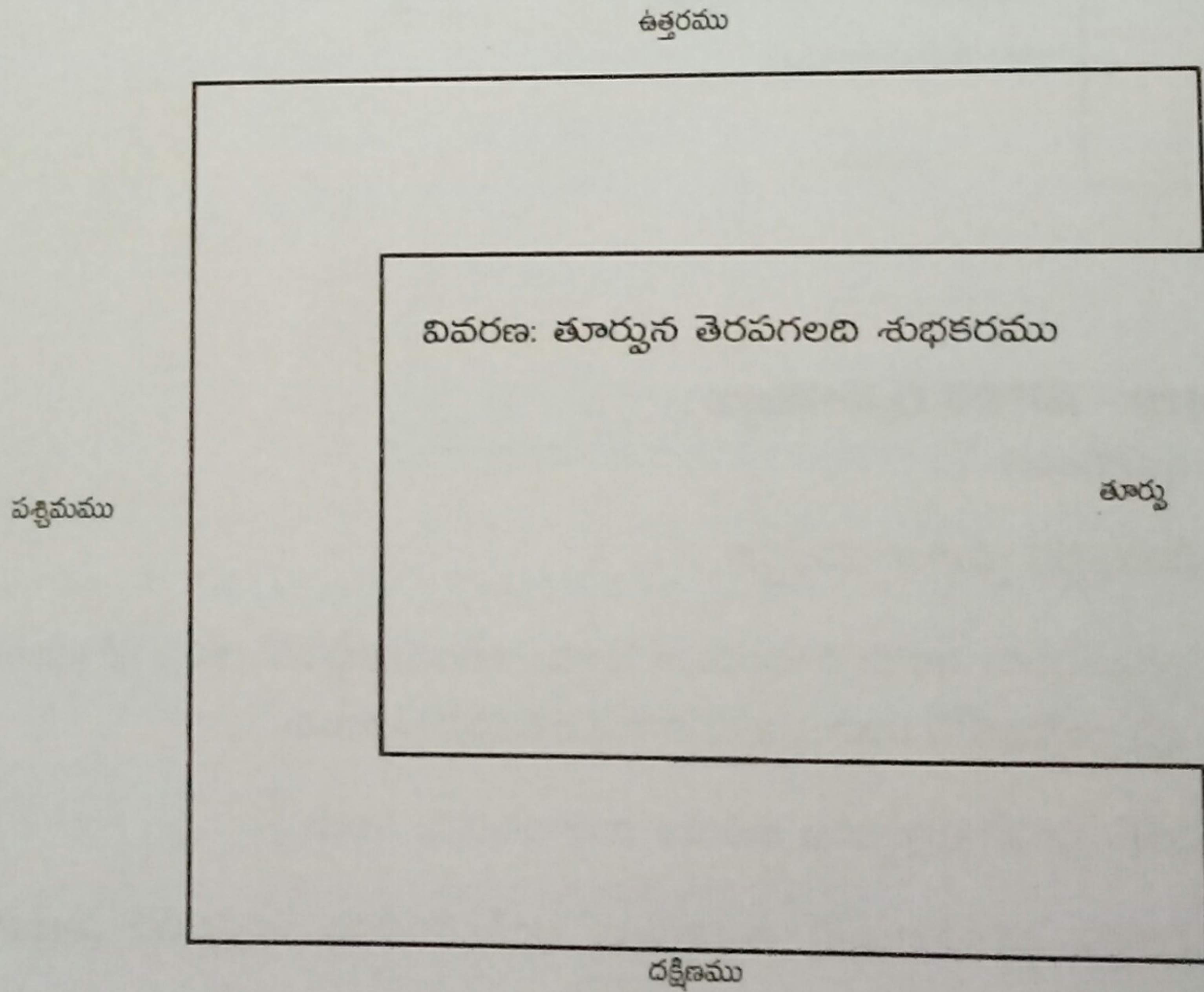
భావము - 1. తూర్పునందును దక్షిణమునందును, పడమటయందును శాలలు గలది అయిన త్రిశాలాగృహమైన మౌళికగృహము లేక దీపక గృహమును అటులనే దక్షిణమునందును పడమటి దిక్కునందును ఉత్తర దిక్కునందును శాలలు గలదైన త్రిశాలా గృహరూపమగు మౌళిక లేక దీపగృహమును ప్రశస్తములు అగును.

సారాంశము: తూర్పున తెరపగల్గిన తక్కిన మూడు దిక్కులందు శాలలు గలదియు. ఉత్తరమున తెరపగల్గిన తక్కిన మూడు దిక్కులందు శాలలు గలదియు అయిన ఈ రెండు త్రిశాలలు ప్రశస్తములు శుభదములు అగును.

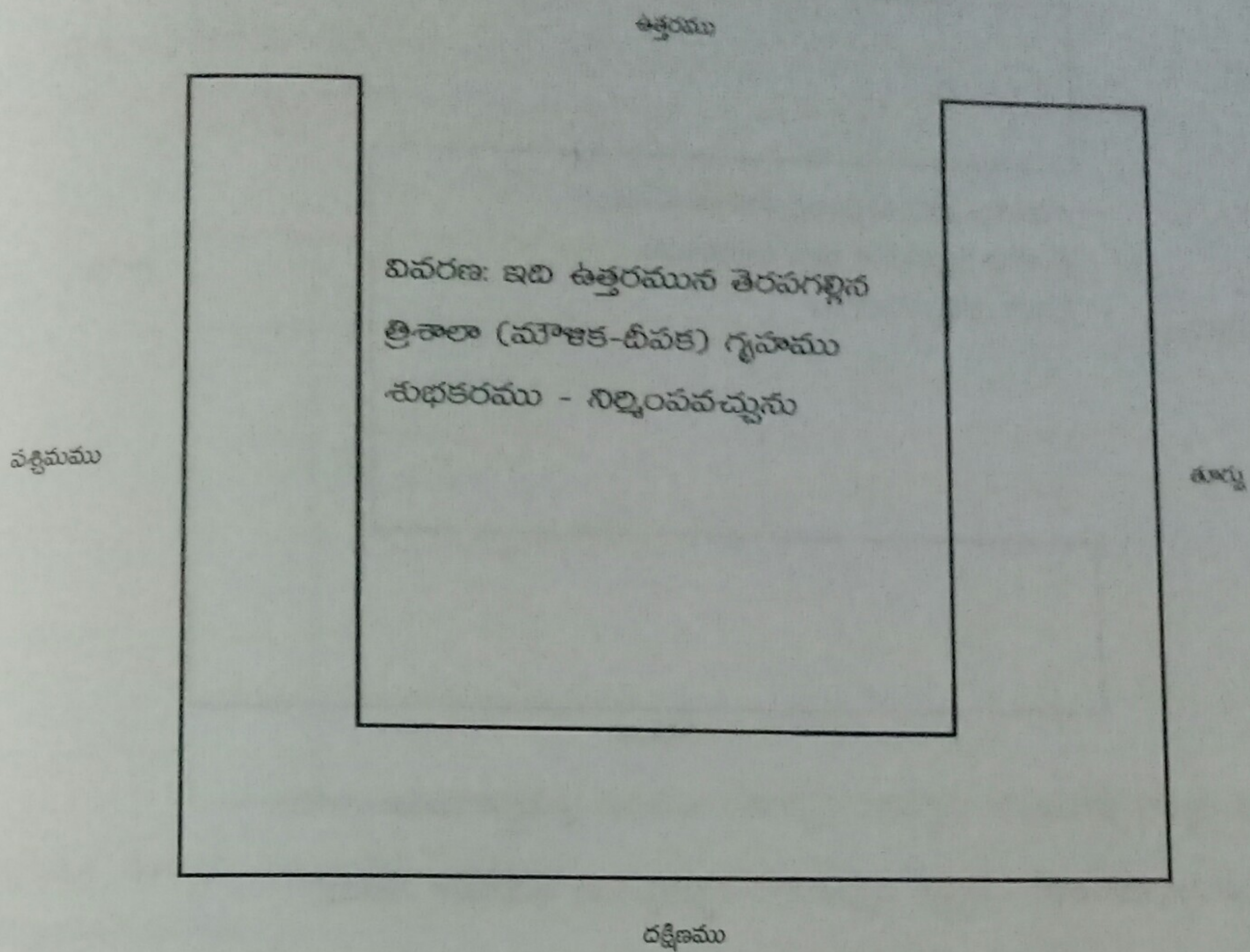
ఇక దక్షిణమునందు తెరపగల్గినదై తూర్పు ఉత్తర పశ్చిమములందు శాలలు గలదియు అటులనే పశ్చిమమునందు తెరపగలదై ఉత్తర తూర్పు దక్షిణములందు శాలలు గలదియు అయిన ఈ రెండు త్రిశాలా గృహాలు, పరిత్యాజ్యములు అనగా నిర్మింపరాదు. అని సారాంశము.

ఉదా -1.

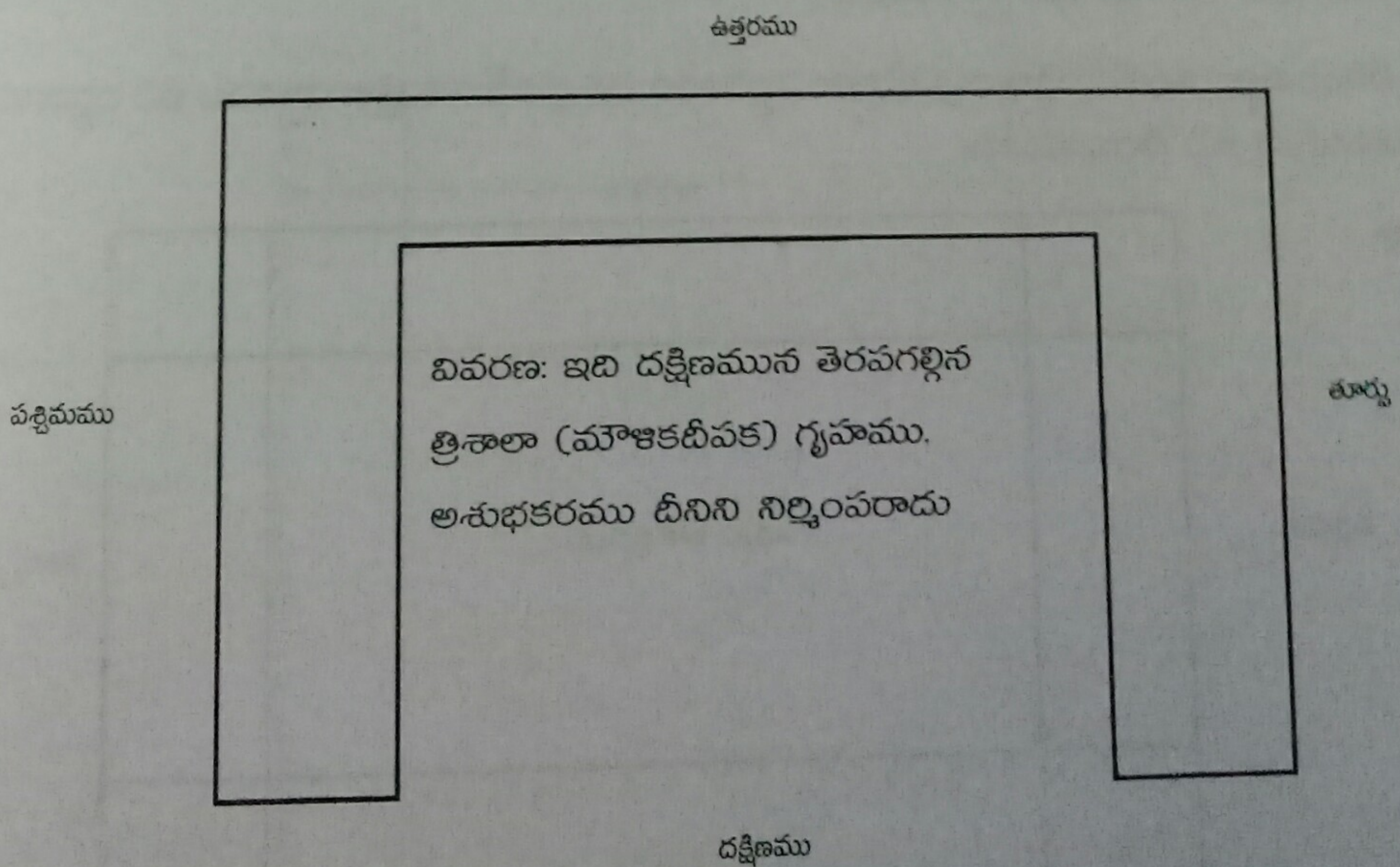
శుభదములైన మౌళిక (త్రిశాలా) గృహాలు

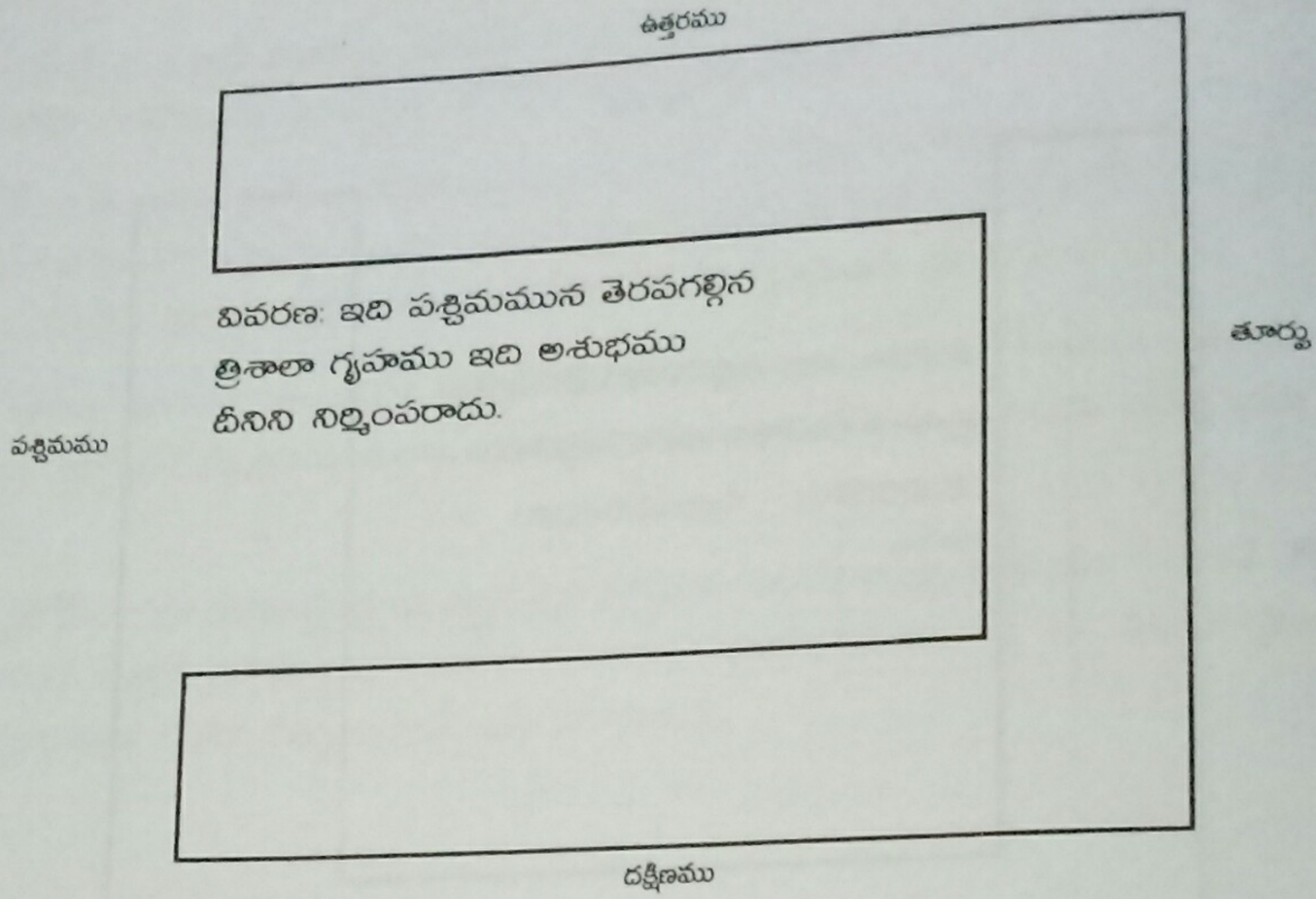

ఉదా-3

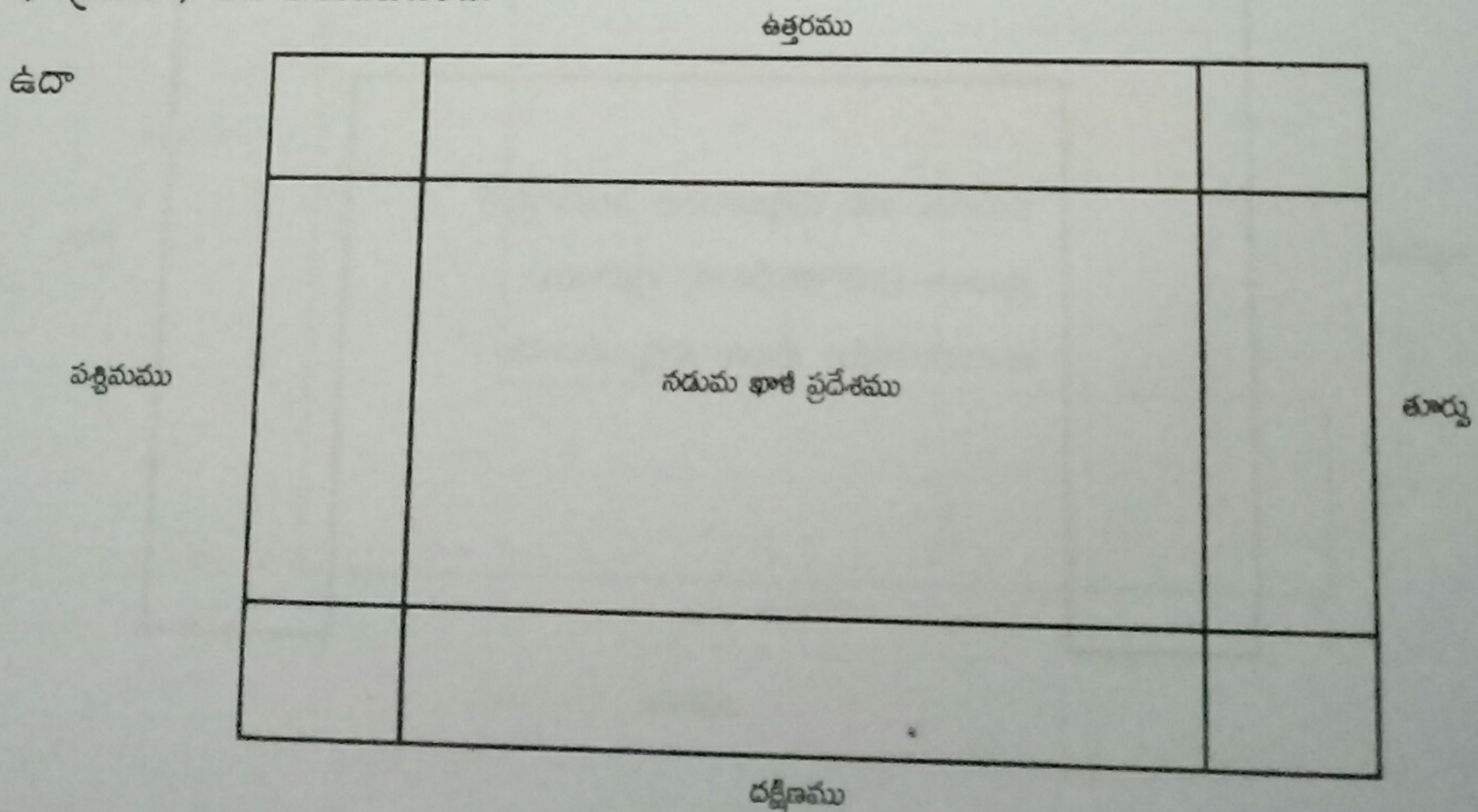
ఈ చతుశ్చాలాగృహమునకు వర్తమాన గృహము అనియు ప్రసిద్ధనామము గలదు.

వాల్మీకి రామాయణంలో - స్వస్తిక వర్తమానాది గృహప్రశంస అధికంగా గలదు.

“ప్రజజ్ఞాన తదాలజ్ఞౌ పద్మ స్వస్తిక సంస్థితై ।
వర్తమాన గృహైశ్చాపి సర్వతః సువిభూషితైః॥”

భావము - అన్ని యెడలను అన్ని విధాలను అలంకృతములైన పద్మగృహాలచేతను స్వస్తిక గృహాల చేతను వర్తమాన గృహాలచేతను లంకానగరము ప్రకాశించెను.

శ్రీధరీయవ్యాఖ్యానంలో “దక్షిణద్వార రహితం వర్తమానం ధన ప్రదమ్” (దక్షిణ ద్వారము లేని వర్తమాన గృహము ధనప్రదము) అని తెలుపబడింది.

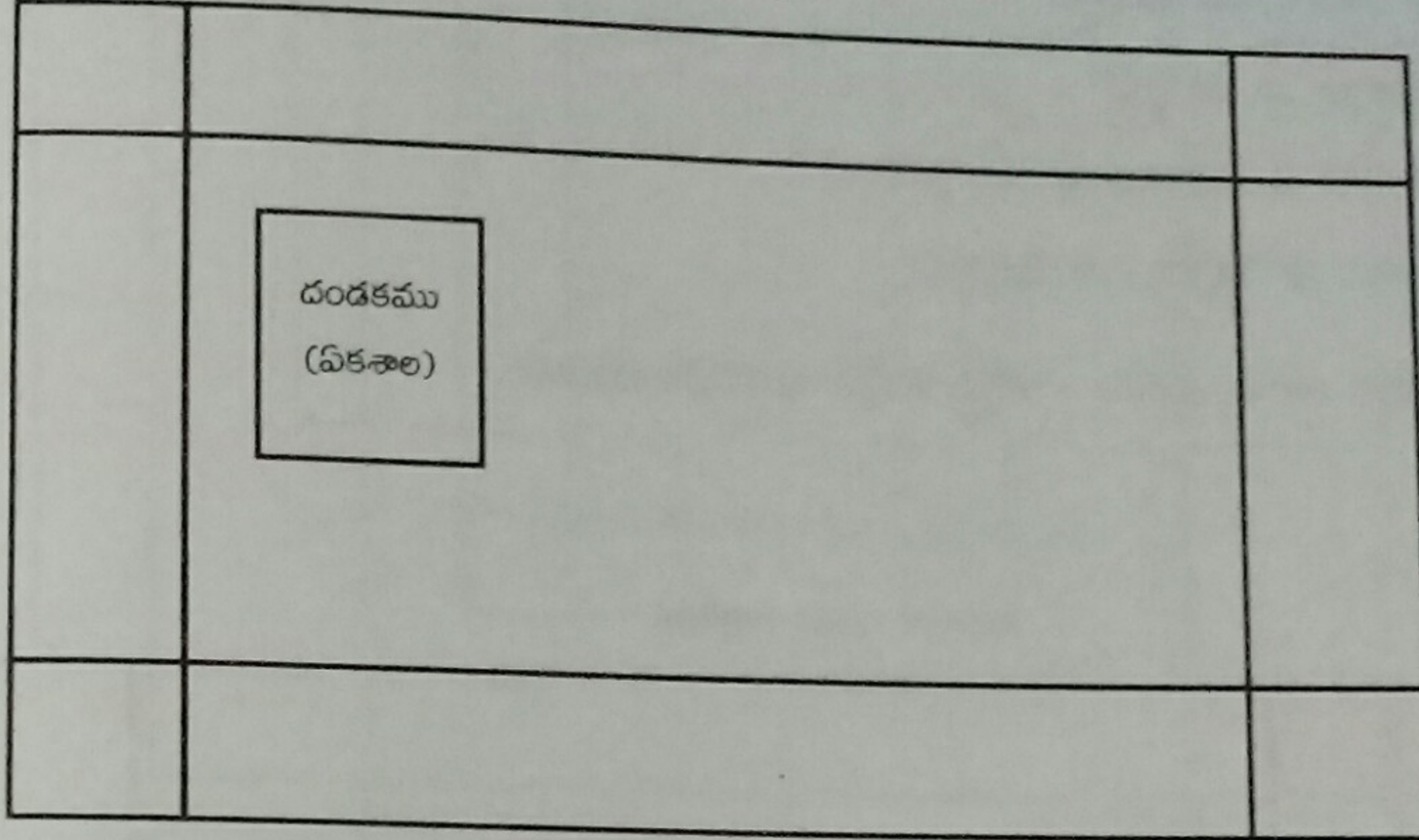

పంచశాలా గృహము

1. చతుశ్శాలలో నడుమ - ఏక శాలా గృహమును నిర్మించినచో పంచశాలా గృహము అగును. ఏకశాలకు దండకము అనిపేరు పూర్వము తెల్పబడినది అందుచే. చతుశ్శాల + దండకము వ పంచశాల అగును

ఉదా : పంచశాలా (చతుశ్శాలా + ఏకశాల)

వివరణ: మధ్యన నిర్మించెడి ఏకశాలను అనగా దండకశాలను నడుమ బ్రహ్మస్థానమును తప్పించి నిర్మింపవలయును.

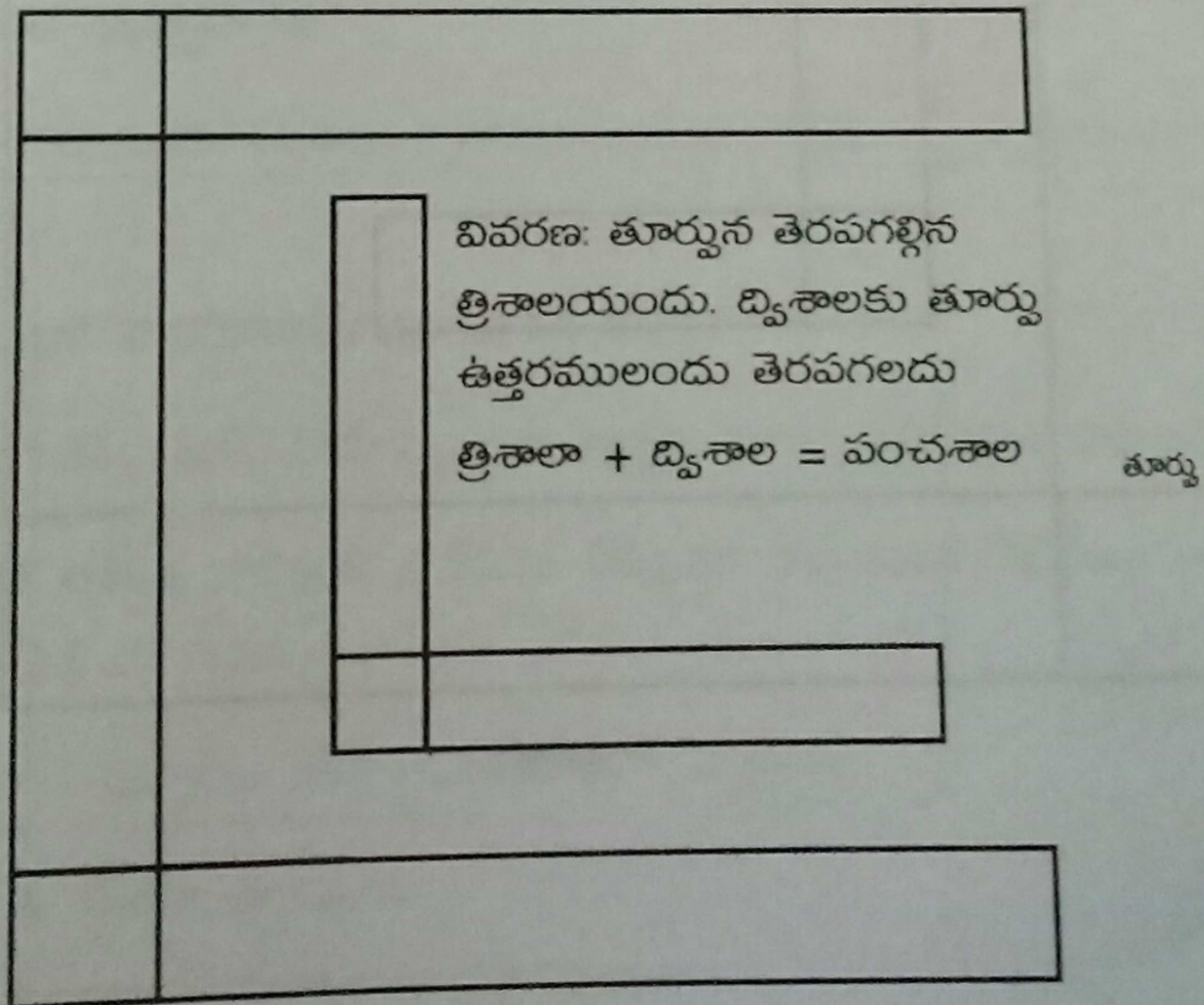
2. పంచశాల

ఇంకొక విధముగను పంచశాలను సాధింపవచ్చును మౌళికరూపమైన త్రిశాలను స్వస్థిక రూపమైన ద్విశాలను కలిపినచో పంచశాల అగును. ఈ త్రిశాలయు, ద్విశాలయు పూర్వోక్త రీతిగ వాస్తు సమ్మతములై ఉండవలయును.

ఉత్తరము

ఉదా :

పశ్చిమము

దక్షిణము

వాస్తవ కౌముది

ఇటులనే ఉత్తరమున తెరవగల్గిన త్రిశాలయందును ద్విశాలను నిర్మింపవచ్చును.

షట్కాల గృహములు

షట్కాల గృహము అనగా ఆరు శాలలు గలది ఇదియు శాస్త్రసమ్మతముగా బహువిధాలుగా నిర్మింపవచ్చును.

$$\text{చతుశ్కాల} + \text{ద్విశాల} = \text{షట్కాల}$$

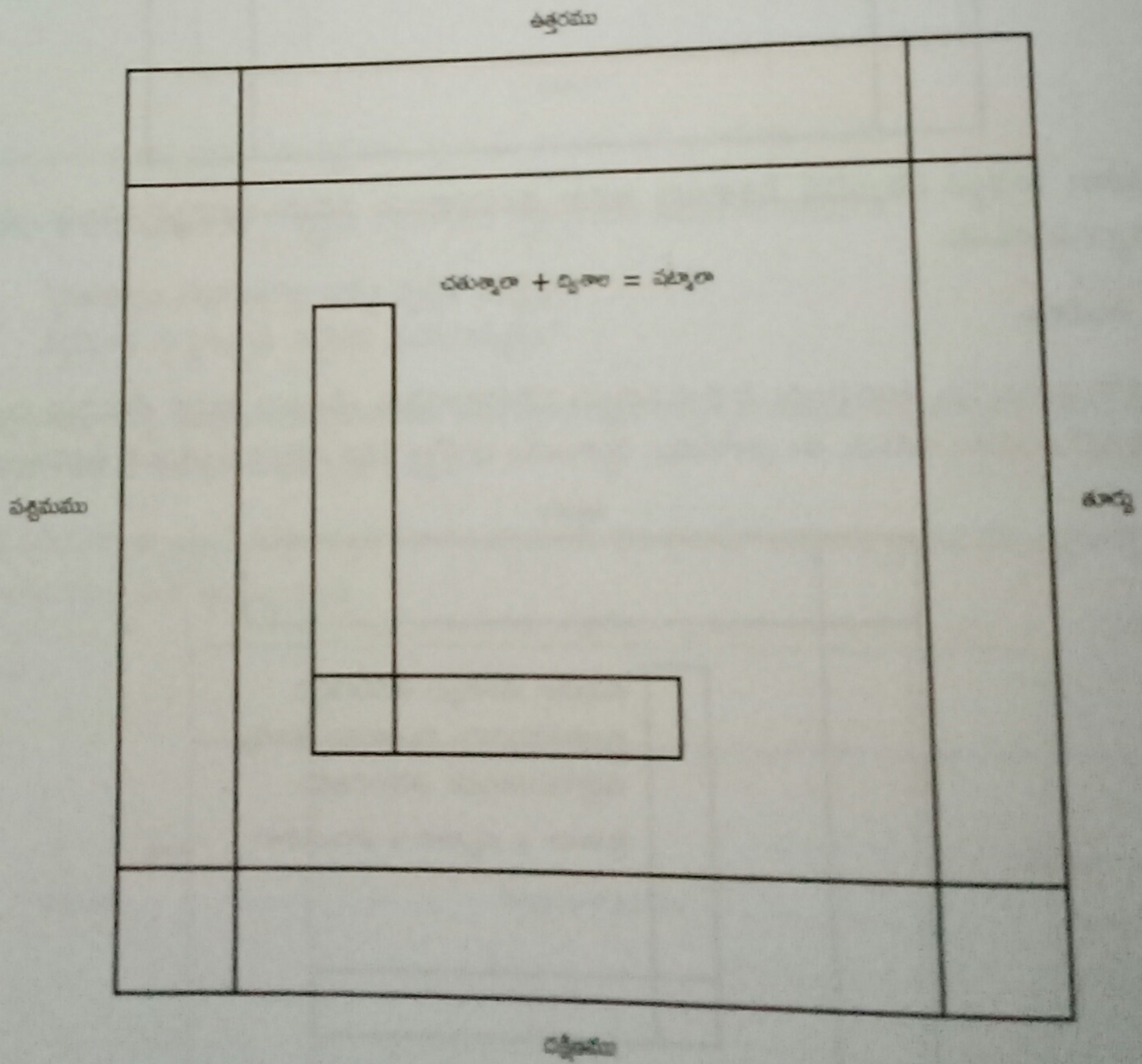
$$\text{త్రిశాల} + \text{త్రిశాల} = \text{షట్కాల}$$

$$\text{త్రిశాల} + \text{ద్విశాల} + \text{ఏకశాల} = \text{షట్కాల}$$

$$\text{ద్విశాల} + \text{ద్విశాల} + \text{ద్విశాల} = \text{షట్కాల}$$

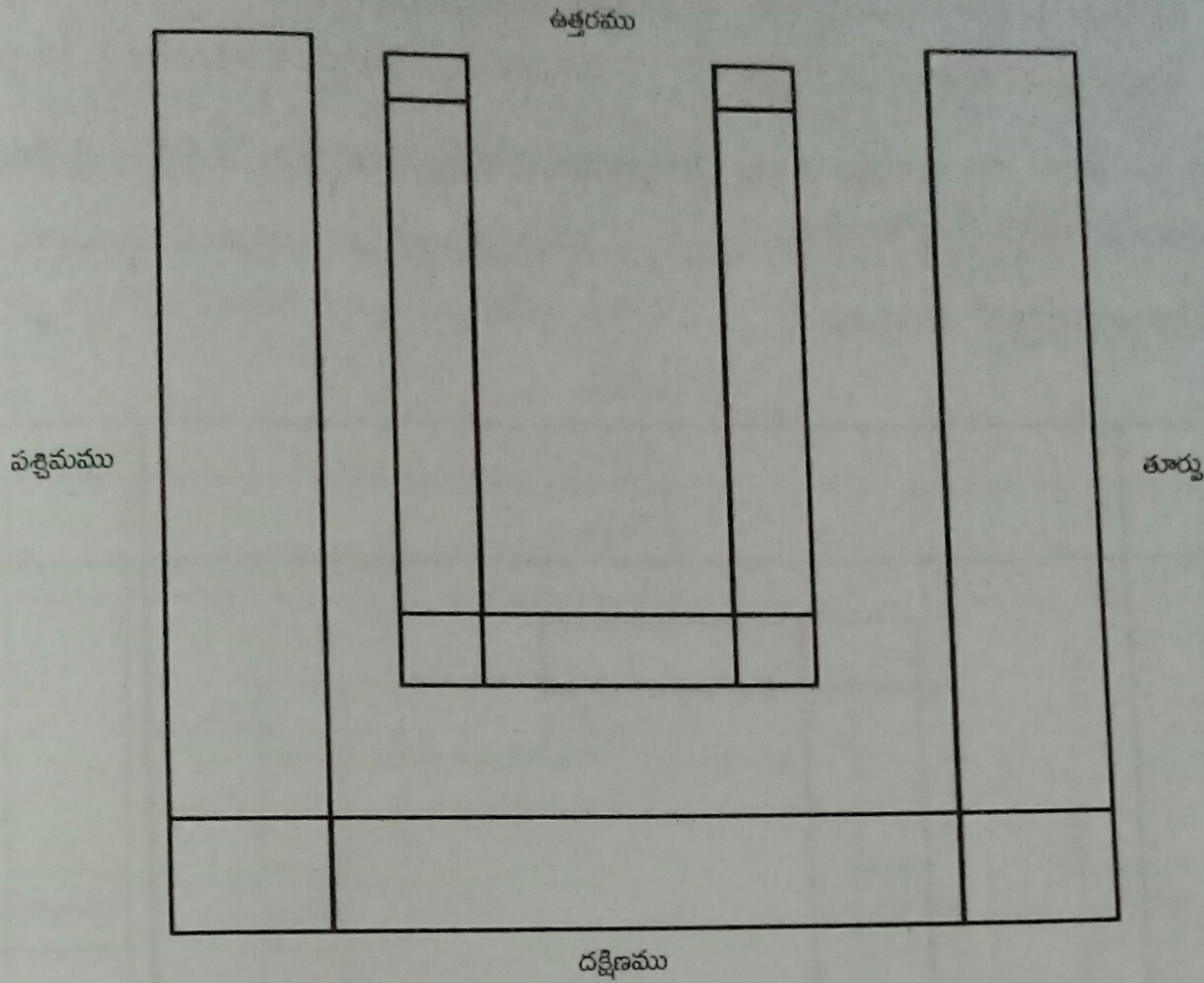
ముఖ్యంగా ఈ కలయిక అంతయును - శాస్త్రీయమై ఉండవలయును.

ఉదా 1

ఉదా-2 షట్పాల (త్రిశాలా + త్రిశాలా = షట్పాల)

వివరణ : ఇవి రెండును ఉత్తరము తెరపగల్గిన త్రిశాలలు - ఇటులనే తూర్పు తెరపగల్గిన రెండు త్రిశాలలు యొక్క కలయిక చేతను షట్పాల ఏర్పడును.

తక్కిన షట్పాల భేదాలను పాఠకులు స్వయంగా ఊహించగలరు. కిటికీలు - ద్వారాలు అన్నియును శాస్త్రసమ్మతంగా ఉండవలయును.

సప్తశాల గృహములు - సర్వతో భద్రగృహము

ఏడు శాలలు గల్గిన గృహమును సప్తశాలా గృహము అందురు. దీనికి సర్వతో భద్రము అని ప్రసిద్ధనామము గలదు.

సప్తశాలా విశేషణ సర్వతో భద్రమీరితమ్ అని మానసారము.

భద్రము । మూషా - కిటికీ - అనేవి సామాన్యముగా పర్యాయపదాలు అని వెనుక తెల్పబడింది.

ఈ సప్తశాలా గృహానికి తక్కిన వాటికంటె కొంచెము ఎక్కువగా భద్రములు (కిటికీలు) అన్ని ప్రక్కల ఉంచడం వలన దీనికి ఆ పేరు గల్గి యుండును.

ఇదియును పంచశాలా - షట్పాలల వలెనే బహువిధాలుగా ఏర్పడును.

ఉదా: చతుశ్శాలా + త్రిశాలా = సప్తశాల

త్రిశాలా + ద్విశాలా + ద్విశాలా = (7) సప్తశాలా

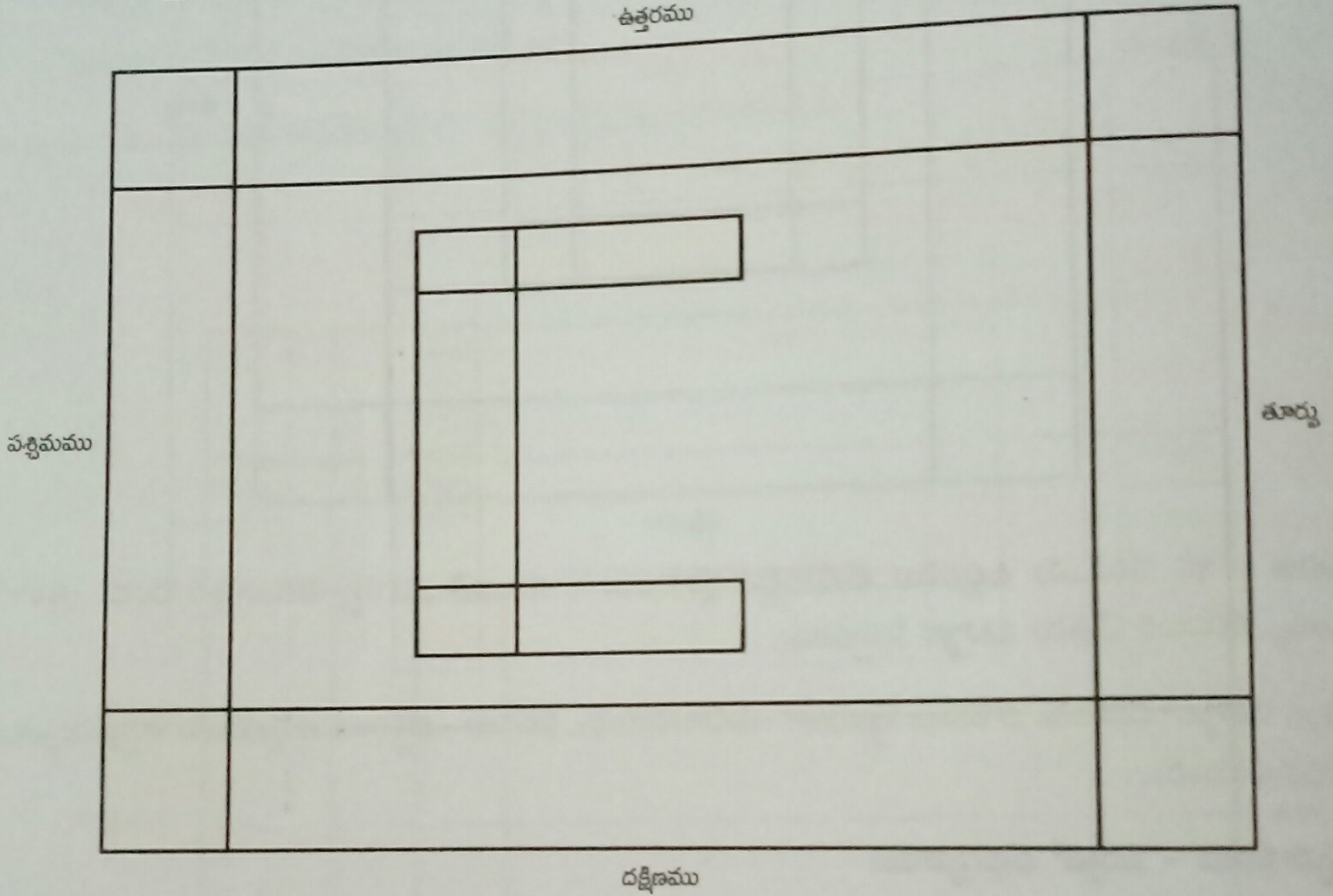
$$\text{చతుశ్శాల} + \text{ద్విశాల} + \text{ఏకశాల} = \text{సప్తశాల}$$

$$\text{ద్విశాల} + \text{ద్విశాల} + \text{ద్విశాల} + \text{ఏకశాల} = \text{సప్తశాల}$$

$$\text{పంచశాల} + \text{ద్విశాల} = \text{సప్తశాల}$$

ఏమైనను ఈ శాలల కలయికయు శాలల నిర్మాణమును వాస్తు సమ్మతమై వాస్తుపురుష వేధదోషరహితముగా ఉండవలయును అనేది విస్మరింపరాదు

ఉదా : సప్తశాల (సర్వతో భద్రము)

$$\text{వివరణము : చతుశ్శాల} + \text{త్రిశాల} = \text{సప్తశాల}$$

$$\text{వర్ధమానశాల} + \text{మౌళికశాల} = \text{సర్వతోభద్రశాల}$$

ఇందు చతుశ్శాలను వృత్తాకారముగాను, మౌళిక శాలను అర్ధవృత్తాకారము గాను నిర్మింపవచ్చును. సప్తశాల రూపమైన సర్వతోభద్రశాలకు ఇది ఒక్క ఉదాహరణము మాత్రమే అగును తక్కిన విధములను పైన తెల్పినవిధంగా పాఠకులు స్వయంగా ఊహింతురుగాక!

అష్టశాల గృహము

ఎనిమిదిశాలలు ఉన్నచో అష్టశాలగృహము అగును. ఇదియు బహువిధాలుగానిర్మించ వచ్చును.

$$\text{చతుశ్శాల} + \text{చతుశ్శాల} = \text{అష్టశాల}$$

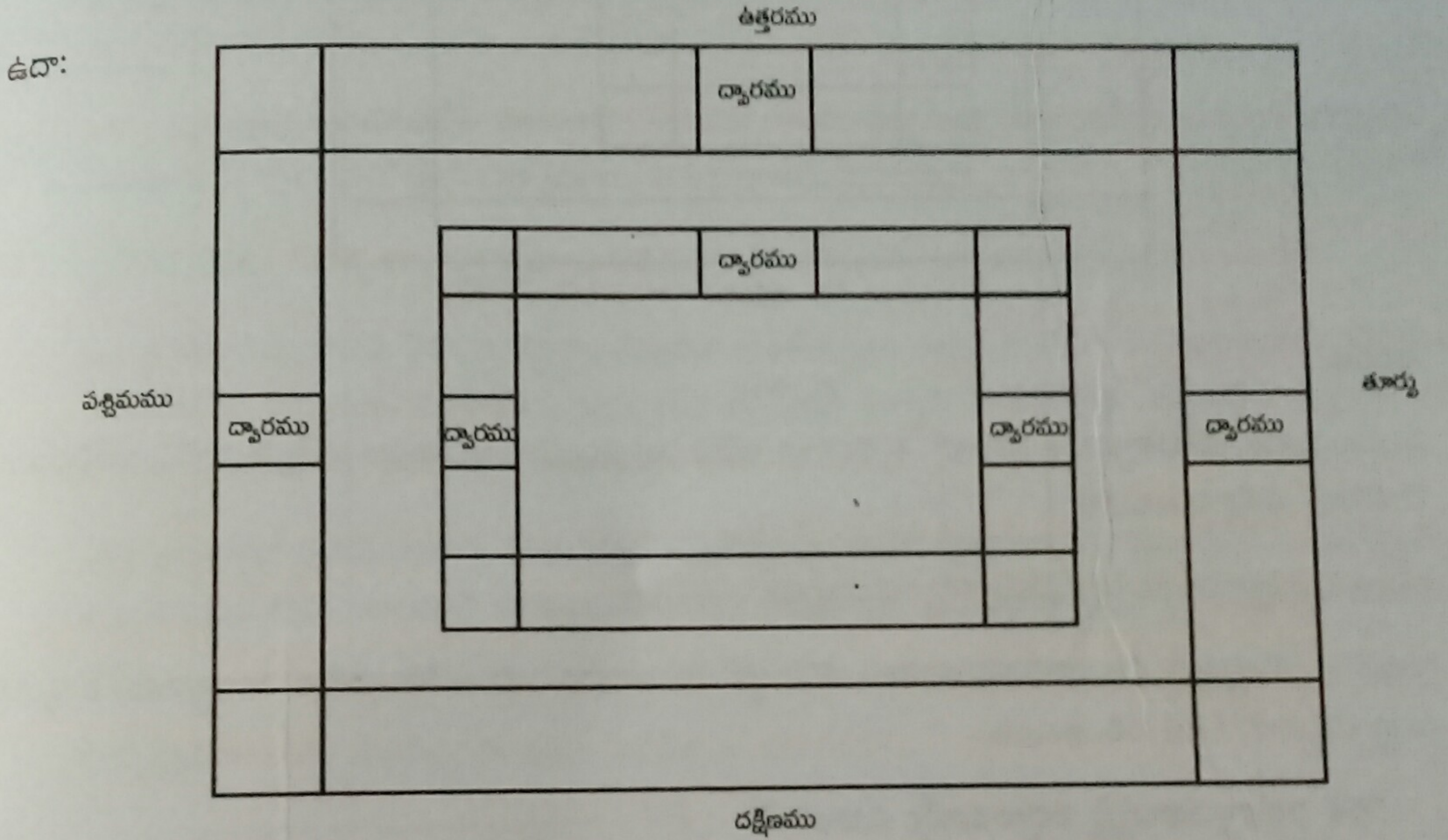
$$\text{త్రిశాల} + \text{త్రిశాల} + \text{ద్విశాల} = \text{అష్టశాల}$$

$$\begin{aligned} & \text{ద్విశాల} + \text{ద్విశాల} + \text{ద్విశాల} + \text{ద్విశాల} = \text{అష్టశాల} \\ & \text{చతుశ్శాల} + \text{ద్విశాల} + \text{ద్విశాల} = \text{అష్టశాల} \\ & \text{చతుశ్శాల} + \text{త్రిశాల} + \text{ఏకశాల} = \text{అష్టశాల} \end{aligned}$$

ఇటుల ఎన్నియో విధాలుగా అష్టశాలను విభజింపవచ్చును.

రెండు చతుశ్శాలల కలయికయైన అష్టశాలను రెండు మండువాల శాలలు అనియు అందురు. వ్యాపార కేంద్రాలలో అనగా మార్కెట్లు ఈ విధంగా నిర్మింపబడుతూ ఉంటాయి.

వివరణ : ఈ అష్టశాలను వృత్తాకారము గాను అండాకృతి గాను నిర్మింపవచ్చును. వాస్తు పురుషుని యొక్క అంగాలకు వేధ గల్గని విధంగా నిర్మించినచో సర్వవిధముల శుభప్రదమై విరాజిల్లగలదు. ఇటులనే తక్కిన అష్టశాలలను గ్రహింపదగును.

నవశాల

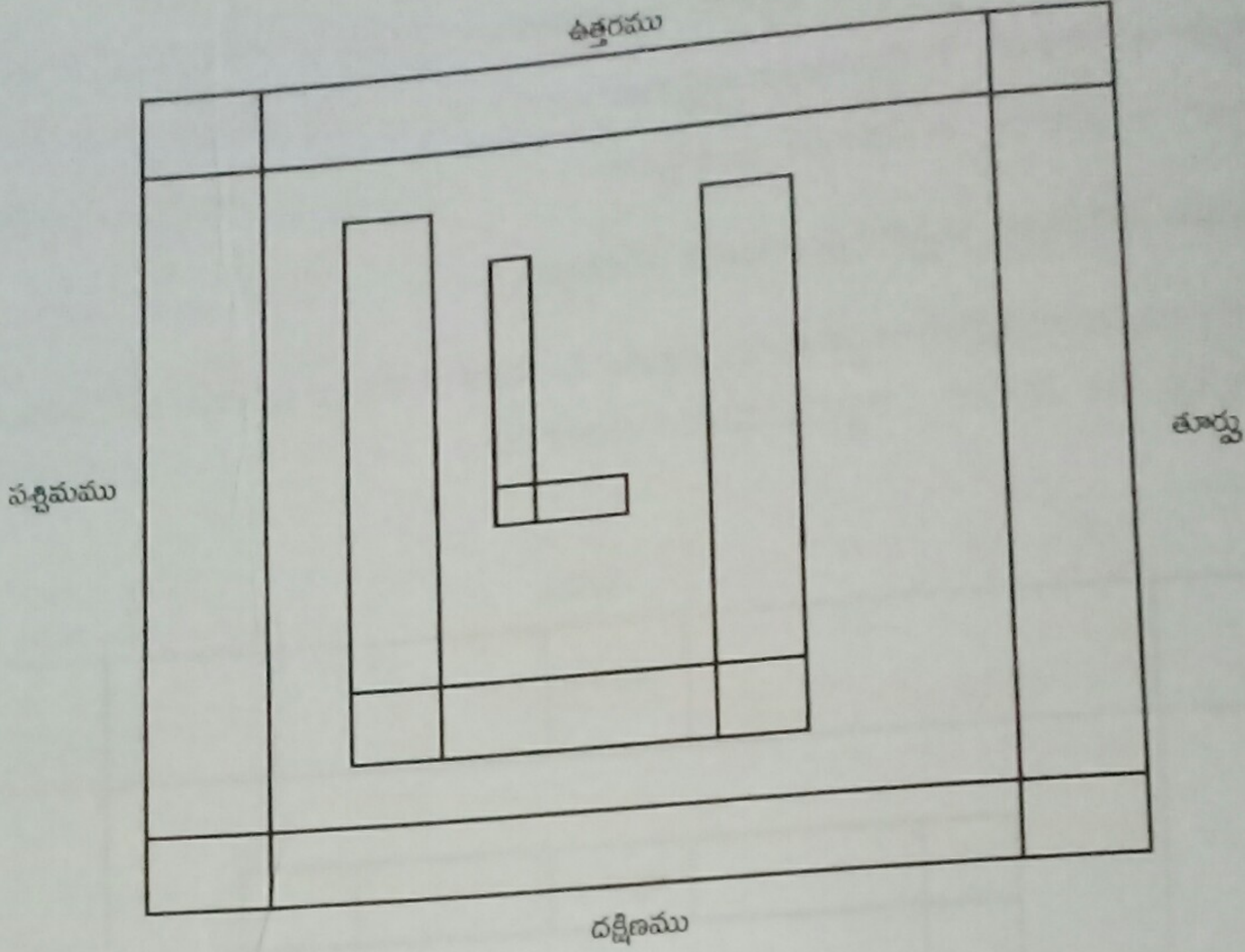
తొమ్మిది శాలలుగల నిర్మాణమును నవశాల అందురు. ఇదియు బహువిధాలుగా ఉండును

$$\begin{aligned} & \text{చతుశ్శాల} + \text{చతుశ్శాల} + \text{ఏకశాల} = \text{నవశాల} \\ & \text{చతుశ్శాల} + \text{త్రిశాల} + \text{ద్విశాల} = \text{నవశాల} \\ & \text{త్రిశాల} + \text{త్రిశాల} + \text{త్రిశాల} = \text{నవశాల} \end{aligned}$$

ఇటుల నిర్మాణ స్థలాన్ని భేదాలు గుర్తింపదగును.

ఉదా :

వివరణ:

పటమునందు -చతుశ్శాలా + త్రిశాలా + ద్విశాలా అనేవి మాత్రం చూపబడినాయి. తక్కిన వాటిని ఇదేవిధంగా పాఠకులు ఊహింతురుగాక.

ఇటులనే ఎన్నిశాలలను అయినను కల్పించవచ్చును.

ప్రణవ వాదసిద్ధాంతాన్ని అనుసరించి అంకెలు తొమ్మిది యే అగును. పది అనేది ప్రత్యేక సంఖ్యగాదు. ఒక్కటికి సున్న చేర్చినచో (10) పది అగును.

“దశ సంఖ్యానకాప్యస్తి సర్వంశూన్యే నజాయతే
ఏకస్యబిందునాయోగే దశసంఖ్యవేత్కిల

(ప్రణవవాదము గార్హయణమహర్షి)

భావము: సర్వము శూన్యము నుండియే (బిందువు నుండియే) జనిస్తుంది. తొమ్మిది వరకే అంకెలు అకార ఉకార మకారాల పరస్పర మేళనంచే ఏర్పడుతున్నాయి. పది అనే అంకె ఒక్కటి అనే అంకెకు బిందువును అనగా సున్నను (శూన్యమును) చేర్చుటచే ఏర్పడుచున్నది. ఇందువల్లనే నవగ్రహాలు నవబ్రహ్మలు ఏర్పడినారు అందుచే తొమ్మిదికి మించి అంకెలేదు. తక్కిన అంకెలు అన్నియును ఈ తొమ్మిది అంకెల కలయికచే కల్గినవియే అగును. వాస్తు శాస్త్రకారులు ఎన్నియో శాలలు కల్పించి తెల్పినారు. అవి అన్నియును స్థలవైశాల్యాన్ని బట్టియు పైన అంతుస్థలను నిర్మించడం వలనగాని ఏర్పడును.

ఉదా: షిర్డీలో ధర్మశాలను వృత్తాకృతితో దేవస్థానము వారు సువిశాల స్థలంలో కట్టించారు.

ఇది అయిదు వందలశాలలతో అనగా పంచశతశాలలతో విరాజిల్లుతూ ఉంది.

ప్రాచీన వాస్తుశాస్త్రకారులు పంచశత శాలా లక్షణమును తెల్పలేదు.

తెల్పనందున ప్రాచీనులను ఆక్షేపిస్తున్నాను అని తలంపకుడు. ప్రాచీనులు శాలానిర్మాణ పద్ధతిని బోధించినారు. వాస్తు పురుషాంగవేధాద్దోషము లేని విధంగా ఎన్ని అంతస్తులైనను ఎన్ని శాలలైనను నిర్మింపవచ్చును. షిర్డీ ధర్మశాలలో ఇంకా రెండు అంతస్తులు నిర్మించినచో అది సహస్రశాలాభవనమై విరాజిల్లగలదు. సమదర్శియైన సాయి కరుణకు అసాధ్యము ఏమియును లేదు.

28. యంత్రాలయాలు - ష్యాక్టరీలు మొదలైనవి

యంత్రాలయాలు అనగా ష్యాక్టరీలు మొదలైన పరిశ్రమాలయాలు ప్రభుత్వ భవనాలు సినిమాహళ్ళు (చలనచిత్ర ప్రదర్శన శాలలు) ధర్మశాలలు విద్యాలయాలు వైద్యశాలలు మొదలైన నిర్మాణాలు అన్నియును ఈ బహుశాలా నిర్మాణములలో చేరును.

వాస్తు పురుషుని అంగవేధలేని విధంగాను నడుమ అనగా స్థలమధ్య భాగంలో ఏ విధమైన నిర్మాణం లేని విధంగాను నిర్మించినచో అట్టి నిర్మాణాలు సర్వశుభాలను ఇవ్వగలవు.

స్థలానికి చుట్టు పిశాచ భాగాన్ని ఇత్యాది విషయాలను అన్నింటిని గుర్తింపవలయును.

నిర్మాణము ఎత్తు పొడవు వెడల్పు ద్వారాల విషయం అంతయును ఉత్తర గ్రంధంలో వివరింపబడును ప్రాంగణంలో పెంచవలసిన వృక్షాదులవిషయము - బావి (లేక బోర్ వెల్) ఇత్యాది విషయాలను అన్నింటిని ఉత్తర గ్రంధంలో పాఠకులకు యథాశక్తి పరిచయం చేయగలను.

ఎన్ని వ్రాసిననూ వ్రాయవలసిన విషయాలు ఏవో కొన్ని మిగిలియే ఉంటాయి. పూర్ణత అనేది పరమాత్ముకు తప్ప తక్కినవాటికి లేదు. అటులనే నాకును తెలియని విషయాలు ఎన్నియో ఉండవచ్చును. సర్వజ్ఞులు ఎవరును గారు.

సాధ్యమైనంతవరకు తెలిసినంత వరకు పరిచయం చేయగలను.

శుభంభూయాత్

ఇది

శ్రీ జీరెడ్డి బాలచెన్నారెడ్డి విరచితమైన వాస్తుకౌముదియందు

విషయపరిచయం, వాస్తుపురుషోత్పత్తి,

వాస్తుపురుష భేదములు మొదలైన విషయనిరూపక

ద్వితీయభాగము సమాప్తము.

— :: —